

SHRnutí ZÁVĚREČNÉ ZPRÁVY RIA

1. Základní identifikační údaje	
Název návrhu: Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu	
Zpracovatel / zástupce předkladatele: Ministerstvo financí	Předpokládaný termín nabytí účinnosti, v případě dělené účinnosti rozved'te 1. 1. 2024 1. 1. 2025 1. den 4. kalendářního měsíce po dni vyhlášení 1. den 9. kalendářního měsíce po dni vyhlášení
Implementace práva EU: Ne; (pokud zvolíte Ano): - uveďte termín stanovený pro implementaci: – - uveďte, zda jde návrh nad rámec požadavků stanovených předpisem EU?: –	
2. Cíl návrhu zákona	
<i>Návrh zákona má za cíl realizovat některá legislativní opatření, která mají přispět k rozvoji finančního trhu v ČR. Hlavními navrhovanými opatřeními jsou tzv. dlouhodobý investiční produkt a některé změny ve III. penzijním pilíři. Návrh zákona navazuje na koncepci rozvoje kapitálového trhu v ČR 2019–2023, která byla schválena vládou dne 4. 3. 2019.</i>	
3. Agregované dopady návrhu zákona	
3.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty: Ano	
<i>Zavedení daňové podpory pro dlouhodobý investiční produkt bude mít negativní dopad na celostátní inkaso daně z příjmů fyzických osob.</i> <i>Úprava poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři bude mít pravděpodobně pozitivní dopad na státní rozpočet vzhledem k předpokládanému snížení nákladů na výplatu státních příspěvků účastníkům penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření.</i> <i>Změna právní úpravy nahrávání telefonních hovorů bude znamenat výraznou úsporu nákladů účastníků finančního trhu.</i> <i>V některých případech může navrhovaná právní úprava znamenat zvýšené náklady pro ČNB.</i>	
3.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR: Ano	
<i>Předpokládá se zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti, neboť v rámci této novely dochází k předpokládanému rozvoji finančního trhu, a to prostřednictvím modernizace a řešení nedostatků stávající právní úpravy. Navržená legislativní řešení mají napomoci rozvoji a zatraktivnění prostředí finančního trhu v ČR.</i>	

3.3 Dopady na podnikatelské prostředí: Ano

Navrhovaná právní úprava by měla mít převážně pozitivní dopad na podnikatelské prostředí, spočívající v rozvoji finančního trhu.

3.4 Dopady na územní samosprávné celky (obce, kraje): Ne

–

3.5 Sociální dopady: Ano

Navrhované úpravy dlouhodobého investičního produktu a úpravy nového alternativního účastnického fondu a poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři by měly mít pozitivní dopady na úspory českých domácností.

3.6 Dopady na spotřebitele: Ano

Navrhovaná právní úprava by neměla mít žádné negativní dopady na spotřebitele. Úprava v zákoně o dluhopisech by měla vést k vyšší ochraně investorů do dluhopisů. V souvislosti s úpravou poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři nebudou již státní příspěvky vypláceny účastníkům v důchodovém věku a někteří účastníci penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření, kteří nedosáhli důchodového věku, mohou ztratit nárok na výplatu státního příspěvku, pokud adekvátně nenavýší své účastnické příspěvky.

3.7 Dopady na životní prostředí: Ne

–

3.8 Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů: Ne

–

3.9 Dopady na výkon státní statistické služby: Ne

–

3.10 Korupční rizika: Ne

–

3.11 Dopady na bezpečnost nebo obranu státu: Ne

–

ZKRATKY

Seznam zkratk právních předpisů

EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ZDI	zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů
ZDP	zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
ZDPS	zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů
ZPKT	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů

Seznam ostatních zkratk

APS ČR	Asociace penzijních společností ČR
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
FA	Finanční arbitř
Kč	koruna česká
MF	Ministerstvo financí
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
TF	transformované fondy
ÚF	účastnické fondy
ÚNRR	Úřad Národní rozpočtové rady

A. OBECNÁ ČÁST

A. Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad (RIA)

1. DŮVODY PŘEDLOŽENÍ A CÍLE

1.1 Název

Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s rozvojem finančního trhu

1.2 Definice problému

Kapitálový trh v ČR neplní dostatečně svou hlavní funkci, tj. aby efektivně přerozděloval volné finanční zdroje od střadatelů a investorů (domácností) k podnikatelům, kteří potřebují financovat svůj rozvoj. I z historických důvodů převládá dnes v ČR tradiční bankovní financování (vklady a úvěry), významnou roli hraje prozatím i spoléhání se na dotace z EU. V souhrnu lze tedy konstatovat, že překážkami rozvoje kapitálového trhu v ČR jsou zejména konzervativní rozložení aktiv domácností, malé úspory na stáří, nízké povědomí podnikatelů o možnostech financování podnikání a výzkumu prostřednictvím kapitálového trhu a malá nabídka domácích investičních nástrojů dostupných drobným investorům ve srovnání se západní Evropou.

1.3 Popis existujícího právního stavu v dané oblasti

Před rokem 1989 nelze v naší zemi hovořit o podnikatelském prostředí, protože to z důvodu hospodářství plánovaného státem neexistovalo. Od pádu železné opony nebylo pro kapitálový trh ze strany státu podniknuto nic, co by jej podpořilo. Neblahá zkušenost s kupónovou privatizací rovněž nepřispěla k jeho atraktivitě, ale naopak jej do značné míry stigmatizovala. I s ohledem na shora uvedené vláda schválila dne 4. 3. 2019 (usnesení č. 156) Koncepci rozvoje kapitálového trhu v ČR 2019–2023. Tento dokument je počinem signalizujícím, že ČR má zájem kapitálový trh podporovat.

V současné době stát podporuje formou daňových odpočtů pouze penzijní fondy a životní pojištění, ač je možno úspory na stáří vytvářet i s využitím jiných finančních produktů. Stávající právní úprava je v zákoně o daních z příjmů.

Exekutoři mají dnes povinnost využívat XML formát pouze při komunikaci s bankami. To působí neopodstatněnou nerovnost na trhu a vyšší náklady pro nebankovní finanční instituce při vyřizování žádostí exekutorů. Stávající právní úprava je v exekučním řádu.

V dnešní době neobsahují emisní podmínky ani dluhopisy v zásadě žádné informace o emitentovi, a tak na jejich základě nelze posoudit schopnost emitenta tyto dluhopisy splatit. Přitom typicky prospekt obsahuje informace jak o emisi, tak o emitentovi, nicméně pro emise dluhopisů do 1 mil. € se prospekt nevyhotovuje. Ministerstvo financí publikovalo v dubnu 2019 k veřejné konzultaci tzv. Scorecard korporátních dluhopisů, který umožňuje investorům lépe posoudit riziko korporátních dluhopisů, nicméně často je naráženo na problém, že emitent dluhopisů své finanční informace nezveřejňuje (typicky ve sbírce listin obchodního rejstříku), případně jsou informace zastaralé a nezohledňují plánovanou emisi dluhopisů. Navíc, i pokud by informace byly součástí emisních podmínek (anebo jsou dnes součástí prospektu), neumožňuje toto investorům provést jednoduché srovnání jednotlivých emisí pro rozsah těchto dokumentů, které navíc některé ukazatele vůbec neuvádějí a je tak nutno nahlédnout i do účetních závěrek (které ale nemusí být aktuální). Stávající právní úprava je v zákoně o dluhopisech.

Penzijní fondy mají velmi limitovanou investiční strategii, která kopíruje téměř doslovně regulaci standardních fondů (UCITS fondů) harmonizovaných právem EU, které se vyznačují mimo jiné tím, že permanentně nabízí zpětný odkup svým investorům, a proto musí investovat

jen do vysoce likvidních aktiv (typicky kótovaných akcií a dluhopisů). Navíc limitace maximální výše úplaty penzijní společnosti, která je navíc konstruována jako *all-in-one* (tj. nelze žádné náklady účtovat přímo fondu) a navíc povinnost při investicích do jiného investičního fondu snížit tuto úplatu o úplatu zaplacenou obhospodařovateli tohoto fondu, vede mimo jiné k tomu, že české penzijní fondy neinvestují do aktiv, které jsou pro penzijní fondy ve vyspělých ekonomikách běžné, zejména do tzv. *private equity* fondů (fondy investující s investičním horizontem 10 let do velkých nekótovaných společností) a do infrastrukturních projektů. I nadále zůstává většina účastníků v transformovaných fondech, které jsou sice uzavřeny vstupu nových účastníků, ale stávající účastníci do nich i nadále pravidelně přispívají, přičemž transformované fondy kvůli garanci černé nuly (žádný rok nesmí skončit ve ztrátě, jinak penzijní společnost musí ztrátu uhradit ze svého majetku) investují velmi konzervativně a ve většině případů nejsou schopny pokrýt inflaci, což v dlouhodobém horizontu vede k devalvaci vložených prostředků. Kromě toho kvůli velmi konzervativní strategii (vynucené fakticky garanci) investují jen do státních dluhopisů a bankovních vkladů a nepřispívají tak rozvoji kapitálového trhu v ČR (a přitom současně představují výrazný a nezanedbatelný podíl na úsporách českých občanů na stáří). Ačkoli jsou transformované fondy uzavřeny vstupu nových účastníků, stávající účastníci nemají žádnou motivaci, aby své prostředky převedly do účastnických fondů, které sice nenabízí garanci (a jsou také více rizikové), ale mohou nabídnout potenciálně zajímavější výnosy, které v dlouhodobém horizontu snadno pokryjí inflaci a mohou nabídnout i výnos nad inflaci (dle dynamičnosti zvolené investiční strategie účastníkem). Jako důvod, proč účastníci nepřecházejí z transformovaných fondů do účastnických, je často uváděno to, že nechťejí přijít o své nároky z transformovaného fondu (např. tzv. výsluhová penze), kdy současný zákon neumožňuje být účastníkem transformovaného fondu, pokud je daná osoba současně účastníkem účastnického fondu.

Za jeden z nedostatků a projevů neefektivnosti systému spoření na stáří je rovněž považována nízká výše průměrného účastnického příspěvku ve III. penzijním pilíři (791 Kč k 30. 9. 2022) a její pomalý růst, což pravděpodobně neumožní stávajícím účastníkům během důchodu dostatečně dofinancovat jejich příjem z I. pilíře důchodového systému. Proto by měly být zvažovány možnosti úpravy nastavení poskytování přímé státní podpory ve III. penzijním pilíři s cílem motivovat účastníky k vyšším měsíčním úložkám. S případnou úpravou poskytování státních příspěvků je vhodné zvážit, zda s cílem III. penzijního pilíře je v souladu vyplácení státních příspěvků i účastníkům v důchodovém věku.

Návrh zákona, který sledoval obdobný cíl jako nyní předkládaný návrh, byl připraven a předložen do legislativního procesu již v minulém volebním období (sněmovní tisk 993, 8. volební období Poslanecké sněmovny), jeho legislativní proces však nebyl před koncem volebního období Poslanecké sněmovny dokončen. Nyní předkládaný návrh se od předchozího návrhu liší v několika směrech, které jsou podrobně popsány v obecné části důvodové zprávy. Především není do nynějšího návrhu zákona zařazena novela zákona o investičních společnostech a investičních fondech a na ni navazující novela zákona o správních poplatcích. Důvodem je skutečnost, že oblast fondového investování bude třeba v budoucnosti tak jako tak podrobit důkladnější revizi, což si v brzké době vyžádá další novelu uvedeného zákona. Dvě poměrně komplexní novely téhož zákona, které by následovaly v krátké době po sobě, nejsou z hlediska stability právního řádu žádoucí, a proto je vhodnější vyčkat a provést všechny potřebné změny tímž návrhem zákona.

Popis existujícího právního stavu v dané oblasti je detailně popsán u jednotlivých variant.

1.4 Identifikace dotčených subjektů

Mezi tzv. dotčené subjekty, na které budou mít zvažované varianty dopad, se řadí především:

Subjekt	Důvod
• emitenti cenných papírů	Emitentem je společnost nebo veřejná korporace (např. obec, stát), která vydává cenné papíry především za účelem získání finančních prostředků na rozvoj svého podnikání. Emitovat neboli vydávat lze nejrůznější druhy cenných papírů, z nichž nejznámější jsou akcie, dluhopisy a podílové listy.
• investoři	Investorem je osoba, která chce zhodnotit svoje volné finanční prostředky. Investorem je zejména investiční fond, banka, penzijní fond, pojišťovna nebo fyzická osoba. Účastníci III. penzijního pilíře jakožto fyzické osoby investující do penzijních fondů jsou motivováni ke zvýšení svých příspěvků prostřednictvím zavedení konstantního podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka a navýšení jak dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku, tak horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku. Při adekvátním navýšení svého příspěvku mohou účastníci dosáhnout na vyšší absolutní částku státního příspěvku než v současnosti. Pokud někteří účastníci svůj příspěvek dostatečně nenavýší, může v jejich případě dojít buď ke snížení absolutní částky státního příspěvku, nebo ke ztrátě nároku na jeho přiznání. Ke ztrátě nároku na výplatu státního příspěvku automaticky dochází u všech účastníků v důchodovém věku.
• ČNB	ČNB je orgánem dohledu nad finančním trhem.
• obchodníci s cennými papíry	Obchodník s cennými papíry, jakožto právnická osoba, která poskytuje investiční služby a zprostředkovává svým zákazníkům přístup ke kapitálovému trhu.
• penzijní společnosti	Jedná se o akciovou společnost s licencí ČNB k realizování penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření. Tato společnost bude moci vytvořit alternativní účastnický fond. Kvůli odebrání nároku na výplatu státních příspěvků všem účastníkům III. penzijního pilíře, kteří dosáhli důchodového věku, lze očekávat výběr prostředků naspořených těmito účastníky v penzijních fondech. Dočasný pokles objemu obhospodařovaných prostředků v penzijních fondech sníží výši úplat za obhospodařování majetku fondu placených ze strany penzijních fondů, což povede krátkodobě k poklesu výnosů penzijních společností s případným následným dopadem na výši jejich zisků.
• exekutoři	Soudní exekutor je svobodné právnické povolání, které podle EŘ zajišťuje provádění exekucí. Týká se ho zavedení XML formátu.

Subjekt	Důvod
• finanční arbitr	Finanční arbitr je příslušným orgánem k řešení sporů mimosoudní cestou. Je navrhováno rozšíření jeho věcné působnosti s ohledem na spory v souvislosti s dlouhodobým investičním produktem. Vzhledem k tomu, že dlouhodobý investiční produkt je svojí povahou vždy investiční nebo vkladový produkt, tedy produkt, který již dnes spadá do působnosti finančního arbitra, bude navržené rozšíření působnosti v praxi znamenat pouze to, že finanční arbitr bude v rámci sporů, které již dnes řeší, posuzovat splnění určitých nových povinností.

1.5 Popis cílového stavu

Hlavním cílem tohoto návrhu je realizovat cílový stav identifikovaný níže prostřednictvím legislativních opatření.

Obecně lze identifikovat následující požadavky na cílový stav:

- zlepšením kvality a odolnosti úspor českých domácností (včetně prostředků spoření na stáří),
- snížením „závislosti“ malých a středních podniků na bankovním financování (a na dotacích z EU),
- zvýšením počtu pracovních míst s vysokou přidanou hodnotou (posílení koupěschopnosti českých občanů) a
- vyšší podporou inovací (více investic do inovativní ekonomiky)

Cílový stav by měl být realizován prostřednictvím:

- **opatření na podporu domácností (investorů):** podpora vytváření úspor na stáří zavedením daňově podporovaného dlouhodobého investičního produktu a prostřednictvím úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři, větší ochrana při investicích do rizikových cenných papírů;
- **opatření na podporu podniků (emitentů):** odstranění duplicit mezi emisními podmínkami a prospektem. Tato liberalizace bude mít pozitivní dopad na náklady emitentů, protože emisní podmínky nebudou zrušením duplicitních informací zbytečně robustní.
- **opatření na podporu profesionálních účastníků kapitálového trhu (tržní infrastruktury):** umožnění investic penzijních fondů (tj. transformovaných a účastnických fondů) do *private equity* fondů, podpora využití formátu XML při vyžadování informací od finančních institucí (zejména v rámci exekucí), podpora obchodování s korporátními dluhopisy.

1.6 Zhodnocení rizika

Navrhovaná právní úprava si klade za cíl přispět k rozvoji finančního trhu v ČR prostřednictvím některých legislativních opatření.

Nepřijetím navrhované právní úpravy se ČR nevystaví riziku porušení závazků z EU. Neodstraněním některých nedostatků stávající úpravy však nedojde k rozvoji finančního trhu v ČR, konkrétně nebude možno alternativně spořit na stáří prostřednictvím nového typu daňově

zvýhodněného produktu, nebude umožněno novému typu účastnického fondu, aby dynamičtěji investoval, dále nebude možno, aby byl investor transparentněji a v širší míře povinně informován o emitentovi a jeho podlimitní emisi dluhopisů, nebudou odstraněny duplicity mezi prospektem a emisními podmínkami ani nebudou sníženy náklady exekucí na finančním trhu.

2. NÁVRH VARIANT ŘEŠENÍ

V následující části jsou v rámci hodnocení dopadů regulace popsány jednotlivé hodnocené otázky včetně návrhu řešení a vyhodnocení variant. Otázky byly konzultovány prostřednictvím konzultačního materiálu uveřejněného na internetových stránkách Ministerstva financí. Vzhledem k tomu, že návrh zákona, který měl za cíl přispět k rozvoji kapitálového trhu, byl připraven a předložen do legislativního procesu již v minulém volebním období (sněmovní tisk 993, 8. volební období Poslanecké sněmovny), avšak jeho legislativní proces nebyl dokončen, byly při hodnocení dopadů regulace využity výsledky veřejné konzultace k tomuto dřívějšímu návrhu zákona.

Dne 8. srpna 2019 byl k veřejné konzultaci publikován dokument s názvem „Plánovaná legislativní opatření plynoucí z Koncepce rozvoje kapitálového trhu v ČR 2019–2023“. V této souvislosti Ministerstvo financí rovněž vyzvalo účastníky kapitálového trhu a odbornou veřejnost k zaslání případných konkrétních návrhů i s odůvodněním navrhované změny, které by mohly být při přípravě novely zohledněny. Na výzvu zareagovali jeden orgán dohledu, jedno ministerstvo, 6 tržních asociací, jedna mezinárodní tržní asociace, jeden zástupce odborů, jedna vzdělávací instituce, 5 tržních subjektů a 5 soukromých osob.

Legenda k hodnocení a návrhů řešení

Analýza variant řešení si klade za cíl provést základní vyhodnocení toho, zda je žádoucí v jednotlivých případech změnit současný stav a vytvořit novou právní úpravu.

Předkladatel provedl vyhodnocování nákladů a přínosů s ohledem na vymezené dotčené subjekty. V průběhu vyhodnocování dopadů předkladatel prováděl konzultace s dotčenými subjekty. Cílem bylo získat data, která jsou jinak nedostupná, a v rámci analýzy dospět k relevantním závěrům. Dopady navrhovaných variant se neuvádějí agregovaně, ale ve strukturované podobě, podle jednotlivých specifických oblastí, do kterých spadají dotčené subjekty, a skupin dotčených subjektů, na které dopadají. Při hodnocení a návrhů řešení byla použita tzv. multikriteriální analýza.

Multikriteriální analýza se zabývá hodnocením možných alternativ podle několika kritérií, přičemž alternativa hodnocená podle jednoho kritéria zpravidla nebývá nejlépe hodnocená podle kritéria jiného. Metody vícekritériálního rozhodování poté řeší konflikty mezi vzájemně protikladnými kritérii. Jde o metodu, která má za cíl shrnout a utřídit informace o variantních projektech. Vícekritériální rozhodování vzniká všude tam, kde rozhodovatel hodnotí důsledky své volby dle několika kritérií, a to kritérií kvantitativních, která se zpravidla vyjadřují v přirozených stupnicích (hovoříme také o číselných kritériích) nebo kritérií kvalitativních, kdy zavádíme vhodnou stupnici, např. stupnice klasifikační nebo stupnice „velmi vysoký – vysoký – průměrný – nízký – velmi nízký“ a současně definujeme směr lepšího hodnocení, tj. zda lepší je maximální nebo minimální hodnota (klesající nebo stoupající hodnoty).

Postupné kroky metody

Identifikují se alternativy. Rozhodne se o kritériích (faktorech), které budou určující při rozhodování. Podrobné hodnocení dopadu každé alternativy na každé kritérium. Tam, kde je to možné, vyjádří se čísla (ne nutně penězi). Každému z kritérií (faktorů) se určí jeho relativní váha (významnost). Vzniknou tak vlastně indikátory významnosti hlavních dopadů.

Hodnocení alternativ návrhů

Při hodnocení alternativ návrhů byla stanovena zejména následující kritéria, přičemž každému kritériu se přiřazuje stejná významnost až na první kritérium, které je vzhledem k cílům této novely naprosto klíčové.

1. Zda navrhovaná alternativa dostatečně realizuje Koncepti rozvoje kapitálového trhu v ČR 2019–2023
2. Je stávající právní úprava nedostatečná nebo nevyhovující. Proč?
3. Zda se nejedná o regulaci, která by mohla být řešena jinými, nelegislativními prostředky.
4. Jaký je účel sledovaný (zvažovanou) právní úpravou?
5. Dopady na jednotlivé subjekty.
6. Ochrana především drobných, ale i kvalifikovaných investorů.
7. Rozvoj kapitálového trhu.
8. Možná rizika spjatá s implementací.

S ohledem na skutečnost, že návrh vychází z Koncepce, která obsahuje legislativní a nelegislativní opatření a tato nelegislativní opatření má předkladatel povinnost plnit dle úkolového listu plynoucího z usnesení vlády, zaměřuje se hodnocení především na legislativní opatření, přičemž před tvorbou Koncepce bylo zvažováno, zda je možné cílového stavu dosáhnout rovněž nelegislativní cestou.

U legislativních opatření plynoucích z Koncepce jsou zvažovány následující varianty právního řešení:

- Varianta 0 – zachování stávajícího stavu

Zachování současného stavu by znamenalo, že v dotčených zákonech nebudou provedeny žádné změny.

- Varianta 1 – legislativní změna prostřednictvím novelizace některého z dotčených zákonů

Novelizace dotčených zákonů by zohlednila nedostatky, které jsou v rozporu s rozvojem kapitálového trhu a nedostatky, které se projeví v průběhu aplikační praxe, a tyto nedostatky by byly odstraněny,

- Varianta 2 nebo 3 – alternativní legislativní návrh prostřednictvím novelizace některého z dotčených zákonů

Novelizace dotčených zákonů alternativním legislativním návrhem k variantě 1 by zohlednila nedostatky, které jsou v rozporu s rozvojem kapitálového trhu a nedostatky, které se projeví v průběhu aplikační praxe, a tyto nedostatky by byly odstraněny.

Obsah

2.1 Zavedení dlouhodobého investičního produktu	- 12 -
2.2 Alternativní účastnický fond	- 17 -
2.3 Úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři	- 19 -
2.3.1 Způsob stanovení výše státního příspěvku ve vztahu k výši příspěvku účastníka	- 19 -
2.3.2 Stanovení dolní a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku.....	- 24 -
2.3.3 Stanovení konkrétní výše či jiných parametrů podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka	- 34 -
2.3.4 Odebrání státního příspěvku ve III. penzijním pilíři u účastníků v důchodovém věku... ..	- 40 -
2.3.5 Možnost návazné úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři v případě odebrání státního příspěvku u všech účastníků v důchodovém věku.....	- 49 -
2.4 Zavedení povinného XML formátu pro ostatní subjekty finančního trhu	- 57 -
2.5 Podpora obchodování s korporátními dluhopisy a zvýšení ochrany investorů do dluhopisů	- 60 -

2.1 Zavedení dlouhodobého investičního produktu

Stávající stav a platná právní úprava

Na finančním trhu se nabízí celá řada finančních produktů s dlouhodobým investičním horizontem, které jsou vhodné ke kumulaci majetku jako zaopatření na stáří, přičemž státem daňově podporované jsou pouze některé produkty. Jedná se zejména o penzijní fondy (účastnické nebo transformované fondy) a o životní pojištění (investiční nebo kapitálové), které je kombinací pojistného a investičního produktu. Tyto produkty jsou daňově podporovány i prostřednictvím příspěvků zaměstnavatele. Spoření v penzijních fondech stát kromě toho zvýhodňuje i formou státního příspěvku. Formou státní podpory podporuje stát i stavební spoření, které lze teoreticky také využít jako dlouhodobý spořicí produkt.

Podle § 15 odst. 5 ZDP je možné si od daňového základu daně z příjmů odečíst příspěvek v celkovém úhrnu nejvýše 24 000 Kč ročně zaplacený poplatníkem na penzijní připojištění se státním příspěvkem (transformované fondy), na doplňkové penzijní spoření (účastnické fondy) a/nebo na penzijní pojištění u instituce penzijního pojištění podle § 6 odst. 16 ZDP (zaměstnanecké penzijní pojištění). U penzijních fondů se částka, kterou lze odečíst, rovná úhrnu částí měsíčních příspěvků, které v jednotlivých kalendářních měsících zdaňovacího období přesáhly výši, od které náleží maximální státní příspěvek.

Podle § 15 odst. 6 ZDP je rovněž možné od daňového základu daně z příjmů odečíst příspěvek v celkovém úhrnu nejvýše 24 000 Kč ročně zaplacený poplatníkem na pojistné na soukromé životní pojištění. Jedná se o úhrnnou částku, tedy i pro případ, že daná osoba má uzavřeno vícero smluv o pojištění, uplatní se limit ve výši 24 000 Kč.

Stát motivuje občany ke kumulaci majetku na stáří nejen prostřednictvím daňových odpočtů přímo pro občany, ale také formou podpory příspěvků jejich zaměstnavatele podle § 6 odst. 9 písm. p) ZDP. Zde je možný daňový odpočet až do výše 50 000 Kč ročně (tj. více než 4 000 Kč měsíčně). Z těchto peněz se neplatí nejen daň z příjmu, ale ani sociální a zdravotní pojištění, neboť tento nepeněžní příjem je na straně zaměstnance osvobozen od daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti.

Občané produkty využívají zpravidla do částky, kterou stát podporuje formou příspěvku nebo daňové podpory, případně aby dosáhli na podporu zaměstnavatele. Dle údajů APS ČR jen 3,5 % účastníků penzijních fondů plně využívá státní příspěvek i daňovou úlevu a zároveň 6,4 % lidí nedosáhne ani na státní příspěvek (tj. uhradí méně než 300 Kč měsíčně jako příspěvek účastníka).

Podněty k revizi stávající právní úpravy

Stávající úprava produktů určených ke kumulaci majetku na stáří je podrobována revizi rovněž v souvislosti se snahou o rozvoj kapitálového trhu v ČR. Zpráva Světové banky o kapitálovém trhu v ČR poznamenává, že jedním z klíčových kroků k podněcování zájmu investorů by bylo přijetí nějaké formy „osobního spořicího účtu“ (*individual savings account, ISA*). Produkt typu ISA je široce využíván na rozvinutých finančních trzích a pomáhá vytvářet větší zájem u investora o správu jeho úspor na stáří.

Zájem sledovaný Ministerstvem financí je předně o zajištění efektivity tohoto systému tak, aby investoři měli jednak dostatečný výběr spořicími produkty na penzi, tedy aby byly nabízeny produkty pro konzervativní, ale také více výnosově orientované investory. V porovnání s nabídkou produktů, které může kapitálový trh nabídnout investorům a ve srovnání s právní úpravou zahraniční se zdá, že nabídka určená českým investorům je spíše omezená. Čeští

investoři nemají přístup k dynamičtěji orientovaným produktům a nabídka v ČR nesleduje trendy vyspělejších trhů.

Vzhledem ke stárnutí populace se Ministerstvo financí zabývá otázkou, zda by nebylo žádoucí podporu nyní poskytovanou vybraným finančním produktům poskytovat i dalším finančním produktům, které mohou například nabídnout vyšší možné zhodnocení, byť za cenu vyššího rizika znehodnocení investovaných prostředků.

Nabízí se inspirace zahraniční právní úpravou – produktem typu „osobní spořicí účet“ – ISA, např. ve Velké Británii¹ lze jako ISA označit vymezené finanční produkty určené drobným investorům k investicím a ke kumulaci majetku. Základní druhy ISA, které stát podporuje formou daňového zvýhodnění (nedaní se výnosy z tohoto majetku) jsou

- peněžní ISA (*Cash ISA*), zahrnuje zpravidla termínované vklady,
- akciová ISA (*Stock and shares ISA*) umožňuje investice do vymezeného okruhu nástrojů, jako jsou akcie, dluhopisy, investiční fondy nebo nástroje peněžního trhu (okruh nástrojů je limitován);
- ISA inovativních financí (*Innovative Finance ISA*) umožňuje investice prostřednictvím „peer-to-peer“ (P2P) půjček;
- doživotní ISA (*Life-time ISA*) umožňuje lidem do 39 let věku spořit na stáří nebo za účelem nákupu první nemovitosti;
- ISA pro mladé (*Junior ISA*) je určená pro osoby do 18 roku věku.

V roce 2017 vlastnilo ve Velké Británii přibližně 33 % lidí některý z produktů ISA.

V USA² mají „osobní penzijní účet“ (*individual retirement account*, IRA), u něhož se rozlišuje, zda je tradiční (*Traditional IRA*) nebo Rothův (*Roth IRA*). Alternativou IRA je pak 401(k), u něž se rovněž rozlišuje, zda je tradiční nebo Rothovo – název je odvozen od příslušného ustanovení daňového zákona USA (*Internal Revenue Code*). U tradičních schémat vkládá občan nezdaněné peníze a daní pak výběry z těchto schémat (nedaní výnosy), zatímco u Rothových schémat vkládá zdaněné peníze a dále pak nedaní ani výnosy ani výběry. Schéma 401(k) zřizuje zpravidla zaměstnavatel, zatímco IRA si zřizuje občan sám.

V roce 2018 vlastnilo v USA přibližně 34,5 % domácností IRA.

Na Slovensku byl v roce 2015 schválen zákon, který zavedl tzv. „*dlhodobé investičné sporenie*“, a tím přinesl podporu investování do cenných papírů (tj. vytváření úspor prostřednictvím nástrojů kapitálového trhu). Slovenský stát podporuje tento druh investic občanů tím, že příjmy z převodu cenných papírů v rámci dlouhodobého investičního spoření osvobozuje od daně, jedná se tedy o obdobu tzv. časového testu v ČR. Daňové zvýhodnění se netýká vstupní investice, ale až příjmů z převodu cenných papírů získaných v průběhu „dlouhodobého spoření“ (tj. investování). Občan může tímto způsobem ročně investovat maximálně 3 000 € (cca 75 000 Kč).

¹ V letech 2016–2017 mělo ve Velké Británii účet ISA přibližně 22 000 000 obyvatel. Přibližně 8,5 milionů obyvatel v tomto období vložilo úspory do Cash ISA, 2,5 milióny obyvatel do *Stocks and shares ISA*, zbylých 11 milionů obyvatel v tomto období nevložilo žádné úspory, ale mělo aktivní účet ISA s úsporami z minulých let. *Innovative ISA* byla v tomto roce novým produktem, proto do ní vložilo své úspory jen 5 000 obyvatel, ale podle odhadů již následující rok do ní vložilo své úspory již 31 000 obyvatel. *Lifetime ISA* vznikla o rok později, tedy v období 2017-2018, kdy do ní podle odhadů vložilo své úspory 166 000 obyvatel. Kromě toho tzv. Junior ISA využilo v roce podle předběžných odhadů 900 000 obyvatel 2017-2018. Zdroj: Individual Saving Account (ISA) Statistics.

² Více než třetina domácností v USA, tedy téměř 44 milionů, vlastnilo v polovině roku 2017 alespoň jeden typ IRA. Tradiční IRA vlastnilo 35 milionů domácností, Roth IRA 25 milionů domácností a téměř 8 milionů domácností vlastnilo IRU subvencovanou alespoň z části zaměstnavateli. Zdroj: US Retirement and Education Savings.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 2 varianty řešení:

- varianta 0 – zachovat stávající stav
- varianta 1 – rozšířit nabídku produktů určených na spoření na stáří o produkt typu „osobní spořicí účet“ – dlouhodobý investiční produkt
- varianta 2 – rozšířit nabídku produktů určených na spoření na stáří o produkt, který by daňové zvýhodnění přinesl v oblasti nezdanění výnosů

Varianta 0 - zachování stávajícího stavu

Stávající stav nabídky finančních produktů určených na stáří pokrývá pouze omezený počet finančních produktů, je určen spíše konzervativnějším investorům a neumožňuje českým občanům využít více možností kapitálového trhu. Z poznatků praxe také vyplývá, že v dlouhodobém horizontu zpravidla dokáže kapitálový trh zhodnotit vložené prostředky efektivněji než nyní nabízené státem podporované produkty, byť za cenu vyššího rizika ztráty investice. Negativem této varianty je méně rizikový a tím pádem méně ziskový způsob zhodnocování úspor bez možnosti investora aktivněji investovat a flexibilně své investice spravovat, což také vede k nižší odpovědnosti k úsporám do budoucna.

Varianta 1 – rozšířit nabídku produktů určených na spoření na stáří o produkt typu osobní spořicí účet – dlouhodobý investiční produkt

Tato varianta by nabídla investorům možnost využít další produkty kapitálového trhu určené k dlouhodobým investicím, které potenciálně umožňují získat vyšší výnos, byť za cenu vyššího rizika. Při inspiraci zahraniční právní úpravou by rozšíření nabídky umožnilo českým investorům těžit ze zkušeností vyspělejších ekonomik. Nadto by rozšíření nabídky finančních produktů mohlo vést k většímu zájmu investorů o investice do kapitálového trhu a mohlo by příznivě ovlivnit rozvoj kapitálového trhu v ČR. Investorům se nabízí nový produkt, tedy i možnost větší diversifikace svých úspor, což zákonitě vede k rozložení rizika a větší ochraně investora. Případné spory by byl oprávněn rovněž mimosoudní cestou řešit finanční arbitr. Tato varianta vyžaduje legislativní řešení. S ohledem na daňovou podporu je nutné vynaložit náklady z veřejných rozpočtů. Negativní dopady na státní rozpočet mohou být generovány dvěma způsoby, které odpovídají formám daňových úlev:

1. Platby zaměstnavatelů jako příjem zaměstnance osvobozený od daně z příjmů

V tomto případě by byl negativní dopad generován pouze z důvodu rozšíření titulů, na které může zaměstnavatel přispívat, přičemž pro zaměstnance by se jednalo o osvobozený příjem. Neboť pro stávající tituly již sjednocen limit na 50 tis. Kč je a navrhovaná úprava pro ně nic nemění. Dopad by tedy mohl být generován v případech, kdy by současně platilo: zaměstnanec bude mít zřízen dlouhodobý investiční produkt a zaměstnavatel bude mít vůli nově přispívat, tj. nad rámec stávajících osvobozených příspěvků (při dodržení zákonných podmínek). Negativní dopad z titulu rozšíření titulů, na které lze přispívat, nelze odhadnout z důvodu nedostatku datových zdrojů. Na výši dopadů mohou mít navíc vliv i jiné okolnosti, např. vývoj nezaměstnanosti, mezd či konjunktura nebo recese české ekonomiky nebo reálné úrokové míry.

Vzhledem k současné výši příspěvků zaměstnavatelů, předpokládaným parametrům dlouhodobého investičního produktu, které jsou obdobné jako u stávajících podporovaných produktů, však nepředpokládáme masivní zvýšení zájmu přispívat ze strany zaměstnavatelů na tento nový produkt. Spíše bychom očekávali změnu struktury. Na základě tohoto předpokladu pak lze uvažovat s dopadem na veřejné rozpočty ve výši stovek mil. Kč ročně.

Negativní dopad by se v tomto případě projevil již v průběhu roku 2024, nicméně s ohledem na to, že dlouhodobý investiční produkt je v současné době neexistujícím produktem, lze případný celoroční dopad očekávat až v roce 2025.

2. Uplatnění odpočtu od základu daně z titulu příspěvků zaplacených poplatníkem

Celková maximální částka, o kterou lze snížit základ daně, se navrhuje ve výši 48 tis. Kč, tj. odpovídá součtu stávajících limitů. S ohledem na navrhovanou účinnost zákona k 1. lednu 2024 lze očekávat, že případný negativní dopad se projeví nejdříve v roce 2025 (poplatníci uplatní nezdanitelnou část dle nových pravidel až v rámci daňového přiznání), nicméně s ohledem na to, že dlouhodobý investiční produkt je v současné době neexistujícím produktem, lze případný celoroční dopad očekávat až v roce 2025.

V případě uplatněných odpočtů od základu daně může negativní dopad generovat jak sjednocení limitů pro uplatnění odpočtu již u stávajících produktů (poplatníci preferující jeden produkt, na který dnes uplatňují maximální odpočet, budou mít nově možnost uplatnit vyšší odpočet), tak rozšíření možností pro uplatnění odpočtů na další produkt. V současné době je odhadovaná výše daňové úlevy z titulu odpočtů ze základu daně ve výši 2,6 mld. Kč. Vzhledem k celkové výši odhadované daňové úlevy proto negativní dopad sjednocení limitů pro odpočet odhadujeme maximálně ve výši nižších stovek mil. Kč.

Negativní dopad z titulu rozšíření možností odpočtů nelze odhadnout z důvodu nedostatku datových zdrojů. Na výši dopadů mohou mít navíc vliv i jiné okolnosti, např. vývoj nezaměstnanosti, mezd či konjunktura nebo recese české ekonomiky nebo reálné úrokové míry. Pokus by například nově uplatnilo 100 000 poplatníků odpočet ze zaplacených příspěvků ve prospěch dlouhodobého investičního produktu od základu daně ve výši 10 000, na inkaso DPFO by to mělo negativní vliv ve výši 150 mil. Kč ročně na úrovni veřejných rozpočtů.

Tato varianta představuje rovněž sociální dopady, především se jedná o pozitivní dopady na úspory českých domácností.

Varianta 2 – rozšířit nabídku produktů určených na spoření na stáří o produkt, který by daňové zvýhodnění přinesl v oblasti nezdanění výnosů

Tato varianta by nabídla investorům možnost úspory tím, že by nebylo nutné danit výnosy z majetku zařazeného do tohoto spořicího produktu, přičemž by se, stejně jako v zahraničí, jednalo o investice do akcií, úložky na bankovním účtu apod.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Jako nejvhodnější řešení se navrhuje rozšířit konzervativní výčet produktů určených jako spoření na stáří o produkt typu „osobní spořicí účet“, který by byl nazván dlouhodobý investiční produkt, nejvhodnějším řešením je tedy varianta 1. Tento produkt je spojen s vyšší aktivitou jeho majitele a nutností investovat do investičních nástrojů za účelem jejich vyššího zhodnocení. Investováno má být do finančních produktů – akcií, dluhopisů či fondů, ale produkt má sloužit také pro ukládání peněz na účtu u banky se záměrem oddělit majetek ve zvláštní evidenci a ten za použití nástrojů kapitálového trhu pokud možno rozmnožit a použít v post-produktivním věku jako přílepkování k důchodu.

Přestože má tato varianta negativní dopady na státní rozpočet, má pozitivní dopady na úspory českých domácností. Dalšími pozitivními aspekty, které přispěly k rozhodnutí pro toto legislativní řešení, jsou pozitivní sociální dopady ve vztahu k aktivnímu a odpovědnému investování a spravování svých úspor prostřednictvím tohoto typu produktu, v neposlední řadě je jednoznačným pozitivem rovněž zvýšení finanční gramotnosti.

Shrnutí dopadů zvolené varianty 1

Přínosy/positiva	Náklady/negativa
+ úspory českých domácností+ rozvoj kapitálového trhu+ variabilita při výběru produktů spoření na stáří+ možnost přímého a odpovědného spravování svých investic+ zvýšení finanční gramotnosti+ možnost alternativního řešení sporů prostřednictvím FA, ulehčení civilním soudům (pokles jejich nápadu) z případného sporu	- zatížení veřejných rozpočtů- nutnost přizpůsobení se nové právní úpravě- zatížení FA, vyšší riziko nápadu- administrativní náklady

2.2 Alternativní účastnický fond

Stávající stav a platná právní úprava

Kapitálový trh obecně v dlouhodobém horizontu (který je pro investice do penzijních produktů typický) může nabídnout investorům relativně vysoké zhodnocení. V ČR účastnické fondy fungují jako běžné investiční fondy a nemusejí garantovat žádné zhodnocení. Obvykle v rámci ostatních účastnických fondů nabízejí tzv. dynamický fond (investující zpravidla do akcií) a tzv. vyvážený fond. V dlouhodobém horizontu dosahují zhodnocení především dynamické účastnické fondy (viz výše)³.

Účastnické penzijní fondy s dynamickou strategií však do *private equity* fondů neinvestují, neboť jsou v investicích omezené regulatorní úpravou poplatků a investice do *private equity* fondů je poplatkově náročná.

Poplatková struktura penzijních fondů je určena zákonem a zvolen byl model typu *all-in-one*⁴. Poplatky se skládají ze dvou složek – úplaty za obhospodařování a zhodnocení. K regulaci poplatků přistoupil zákonodárce ve snaze ochránit účastníky před příliš vysokými poplatky v situaci, kdy je obtížné z penzijních fondů vystoupit, aniž by účastník utrpěl ztrátu.

Penzijní společnosti si v případě jiných účastnických fondů než povinných konzervativních (tedy s dynamickou strategií) mohou účtovat poplatek za správu ve výši 1 % z obhospodařovaných aktiv a za zhodnocení 15 % z dosaženého výnosu.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 2 varianty řešení:

- varianta 0 – zachovat stávající stav
- varianta 1 – rozšířit možnosti penzijních společností nabídnout nový typ alternativního účastnického fondu, resp. poskytnout takovému typu fondu obdobnou státní podporu jako transformovaným či účastnickým fondům

Varianta 0 - zachování stávajícího stavu

Poplatková právní úprava penzijních fondů ovlivňuje aktiva, do kterých mohou penzijní společnosti investovat tak, že do některých finančních produktů investovat nemohou, neboť by takovou investici finančně nepokryly. Zároveň ale je maximální výše poplatků určena zákonem, tedy klient je zákonem chráněn před příliš vysokými poplatky. Tedy současná nabídka je určena spíše konzervativním investorům, kteří dávají přednost jistotě investice. Varianta 0 představuje nulový rozvoj kapitálového trhu, protože neumožňuje dynamičtější, a tedy výnosnější investování.

Varianta 1 – rozšířit nabídku o nový typ alternativního účastnického fondu, resp. poskytnout takovému typu fondu obdobnou státní podporu jako transformovaným či účastnickým fondům

Současná nabídka zaměření penzijních fondů je výrazně limitována poplatkovou politikou a neumožňuje investice do potenciálně velmi výnosných aktiv, byť za cenu vyššího rizika. Nový typ účastnického fondu by byl alternativou k již existujícím dynamickým fondům, s tím, že u tohoto typu fondu by poplatková politika byla nastavena volněji tak, by bylo penzijním

³ Průměrné zhodnocení dynamických účastnických fondů bylo v roce 2017 ve výši 7,18 %, v roce 2018 však - 8,25 %.

⁴ Standardem v oblasti kolektivního investování i zahraničních příspěvkově definovaných dobrovolných systémů je, že nad rámec poplatku za obhospodařování se z majetku fondu hradí další náklady jako např. transakční náklady, poplatky za správu cenných papírů (*custody* poplatky), poplatky za depozitáře, audit. Tyto další náklady jsou závislé na typu cenných papírů a investiční strategii a pohybují se obvykle v rozmezí 0,1 - 0,5 % v poměru k obhospodařovanému majetku.

společnostem umožněno investovat např. i do aktiv typu „*private equity* fondů“, a potažmo nabídnout účastníkům v dlouhodobé perspektivě možné vyšší zhodnocení, byť za cenu vyšší rizikovosti takové investice. Negativem varianty 1 je rizikovost investice a snížení ochrany investorů. Přínosem je možnost vyššího zhodnocení investice, možnost investic i do jiných typů fondů, a tedy rozvoj kapitálového trhu.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Jako nejvhodnější se jeví přijmout variantu 1 a tedy s ohledem na možnost volby a dobrovolnost ve vztahu ke snížené ochraně provést legislativní změnu a upravit zákonem nový typ fondu, který by vyhovoval především v dlouhodobém investičním horizontu dynamicky orientovaným klientům, kteří jsou ochotni podstoupit vyšší riziko u své investice a zároveň jsou ochotni zaplatit vyšší částky za poplatky proto, aby případně dosáhli vyššího zhodnocení své investice.

Navrhuje se zavést právní úpravu nového finančního produktu určeného k dynamičtějším investicím za účelem vytváření úspor na stáří, přičemž výše poplatků i v případě tohoto fondu bude limitována zákonem a zákon rovněž stanoví druhy aktiv, do kterých je tento fond oprávněn investovat. V tomto ohledu tedy zůstává ochrana investorů zachována.

Shrnutí dopadů zvolené varianty 1

Přínosy/pozitiva	Náklady/negativa
+ možnost investování do variabilnějších typů fondů+ rozvoj kapitálového trhu+ dynamičtější zhodnocování investic ve vztahu k úsporám na stáří	- mírně snížená ochrana investorů

2.3 Úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři

Posouzení vhodnosti případné úpravy současného nastavení poskytování státního příspěvku v penzijním připojištění (transformované fondy) a doplňkovém penzijním spoření (účastnické fondy) je rozděleno do následujících tří souvisejících dílčích úprav:

- 1) způsob stanovení výše státního příspěvku ve vztahu k výši příspěvku účastníka, které se týká nastavení podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka v intervalu ohraničeného výšemi účastnických příspěvků potřebných k získání minimální a maximální státní podpory;
- 2) stanovení dolní a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku; a
- 3) stanovení konkrétní výše či jiných parametrů podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka.

2.3.1 Způsob stanovení výše státního příspěvku ve vztahu k výši příspěvku účastníka

Stávající stav a platná právní úprava

V ČR je systém přímé státní podpory fondového penzijního systému založen na poskytování státního příspěvku, jehož výše se určuje v závislosti na výši příspěvku účastníka. Pro obdržení státního příspěvku je nutné přispívat alespoň určitou minimální částku (nejméně 300 Kč) a výše státního příspěvku je současně od jisté výše příspěvku účastníka (1 000 Kč) zastropována.

Současná výše měsíčního státního příspěvku ve III. penzijním pilíři se pohybuje v rozmezí od 90 Kč (při měsíčním příspěvku účastníka 300 Kč) do 230 Kč (při měsíčním příspěvku účastníka 1 000 Kč a více). Pokud se výše měsíčního příspěvku účastníka nachází v intervalu 301 až 999 Kč, činí výše měsíčního státního příspěvku částku 90 Kč a 20 % z částky přesahující 300 Kč.⁵ Tento výpočet výše státního příspěvku se používá od 1. 1. 2013 a způsobuje, že procentní zhodnocení účastnického příspěvku je nejvyšší v případě 300 Kč a s rostoucí výší účastnického příspěvku postupně klesá. Tento degresivní charakter nastavení určení výše státního příspěvku v závislosti na výši účastnického příspěvku zahrnoval i způsob stanovení státního příspěvku před rokem 2013, a to navíc s vyšší intenzitou za použití několika pásem pro výpočet výše státního příspěvku.⁶

Tabulka 1: Měsíční výše státního příspěvku v závislosti na měsíčním příspěvku účastníka a jejich poměr

Příspěvek účastníka (Kč/měsíc)	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1 000 a více
Státní příspěvek do 31. 12. 2012	50	90	120	140	150	150	150	150	150	150
– v % z příspěvku účastníka	50 %	45 %	40 %	35 %	30 %	25 %	21 %	19 %	17 %	15 %
Státní příspěvek od 1. 1. 2013	0	0	90	110	130	150	170	190	210	230
– v % z příspěvku účastníka	0 %	0 %	30 %	28 %	26 %	25 %	24 %	24 %	23 %	23 %

Zdroj: MF

⁵ § 14 odst. 2 zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření, ve znění pozdějších předpisů

⁶ § 29 odst. 2 zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů

Výše příspěvku účastníka v Kč	Výše státního příspěvku v Kč
100 až 199	50 + 40 % z částky nad 100 Kč
200 až 299	90 + 30 % z částky nad 200 Kč
300 až 399	120 + 20 % z částky nad 300 Kč
400 až 499	140 + 10 % z částky nad 400 Kč
500 a více	150

Na degresivní prvek systému státní podpory ve III. penzijním pilíři upozorňuje i OECD ve své zprávě z hodnocení penzijního systému ČR včetně III. penzijního pilíře z prosince 2020 a doporučuje zvážit jeho přenastavení.⁷ V souvislosti s možnou úpravou výše účastnických příspěvků potřebných k získání minimální a maximální státní podpory, která je řešena dále, je tedy vhodné nejdříve vyhodnotit, zda je přínosné při stanovení výše státního příspěvku zachovat takový způsob výpočtu, jímž je dosaženo toho, že poměr státního a účastnického příspěvku se s rostoucím účastnickým příspěvkem snižuje.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 3 varianty řešení:

- varianta 0 – zachování stávajícího stavu (degresivního podílu)
- varianta 1 – zavedení progresivního podílu
- varianta 2 – zavedení konstantního podílu

Varianta 0 – zachování stávajícího stavu (degresivního podílu)

V rámci varianty 0 by byl zachován současný stav, kdy se podíl státního příspěvku na účastnickém příspěvku s rostoucí výší účastnického příspěvku snižuje a relativně jsou zvýhodněni účastníci s nižším příspěvkem. V případě úpravy výše účastnických příspěvků potřebných k získání minimální a maximální státní podpory by výnos nadále maximalizovali účastníci s příspěvkem na úrovni zajišťující obdržení nejnižší možné výše státního příspěvku. Výpočet státního příspěvku by vyžadoval obdobné nastavení, jako existuje dnes, tj. výše měsíčního státního příspěvku by představovala částku nejnižšího možného státního příspěvku a určitý procentní podíl z částky přesahující výši příspěvku potřebného k získání minimální státní podpory, nebo by případně mohlo být použito nastavení v podobě několika pásem dle výše účastnického příspěvku obsahujících parametry pro určení výše státního příspěvku, jako tomu bylo před rokem 2013.

Varianta 1 – zavedení progresivního podílu

Výpočet příspěvku ve variantě 1 by byl nastaven tak, aby se podíl státního příspěvku na účastnickém příspěvku s rostoucí výší účastnického příspěvku zvyšoval. Relativně by byli zvýhodněni účastníci s vyšším příspěvkem, a to až do úrovně příspěvku potřebného k získání maximální státní podpory. V případě úpravy výše účastnických příspěvků potřebných k získání minimální a maximální státní podpory by výnos nově maximalizovali účastníci s příspěvkem na co nejnižší úrovni zajišťující obdržení nejvyšší možné výše státního příspěvku. V současném nastavení by takový účastnický příspěvek činil přesně 1 000 Kč. Výpočet státního příspěvku by mohl být založen na stejných principech jako v případě varianty 0, ovšem za použití jiné hodnoty procentního podílu z částky přesahující výši příspěvku potřebného k získání minimální státní podpory nebo jiných hodnot parametrů pro určení výše státního příspěvku v případě pásmové metody.

Varianta 2 – zavedení konstantního podílu

Ve variantě 2 by byl v intervalu ohraničeném výšemi účastnických příspěvků potřebných k získání minimální a maximální státní podpory zaveden konstantní podíl státního příspěvku na účastnickém příspěvku. Nedošlo by ke zvýhodnění žádné skupiny účastníků a výnos by maximalizovali všichni účastníci s příspěvkem v intervalu ohraničeném výšemi účastnických

⁷ OECD. *Reviews of Pension Systems: Czech Republic*. OECD Reviews of Pension Systems, OECD Publishing, Paris 2020, str. 146. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/e6387738-en>.

příspěvků potřebných k získání minimální a maximální státní podpory. Výpočet státního příspěvku by vyžadoval pouze stanovení příslušného procentního podílu.

Nastavení výše státního příspěvku v podobě pevného procentního podílu by odpovídalo konstrukci státního příspěvku u stavebního spoření, který činí 10 % z uspořené částky s horní hranicí, avšak bez stanovení dolní hranice.

Porovnání dopadů jednotlivých variant

Jeden z hlavních cílů případné úpravy stanovení výše státního příspěvku ve vztahu k výši účastnického příspěvku spočívá ve zvýšení motivace účastníků k navýšení jejich příspěvků. Oproti současnému stavu, tj. degresivnímu podílu, lze předpokládat, že zavedení jak konstantního, tak progresivního podílu by se ve srovnání se současnou situací snížila motivace k nižším příspěvkům a došlo by ke zvýšení motivace k vyšším příspěvkům, neboť v obou případech je odstraněna možnost maximalizace výnosu na úrovni příspěvku účastníka přinášejícího nejnižší možnou státní podporu, tj. v současném systému u příspěvku účastníka ve výši 300 Kč. Při porovnání variant 1 a 2 by pak bylo možné teoreticky očekávat výraznější reakci účastníků v případě zavedení progresivního podílu, který by umožnil maximalizaci výnosu na úrovni příspěvku zajišťujícího obdržení nejvyšší možné výše státního příspěvku.

Vzhledem k tomu, že úprava se týká intervalu mezi výšemi účastnických příspěvků potřebných k získání minimální a maximální státní podpory, je možné očekávat, že potenciální reakce by se týkala pouze účastníků s příspěvkem v tomto intervalu. Co se týče intenzity takové reakce, je třeba vzít v úvahu zejména ekonomické podmínky účastníků, které do jisté míry souvisí i s věkem účastníků. Z tabulky 2 je patrné, že k 30. 9. 2022 byla u účastníků ve věku do 17 let, kterým spoří jejich rodiče, a účastníků ve věku od 18 do 39 let nejčtenější měsíční úložka právě ve výši 300 Kč (cca 51 % účastníků do 17 let a 35 % účastníků od 18 do 39 let). U účastníků od 40 do 64 let bylo možné pozorovat spíše jejich rovnoměrnější rozvrstvení v rámci uvedených kategorií dle výše příspěvku s úlozkami většinou přesahující 399 Kč, přičemž mírně převažuje kategorie účastníků s příspěvkem ve výši 1 000 Kč. V případě účastníků nad 65 let pak již výrazně převládala kategorie účastníků s příspěvkem na úrovni 1 000 Kč (cca 57 % všech účastníků ve věku nad 65 let).

Tabulka 2: Počet účastníků dle věku a výše příspěvku ke konci 3. čtvrtletí 2022⁸

Věk	Příspěvek		300–399 Kč		400–999 Kč		1 000–1 099 Kč		0 a více Kč	
	počet	podíl (%)	počet	podíl (%)	počet	podíl (%)	počet	podíl (%)	počet	podíl (%)
do 17 let	56 168	51,3 %	24 239	22,1 %	17 665	16,1 %	109 448			
18–39 let	325 419	35,4 %	218 842	23,8 %	151 131	16,4 %	918 936			
40–64 let	439 798	19,0 %	542 874	23,5 %	625 342	27,1 %	2 311 482			
od 65 let	51 459	6,4 %	138 992	17,2 %	456 767	56,6 %	807 650			
Celkem	872 844	21,0 %	924 947	22,3 %	1 250 905	30,2 %	4 147 516			

Zdroj: MF

Struktura účastníků dle výše příspěvku tak částečně odpovídá hypotéze životního cyklu v rámci ekonomických teorií spotřební funkce, podle níž ekonomické subjekty plánují svou spotřebu a úspory na dlouhé časové období dopředu (celý život), přičemž se snaží udržovat spotřebu, která je v průběhu života přibližně vyrovnaná. Mladí lidé spotřebovávají více, než vydělají, a splátky úvěrů (typicky hypoteční úvěry) a další nezbytné výdaje jim neumožňují spořit vyšší

⁸ Údaje v tabulce vycházejí z počtu smluv, u kterých byl v daném období evidován průměrný příspěvek účastníka v dané výši. Jedná se o průměr za 3 měsíce, který nemusí odpovídat příspěvkům v jednotlivých měsících. Do počtu smluv nejsou zahrnuty smlouvy, které jsou stále evidované jako neukončené, ale nebyla k nim doručena žádná informace v rámci žádosti o státní příspěvek.

částky. Lidé středního věku vzhledem k jejich zvyšujícím se příjmům mají tendenci více spořit a v důchodovém věku následně své úspory spotřebovávají nebo dále zhodnocují.

V tomto ohledu by tedy při pouhé změně stanovení výše státního příspěvku ve vztahu k výši příspěvku účastníka a zachování současné dolní a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku nemuseli výrazněji reagovat jak účastníci ve věku od 18 do 39 let, kteří mohou mít jiné nezbytné výdaje, tak účastníci ve věku nad 65 let. U účastníků s příspěvkem v rozmezí 400 až 999 Kč pak není jednoznačná jejich motivace ke zvolení takové výše příspěvku, což zvyšuje nepředvídatelnost případné změny jejich chování. Potenciální reakci lze očekávat zejména u přibližně 440 tis. účastníků ve věku 40–64 let, kteří v současnosti maximalizují procentní výnos, a případně části účastníků ve stejné věkové kategorii, kteří si spoří vyšší částku s nárokem na nižší než maximální státní příspěvek.

Způsob stanovení výše státního příspěvku ve vztahu k výši účastnického příspěvku lze dále hodnotit z hlediska spravedlivého rozdělení státních příspěvků mezi účastníky v závislosti na jejich příspěvku (distributivní spravedlnost). Varianty 0 a 1 zvýhodňují vždy určitou skupinu účastníků, zatímco varianta 2 vyměřuje každému účastníkovi v předem daném rozpětí příspěvků stejný podíl státního příspěvku na jeho účastnickém příspěvku. Penzijní připojištění ani doplňkové penzijní spoření se ze své podstaty nepodílí v rámci rozpočtové politiky na redistribuční funkci, tj. nepřerozděluje prostředky mezi občany s cílem zmírnit nerovnosti ve společnosti vzniklé důsledkem působení trhu, a jeho nastavení by se tak spíše mělo řídit zásadou rovného zacházení, což by odpovídalo zavedení konstantního podílu státního příspěvku vzhledem k příspěvku účastníka, tj. pevně daného procenta, které umožňuje pouze varianta 2.

Odstranění sociálního prvku systému by nicméně ve variantě 1 a 2 znamenalo přenastavení výše státních příspěvků a v případě zajištění neutrálního dopadu změny na rozpočet není možné zavést konstantní či progresivní podíl, aniž by neklesly absolutní výše státních příspěvků účastníkům, kteří sami nyní přispívají spíše méně a jejich ekonomická situace jim nemusí umožňovat na změnu reagovat, tj. adekvátně navýšit své měsíční úložky. K tomuto negativnímu aspektu variant 1 a 2 je však třeba dodat, že při předchozí úpravě poskytování státního příspěvku účinné od roku 2013 došlo rovněž ke snížení absolutní výše státního příspěvku u účastníků, kteří měsíčně spořili méně, než bylo nutné pro získání tehdejší maximální výše státního příspěvku (tj. u účastníků s příspěvkem od 100 do 499 Kč).⁹

Při nastavení poskytování státního příspěvku je nutné také posoudit, do jaké míry by bylo zvolené řešení pro účastníky srozumitelné a zároveň ze strany státu dobře komunikovatelné vůči veřejnosti. V tomto směru se zdá být hůře vysvětlitelným krokem zavedení varianty 1, kdy na místo dosavadního nepoměru mezi výší účastnického a státního příspěvku, který zvýhodňuje nižší příspěvky, by byl použit opačný přístup přinášející výhody naopak účastníkům s vyššími příspěvky. Varianta 2 se naopak jeví jako více srozumitelná než současné nastavení a její komunikaci lze poměrně snadno založit na zdůraznění vhodnosti narovnání podmínek pro účastníky. K větší srozumitelnosti i snadnější komunikaci rovněž přispívá skutečnost, že v případě dalšího státem podporovaného finančního produktu, stavebního spoření, je výše státního příspěvku stanovena také v podobě pevného procentního podílu.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Současný způsob určení výše státního příspěvku v závislosti na výši účastnického příspěvku zvýhodňuje účastníky s nižšími příspěvky. Systém penzijního připojištění a doplňkového spoření přitom nezastává v rámci rozpočtové politiky redistribuční funkci, a jeho nastavení by

⁹ Účastníkům přispívajícím mezi 100 a 299 Kč byl státní příspěvek zcela odebrán a v případě účastníků přispívajících částkou v rozmezí 300 až 499 Kč poklesl státní příspěvek o 20 až 30 Kč v závislosti na konkrétní výši jejich účastnického příspěvku.

se tak spíše mělo řídit zásadou rovného zacházení. Varianta 2 zavádějící konstantní podíl státního příspěvku na příspěvku účastníka navíc může oproti současnosti částečně motivovat některé účastníky k navýšení jejich příspěvků, neboť odstraňuje nynější možnost maximalizovat výnos na úrovni nejnižší výše příspěvku zakládajícího nárok na přiznání státní podpory. Větší motivaci by sice v tomto ohledu pravděpodobně zajistil progresivní podíl uvažovaný ve variantě 1, ovšem její případný přínos snižuje to, že změna chování by se v obou variantách zřejmě týkala relativně omezeného počtu účastníků. Varianta 2 se navíc jeví jako mnohem srozumitelnější řešení pro účastníky a rovněž lze předpokládat její snadnější komunikaci vůči veřejnosti.

Za vhodný způsob stanovení výše státního příspěvku ve vztahu k výši příspěvku účastníka se považuje varianta 2 – zavedení konstantního podílu.

Shrnutí dopadů zvolené varianty 2

Přínosy/pozitiva	Náklady/negativa
+ motivace části účastníků k navýšení příspěvků+ rovné zacházení+ jednoduše komunikovatelný a srozumitelný přístup ke stanovení státního příspěvku+ soulad s doporučením OECD ohledně snížení motivace k nižším příspěvkům	- snížení absolutní výše příspěvku účastníkům s nižšími příspěvků, kteří nebudou schopni na změnu zareagovat

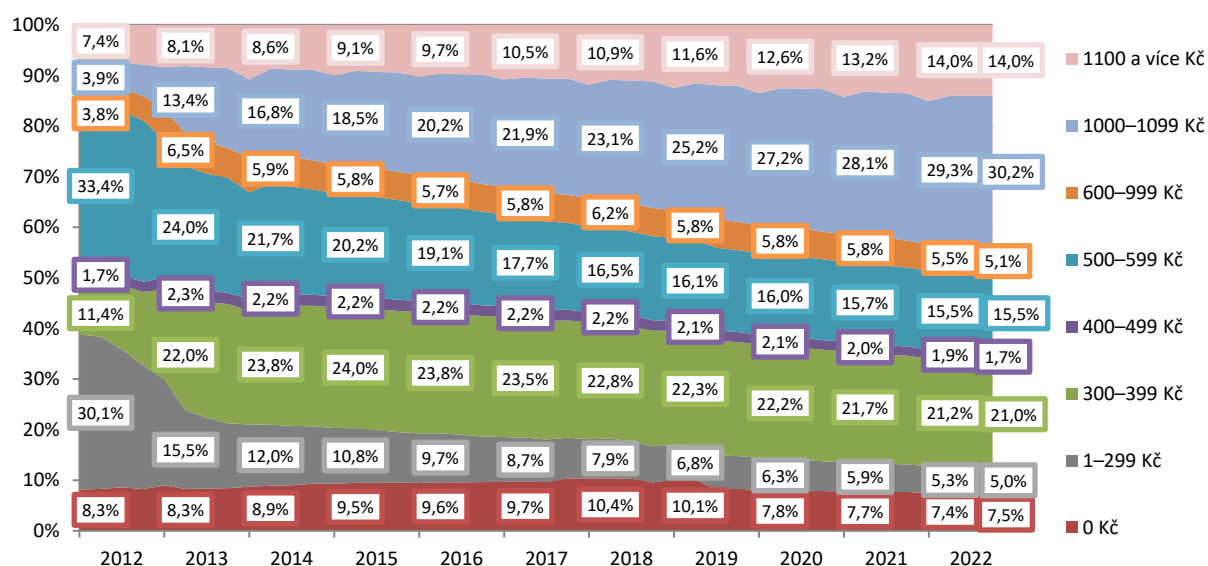
2.3.2 Stanovení dolní a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku

Stávající stav a popis problému

K poslední úpravě poskytování státního příspěvku došlo před 10 lety (k 1. 1. 2013). Na provedené změny – zvýšení minimální výše příspěvku účastníka, aby získal státní příspěvek, a zvýšení hraniční výše příspěvku účastníka, od níž je poskytován maximální státní příspěvek – reagovali účastníci dle očekávání, tedy navýšením svých příspěvků, a to zejména v průběhu roku 2013. Přizpůsobování chování účastníků probíhalo i v dalších letech, ovšem s klesající intenzitou. Hlavní účinky změn se již evidentně vyčerpaly, neboť v současné době se struktura účastníků dle výše příspěvku účastníka již výrazněji neproměňuje.

Drobné změny struktury lze přičítat postupnému ukončování smluv v systému penzijního připojištění (transformované fondy), do něhož nemohou od roku 2013 již vstupovat žádní noví účastníci. Starší účastníky, kteří před ukončením své smlouvy nemuseli na provedené změny výše státního příspěvku reagovat, tak nahrazují noví účastníci III. penzijního pilíře, kteří spoří v systému doplňkového penzijního spoření (účastnické fondy) a při svém vstupu se řídí dnes platným nastavením poskytování státního příspěvku.

Graf 1: Vývoj struktury účastníků dle výše měsíčního příspěvku (uvedeny hodnoty ke konci 1. čtvrtletí daného roku a ke konci 3. čtvrtletí 2022)

Zdroj: MF

V rámci III. penzijního pilíře nadále zůstává skupina účastníků, kteří na poslední změnu nastavení poskytování příspěvku nezareagovali a i nadále přispívají méně než 300 Kč měsíčně, tedy od roku 2013 bez nároku na státní příspěvek. Lze se domnívat, že se jedná především o účastníky, kteří využívají III. penzijní pilíř k čerpání příspěvků zaměstnavatele (který požaduje, aby přispíval i samotný zaměstnanec, byť v nízké výši). Stejně tak se systému účastní osoby s nulovými měsíčními příspěvky (od roku 2013 cca 7 až 10 % účastníků).

Od poslední úpravy v roce 2013 se znatelně změnila ekonomická podmínka samotných účastníků, a to zejména jejich příjmy, když oproti roku 2013 vzrostla průměrná hrubá měsíční nominální mzda na konci roku 2021 o 51 %.

Tabulka 3: Průměrná hrubá měsíční mzda

Průměrná hrubá měsíční mzda	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Nominální v Kč	25 035	25 768	26 591	27 764	29 638	32 051	34 578	36 176	37 903
– bazický index (průměr 2013=100)	100,0	102,9	106,2	110,9	118,4	128,0	138,1	144,5	151,4

Zdroj: MF

Nárůstu průměrné mzdy však neodpovídá růst výše průměrného příspěvku účastníka. V účastnických fondech vzrostl průměrný příspěvek účastníka mezi roky 2013 a 2021 o 10,7 % na 829 Kč. V případě transformovaných fondů sice bylo dosaženo znatelně vyššího růstu o 37,5 % na 781 Kč, průměrný příspěvek je však nadále nižší než v případě účastnických fondů.

Tabulka 4: Průměrný příspěvek účastníka v daném roce

Průměrný příspěvek účastníka v daném roce (Kč/měsíc)	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Transformované fondy (penz. připojištění)	568	574	589	606	624	680	722	754	781
Účastnické fondy (doplňkové penz. spoření)	749	722	722	741	776	790	800	812	829

Zdroj: MF

Nárůstu průměrné mzdy dále neodpovídají ani dolní a horní hranice příspěvku účastníka, které determinují výši státního příspěvku. Současné nastavení je tedy, oproti situaci na počátku roku 2013, méně motivující k dalšímu růstu měsíčních příspěvků samotných účastníků.

Jedním z důvodů nižší výše průměrného účastnického příspěvku, než by odpovídalo zlepšujícím se ekonomickým podmínkám, je relativně vysoký počet účastníků, kteří si pravidelně spoří měsíční částku ve výši 300 až 399 Kč. Ke konci 3. čtvrtletí 2022 podíl těchto účastníků na celkovém počtu účastníků III. penzijního pilíře činil 21,0 %, což představovalo druhou nejpočetnější kategorii účastníků, pokud bychom je rozčlenili podle výše jejich účastnického příspěvku do jednotlivých intervalů o rozpětí 100 Kč. Nejpočetnější skupinu tvořili účastníci s příspěvkem ve výši 1 000 až 1 099 Kč, a to 30,2 %. Tyto údaje mj. potvrzují vysokou důležitost, kterou přikládají účastníci nastavení hraničních hodnot výše účastnického příspěvku pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku, neboť příspěvek přibližně 51 % účastníků III. penzijního pilíře se pohyboval právě na úrovni těchto hraničních hodnot.

Tabulka 5: Rozdělení počtu účastníků dle výše měsíčního příspěvku ke konci 3. čtvrtletí 2022

Kategorie dle výše příspěvku	Počet účastníků v tis.	Podíl účastníků
0 Kč	310	7,5 %
1–299 Kč	209	5,0 %
300–399 Kč	873	21,0 %
400–499 Kč	71	1,7 %
500–599 Kč	642	15,5 %
600–999 Kč	212	5,1 %
1 000–1 099 Kč	1 251	30,2 %
1 100–1 499 Kč	56	1,4 %
1 500–1 599 Kč	143	3,5 %
více než 1 600 Kč	380	9,2 %
Celkem	4 148	100,0 %

Zdroj: MF

Nízká výše průměrného účastnického příspěvku ve III. penzijním pilíři a její pomalý růst byl považován ze strany Komise pro spravedlivé důchody, která zasedala od února 2019 do

listopadu 2020, za jeden z nedostatků a projevů neefektivity systému spoření na stáří, a doporučila tak v tomto ohledu zvážit zvýšení výše účastnických příspěvků potřebných k získání minimální a maximální státní podpory vzhledem k tomu, že státní podpora je podstatným kritériem pro výši pravidelných úložek účastníků.¹⁰ Obdobné vyjádření ohledně nízké výše účastnických příspěvků a doporučení zvýšit příspěvky účastníků lze nalézt i ve zprávě OECD z hodnocení penzijního systému ČR.¹¹ Podpurným faktorem takové změny je rovněž pozitivní zkušenost ze změn provedených v roce 2013, kdy velká část účastníků reagovala na nové nastavení určení státní podpory zvýšením svého účastnického příspěvku.

Všechny výše uvedené aspekty (vyčerpaný potenciál změny z roku 2013, zlepšující se ekonomické podmínky účastníků, pomalý růst výše průměrného příspěvku a kritika ze strany Komise pro spravedlivé důchody) podněcují vhodnost zvážení úpravy současného systému určením výše státního příspěvku ve III. penzijním pilíři.

Na základě pozitivních zkušeností s reakcí účastníků po provedení změny nastavení poskytování státního příspěvku v roce 2013 jsou dále navrhovány varianty řešení případné další úpravy za použití obdobných principů využitých již v roce 2013, tj. zvýšení dolní a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku. Navrhované varianty řešení si nekladou za cíl systém poskytování státního příspěvku koncepčně měnit např. prostřednictvím indexace výše státních i účastnických příspěvků podle růstu nominálních mezd či inflace. Tento automatický způsob přizpůsobování se růstu mezd či spotřebitelských cen se v současné době jeví jako příliš složitý a vyžadoval by po účastnících každoroční změnu výše jejich příspěvku. Za přijatelnější řešení se považuje po určité době po provedení poslední změny poskytování státního příspěvku opět provést hodnocení ekonomických podmínek a na jeho základě rozhodnout, zda je vhodné uvažovat o další úpravě.

Návrh variant řešení

Cílem úpravy je motivovat účastníky k navýšení jejich příspěvků, přičemž se předpokládá reakce zejména u účastníků s příspěvkem ve výši 1 000 Kč (příspěvají právě tolik, aby získali maximální státní příspěvek) a případně 300 Kč (příspěvají minimum nutné k získání státního příspěvku). Obě tyto skupiny účastníků tvoří dohromady přibližně 51 % všech účastníků. Motivace k navýšení příspěvku spočívá v případě ilustrativních variant:

1. v umožnění účastníkům s vysokými příspěvky dosáhnout při adekvátním zvýšení svého příspěvku na vyšší maximální státní příspěvek.

V případě jedné z variant pak stejně jako při předchozí úpravě před rokem 2013 spočívá motivace dále:

2. v úplném odebrání státního příspěvku účastníkům s nízkými příspěvky.

Jsou zvažovány 3 varianty řešení:

- varianta 0 – zachování současného nastavení poskytování státního příspěvku
- varianta 1 – zachování současné dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku a navýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 500 Kč

¹⁰ Viz podklady a prezentace k oblasti III. penzijního pilíře dostupné na webových stránkách Komise pro spravedlivé důchody – <http://duchodovakomise.cz/podklady-a-prezentace/>.

¹¹ OECD. *Reviews of Pension Systems: Czech Republic*. OECD Reviews of Pension Systems, OECD Publishing, Paris 2020, str. 146. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/e6387738-en>.

- varianta 2 – navýšení dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku na 500 Kč a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 500 Kč

Varianta 0 – zachování současného nastavení poskytování státního příspěvku

V rámci varianty 0 se předpokládá zachování současné dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku na úrovni 300 Kč a ponechání současné horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 000 Kč. Možnost odpočtu od základu daně z příjmů fyzických osob by se nadále vztahovala pouze na měsíční úložky převyšující částku 1 000 Kč.

Varianta 1 – zachování současné dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku a navýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 500 Kč

Varianta 1 počítá se zachováním současné dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku na úrovni 300 Kč z důvodu omezení dopadů úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři na účastníky s nižšími příspěvky. Uvažuje se zvýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 500 Kč, což odpovídá zvýšení dosavadní hranice o 500 Kč stejně jako při změně poskytování státní podpory v roce 2013. Možnost odpočtu od základu daně z příjmů fyzických osob by se vztahovala pouze na měsíční příspěvky účastníka převyšující částku 1 500 Kč.

V návaznosti na předchozí kapitulu by výše státního příspěvku byla určena za použití pevného procentního podílu z výše příspěvku účastníka nacházející se v intervalu od 300 do 1 500 Kč. Konkrétní výše procentního podílu vhodného pro tuto variantu by byla v případě výběru této varianty určena na základě kvantifikace a srovnání dopadů této varianty na rozpočet s dopady v případě zachování současného stavu. Pro účely srovnání dopadů samotného nastavení dolní a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku byl použit ilustrativní podíl ve výši 20 %.

Varianta 2 – navýšení dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku na 500 Kč a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 500 Kč

Ve variantě 2 by došlo ke zvýšením dolní i horní hranice účastnického příspěvku zakládajícího nárok na přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku. Zvýšení horní hranice odpovídá variantě 1, a tedy co se týče absolutní částky, je shodné se změnou poskytování státní podpory provedenou v roce 2013 (zvýšení o 500 Kč). Možnost odpočtu od základu daně z příjmů fyzických osob by se vztahovala pouze na měsíční příspěvky účastníka převyšující částku 1 500 Kč.

Z hlediska nastavení dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimálního státního příspěvku u varianty 2 byla vzata v potaz skutečnost, že od roku 2013 se zvýšila minimální mzda o 104 % na současných 17 300 Kč (od ledna 2023) a že z vývoje statistického rozdělení hrubých měsíčních mezd zaměstnanců od roku 2013 je patrné, že nejrychlejším tempem rostly právě mzdy v nejnižších kvantilech (v případě 5. percentilu o 74 % k roku 2021). Rovněž relativní růst mediánu mezd od roku 2013 byl v roce 2021 o 2,3 p. b. vyšší než v případě průměrné mzdy. Na druhé straně u účastníků s nižšími příjmy tvoří vyšší podíl ze mzdy životní náklady, které se v poslední době také značně zvyšovaly. Proto je zvažováno zvýšení dolní hranice pouze v intencích predikovaného růstu průměrné mzdy, přičemž účinnost nových parametrických úprav se předpokládá od 1. 1. 2024 a rozhodujícím parametrem by tedy mohl být predikovaný růst průměrné hrubé nominální mzdy v roce 2023 oproti roku 2013 (73 %).

Tabulka 6: Predikce průměrné hrubé měsíční mzdy

Průměrná hrubá měsíční mzda	2018	2019	2020	2021	Predikce		
					2022	2023	2024
Nominální v Kč	32 051	34 578	36 176	37 903	40 298	43 322	45 834
– bazický index (průměr 2013=100)	128,0	138,1	144,5	151,4	161,0	173,0	183,1

Zdroj: MF – Makroekonomická predikce MF z ledna 2023

Zvýšení současné dolní hranice na úrovni 300 Kč o 73 % odpovídá po zaokrouhlení nové dolní hranici ve výši 500 Kč. Současně se jedná o zvýšení dolní hranice o stejnou absolutní částku jako v případě změny poskytování státní podpory provedené v roce 2013 (zvýšení o 200 Kč).

V návaznosti na předchozí kapitulu by výše státního příspěvku byla určena za použití pevného procentního podílu z výše příspěvku účastníka nacházející se v intervalu od 500 do 1 500 Kč. Konkrétní výše procentního podílu vhodného pro tuto variantu by byla v případě výběru této varianty určena na základě kvantifikace a srovnání dopadů této varianty na rozpočet s dopady v případě zachování současného stavu. Pro účely porovnání dopadů jednotlivých variant samotného nastavení dolní a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku byl použit ilustrativní podíl ve výši 20 %.

Porovnání dopadů jednotlivých variant

Výhoda varianty 1 spočívá v alespoň částečném ponechání státních příspěvků účastníkům s měsíčním příspěvkem v intervalu 300–499 Kč, pokud tyto účastníci nezvýší své příspěvky. Účastníkům s nižšími příspěvky je tak však vyslán velmi slabý impuls ke změně chování a lze předpokládat, že reakce na změnu poskytování státní podpory proběhne u těchto účastníků pouze v souvislosti se zavedením konstantního podílu (viz předchozí subkapitola 2.3.1) a bude méně intenzivní než v případě varianty 2. Ve variantě 2 je naopak účastníkům s nižšími příspěvky vyslán silný impuls ke změně chování, neboť v intervalu 300–499 Kč měsíčního příspěvku účastníka předpokládá úplné odebrání státního příspěvku, pokud tyto účastníci své příspěvky nezvýší.

Tabulka 7: Porovnání absolutních změn státního příspěvku a přímé i daňové státní podpory vůči současnému stavu u variant stanovení dolní a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku

Měsíční příspěvek účastníka v Kč	Měsíční státní příspěvek v Kč a % z příspěvku účastníka										
	Současné nastavení 300–1 000 Kč			Varianta 1 300–1 500 Kč (20 %)				Varianta 2 500–1 500 Kč (20 %)			
300	90	30 %	90	60	20 %	-30	0	0 %	-90		
400	110	28 %	110	80	20 %	-30	0	0 %	-110		
500	130	26 %	130	100	20 %	-30	100	20 %	-30		
600	150	25 %	150	120	20 %	-30	120	20 %	-30		
700	170	24 %	170	140	20 %	-30	140	20 %	-30		
800	190	24 %	190	160	20 %	-30	160	20 %	-30		
900	210	23 %	210	180	20 %	-30	180	20 %	-30		
1 000	230	23 %	230	200	20 %	-30	200	20 %	-30		
1 100	230	21 %	245	220	20 %	-10	-25	220	20 %	-10	-25
1 200	230	19 %	260	240	20 %	+10	-20	240	20 %	+10	-20
1 300	230	18 %	275	260	20 %	+30	-15	260	20 %	+30	-15
1 400	230	16 %	290	280	20 %	+50	-10	280	20 %	+50	-10
1 500	230	15 %	305	300	20 %	+70	-5	300	20 %	+70	-5
1 600	230	14 %	320	300	19 %	+70	-5	300	19 %	+70	-5
1 700	230	14 %	335	300	18 %	+70	-5	300	18 %	+70	-5
1 800	230	13 %	350	300	17 %	+70	-5	300	17 %	+70	-5
1 900	230	12 %	365	300	16 %	+70	-5	300	16 %	+70	-5
2 000	230	12 %	380	300	15 %	+70	-5	300	15 %	+70	-5

Pozn.: **červeně** celková výše současné státní podpory (přímé i daňové) a **modře** absolutní změna státního příspěvku a **oranžově** absolutní změna státní podpory (přímé i daňové) vůči současnému stavu

Základními dopady jednotlivých variant nastavení poskytování státního příspěvku je jejich vliv na výši průměrného příspěvku účastníka a rozpočtový výdaj spojený s výplatou státních příspěvků. Kvantifikace těchto dopadů je závislá na reakci účastníků na provedené změny nastavení hranic výše účastnického příspěvku pro přiznání nároku na státní příspěvek, které jsou předpokládány v jednotlivých variantách, a také na rozsahu této reakce projevující se zvýšením výše úložek. Intenzitu reakce účastníků však nelze spolehlivě predikovat, neboť bude záviset na ekonomické situaci jednotlivých účastníků. Z tohoto důvodu je při porovnání dopadů na výši průměrného příspěvku účastníka a rozpočtového výdaje použita analýza citlivosti s několika zvolenými rozsahy reakce.

Ve variantách 1 a 2 je v návaznosti na předchozí vyhodnocení způsobu stanovení výše státního příspěvku ve vztahu k výši příspěvku účastníka uvažován nový výpočet státního příspěvku spočívající v určení konstantního podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka. Pro prvotní vyhodnocení dopadů je dále použit ilustrativní konstantní podíl ve výši 20 %, který je stanoven na základě současného výpočtu výše státního příspěvku využívajícího stejnou procentní výši, ovšem aplikovanou pouze na tu část příspěvku účastníka přesahující 300 Kč a za následného dodatečného připočtení 90 Kč.

Změna chování účastníků v reakci na změnu nastavení státního příspěvku je očekávána zejména u účastníků, jejichž současná výše příspěvku se nachází na úrovni dolní nebo horní hranice pro přiznání státní podpory. Toto očekávání vychází z vyhodnocení poslední změny státního příspěvku účinné od roku 2013, kdy docházelo ke snižování počtu i zastoupení účastníků v intervalu 100–299 Kč a naopak k růstu podílu účastníků v intervalu 300–399 Kč, což bylo pravděpodobně odrazem zvýšení hranice pro přiznání státního příspěvku. Dále se snižoval podíl účastníků s příspěvkem ve výši 500–599 Kč představující původní nejnižší částku s nejvyšším možným státním příspěvkem a rostl počet i zastoupení účastníků s příspěvkem v intervalu 1 000–1 099 Kč, tj. novou nejnižší možnou částkou opravňující účastníky k obdržení nejvyššího státního příspěvku. U ostatních účastníků s příspěvkem mimo hraniční hodnoty se jejich podíl na celkovém počtu účastníků se změnou příspěvku výrazněji neměnil.

Na základě zkušeností s předchozí změnou poskytování státního příspěvku od roku 2013, kdy od 2. čtvrtletí 2012 (v němž se již začaly projevovat výraznější změny struktury účastníků dle výše příspěvku účastníka, které je možné připisovat reakci na nové nastavení státní podpory) do 4. čtvrtletí 2015 cca 70 % účastníků s příspěvkem 100 až 299 Kč navýšilo svůj příspěvek na 300 Kč (aby nepřišli o dosavadní státní příspěvek) a cca 47 % účastníků s příspěvkem 500 Kč navýšilo svůj příspěvek na 1 000 Kč (aby i nadále čerpali státní příspěvek v maximální možné výši), a jednak s ohledem na předpokládaný pozvolný nárůst celkového počtu účastníků, kdy je u nových účastníků možné očekávat pružnější reakci na nové nastavení poskytování státního příspěvku, je v případě varianty 2 je uvažována reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč a reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem ve výši 1 000 až 1 099 Kč. V případě varianty 1 je u účastníků odhadována stejná reakce na úrovni 50 až 75 % jejich počtu a u účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč je odhadováno, že nejvýše 25 až 50 % z nich zvýší svůj příspěvek na 500 Kč vzhledem k zavedení konstantního podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka a udržení si podobné absolutní výše státního příspěvku, který jim byl vyplácen před změnou poskytování státní podpory ve III. penzijním pilíři. V obou variantách se současně uvažuje s tím, že účastníci využívající daňovou úlevu navýší svůj příspěvek za účelem zachování její současné výše a současně jim tedy bude přiznána i nejvyšší možná částka státního příspěvku, tak jako je tomu nyní. U ostatních kategorií účastníků dle výše jejich příspěvku se vychází z extrapolace dosavadního vývoje.

Předpokládaný budoucí vývoj současného stavu, tj. varianty 0, je brán jako základní scénář a změna chování účastníků ve variantách 1 a 2 ve výše uvedených intervalech včetně účastníků

využívající daňovou úlevu je potom vždy uvažována na pozadí tohoto základního scénáře. Reakce účastníků v hraničních intervalech je vyjádřena jako procentní podíl účastníků s určitým příspěvkem, kteří změní své chování, tedy navýší svůj příspěvek tak, aby nadále dostávali nejnížší nebo nejvyšší možný státní příspěvek. V analýze citlivosti je následně modelována výše průměrného příspěvku účastníka a výše výdajů ze státního rozpočtu v závislosti na reakci účastníků vyjádřené pomocí procentního podílu. Kvůli zjednodušení predikčního modelu platí procentní podíl vyjadřující změnu chování po celý rok 2024 a 2025, přestože ve skutečnosti bude mít reakce pravděpodobně pozvolnější průběh, i když její intenzita bude nejsilnější na začátku období účinnosti.

Dopady variant oproti současnému stavu v roce 2024 při předpokladu provedení změny k 1. 1. 2024 a reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem ve výši 1 000 až 1 099 Kč v obou variantách a rovněž reakce 25 až 50 % účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč v případě varianty 1, či 50 až 75 % účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč v případě varianty 2 shrnuje tabulka 8.

Tabulka 8: Dopady variant oproti současnému stavu v roce 2024

Dopady v roce 2024	Současné nastavení 300–1 000 Kč	Varianta 1 300–1 500 Kč (20 %)	Varianta 2 500–1 500 Kč (20 %)
Rozpočtový výdaj (mld. Kč)	7,8	8,1 – 8,5	7,9 – 8,4
Průměrný příspěvek – účastnické fondy (Kč)	890	1 040 – 1 099	1 051 – 1 110
Průměrný příspěvek – transformované fondy (Kč)	824	958 – 1 004	969 – 1 016

Vzhledem k tomu, že státní příspěvek za dané čtvrtletí je vyplácen vždy zpětně až v průběhu následujícího čtvrtletí¹², dopady změny se plně projeví až v celkové přímé podpoře vyplacené v roce 2025. Ve státní podpoře vyplacené v roce 2024 jsou zahrnuty státní příspěvky poukázané za 4. čtvrtletí 2023, v němž se předpokládá účinnost současného nastavení poskytování státní podpory.

Tabulka 9: Dopady variant oproti současnému stavu v roce 2025

Dopady v roce 2025	Současné nastavení 300–1 000 Kč	Varianta 1 300–1 500 Kč (20 %)	Varianta 2 500–1 500 Kč (20 %)
Rozpočtový výdaj (mld. Kč)	8,0	8,4 – 8,9	8,1 – 8,8
Průměrný příspěvek – účastnické fondy (Kč)	908	1 060 – 1 119	1 071 – 1 130
Průměrný příspěvek – transformované fondy (Kč)	837	974 – 1 021	985 – 1 032

Ze srovnání variant vyplývá, že varianta 2 vykazuje oproti variantě 1 mírně nižší rozpočtové výdaje a zajišťuje v průměru vyšší zvýšení průměrného příspěvku účastníka v transformovaných i účastnických fondech. Pro lepší srovnání nákladů mezi variantami je možné porovnat účinnost vynaložených nákladů z hlediska jimi získaného užitku, za který by mohlo být považováno absolutní navýšení průměrného příspěvku. V případě 50% reakce účastníků s výší účastnického příspěvku v intervalech 300–499 Kč i 1 000–1 099 Kč by ve variantě 1 byly v roce 2025 vynaloženy náklady o objemu 8,4 mld. Kč, zatímco ve variantě 2 náklady 8,1 mld. Kč, a to za dosažení stejného zvýšení měsíčního průměrného příspěvku účastníka v obou variantách na 985 Kč v případě účastníků v transformovaných fondech a na 1 071 Kč u účastníků v účastnických fondech. Z pohledu nákladové efektivnosti je tedy vhodnější varianta 2. Vyšší náklady ve variantě 2 oproti současnému stavu je možné snížit prostřednictvím snížení výše pevného podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka, který byl stanoven ve výši 20 % pouze pro ilustraci srovnání dopadů variant 1 a 2.

¹² V § 18 zákona č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření, je stanoveno, že MF poukáže státní příspěvek za kalendářní čtvrtletí na účet penzijní společnosti do konce 2. měsíce bezprostředně následujícího po skončení čtvrtletí, za které o poskytnutí státního příspěvku penzijní společnost žádá.

Hlavní nevýhodou varianty 2 je úplné odebrání státního příspěvku účastníkům s příspěvkem v intervalu 300–499 Kč, pokud tito účastníci nezvýší své příspěvky. Ke konci 3. čtvrtletí 2022 se výše příspěvku v tomto intervalu týkala 943 740 účastníků, kteří tvořili 22,8 % všech účastníků III. penzijního pilíře, přičemž z toho 872 844 účastníků si spořilo měsíčně příspěvek ve výši 300–399 Kč a 70 896 účastníků příspěvek ve výši 400–499 Kč. Ve srovnání s reformou soukromého penzijního systému z roku 2013, v rámci níž byla dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku zvýšena ze 100 Kč na 300 Kč, si spořilo ve 2. čtvrtletí 2012 (od něhož se již začaly projevovat změny struktury účastníků dle výše příspěvku účastníka, které je možné připisovat reakci na nové nastavení státní podpory) příspěvek ve výši 100–299 Kč celkem 1 179 196 účastníků, kteří tvořili 26,1 % všech účastníků III. penzijního pilíře, přičemž z toho 713 350 účastníků si spořilo měsíčně příspěvek ve výši 100–199 Kč a 465 856 účastníků příspěvek ve výši 200–299 Kč. V roce 2013 tedy změna dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku dopadala na vyšší počet účastníků. Dle prognózy je před navrhovanou novou změnou podmínek stanovení státního příspěvku ve 4. čtvrtletí 2023 odhadováno, že změna dolní hranice příspěvku by vzhledem k předpokládanému pokračujícímu mírně se snižujícím podílu těchto účastníků na celkovém počtu účastníků mohla mít dopad na přibližně 922 tis. účastníků.

Navýšení dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku v roce 2013 postihla bezprostředně v 1. čtvrtletí 2013 zejména mladší účastníky (18–39 let), jejichž výše příspěvku častěji patřila mezi ty nejnižší, nicméně i přesto jejich reakce až na účastníky ve věku 18 až 19 let nezaostávala výrazněji za reakcí patrnou u účastníků ve středním věku (40–64 let).

Tabulka 10: Podíl účastníků s nárokem na minimální výši státního příspěvku v příslušných věkových kategoriích v období před a po reformě poskytování státního příspěvku v roce 2013 a k 3. čtvrtletí 2022

Věk	Podíl účastníků daného věku s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč k 30. 9. 2022	Podíl účastníků daného věku s příspěvkem ve výši 100 až 299 Kč k 30. 6. 2012 (před reformou)	Podíl účastníků daného věku s příspěvkem ve výši 100 až 299 Kč k 31. 3. 2013 (po reformě)	Procentní změna podílu účastníků daného věku s příspěvkem ve výši 100 až 299 Kč k 31. 3. 2013
0–4	52,3 %	-	-	-
5–9	52,9 %	-	-	-
10–14	53,0 %	-	-	-
15–17	53,0 %	-	-	-
18–19	51,8 %	52,4 %	36,8 %	-29,7 %
20–24	46,4 %	54,5 %	32,3 %	-40,8 %
25–29	40,8 %	46,1 %	25,8 %	-44,1 %
30–34	38,4 %	41,1 %	23,1 %	-43,7 %
35–39	33,7 %	37,0 %	20,1 %	-45,7 %
40–44	28,8 %	32,2 %	17,0 %	-47,0 %
45–49	25,0 %	26,5 %	14,0 %	-47,2 %
50–54	20,6 %	18,9 %	10,1 %	-46,6 %
55–59	15,6 %	13,4 %	7,0 %	-47,5 %
60–64	10,8 %	11,4 %	5,6 %	-51,3 %
65–69	7,4 %	11,5 %	4,8 %	-58,0 %
70–74	6,5 %	12,2 %	4,9 %	-60,0 %
75–79	7,0 %	13,1 %	5,6 %	-57,4 %
80–84	7,6 %	13,4 %	6,2 %	-53,3 %
85 a více	7,8 %	13,7 %	7,5 %	-45,6 %
Celkem	22,8 %	26,1 %	14,6 %	-44,1 %

Zdroj: MF

V rámci změny poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři, která byla provedena na začátku roku 2013, sice stačilo vyššímu počtu účastníků navýšit svůj příspěvek pouze o 100 Kč k tomu, aby dosáhli alespoň na novou nejnižší částku státního příspěvku, nicméně z hlediska podílu na čisté průměrné mzdě, čistém průměrném mediánu mezd či čisté minimální mzdě v roce 2012 to představovalo podobný zásah do rozpočtů účastníků jako případné navýšení o 200 Kč na začátku roku 2022. Navíc do roku 2023 lze předpokládat další růst průměrné mzdy, který potenciální dopad na rozpočet účastníků může dále mírně snížit (viz predikce růstu průměrné mzdy v tabulce 6).

Tabulka 11: Podíl navýšení příspěvku na čisté průměrné mzdě, čistém průměrném mediánu mezd a čisté minimální mzdě v roce 2012 a 2021¹³

Částka navýšení příspěvku	2012			2021		
	Podíl na čisté průměrné mzdě	Podíl na čistém průměrném mediánu mezd	Podíl na čisté minimální mzdě	Podíl na čisté průměrné mzdě	Podíl na čistém průměrném mediánu mezd	Podíl na čisté minimální mzdě
100 Kč	0,5 %	0,6 %	1,4 %	0,3 %	0,4 %	0,7 %
200 Kč	1,0 %	1,2 %	2,8 %	0,7 %	0,8 %	1,5 %

Ze srovnání se změnou v roce 2013 by tedy mohla vyplývat současná lepší připravenost účastníků na případnou další obdobnou změnu poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři díky jejich lepší výchozí ekonomické situaci, než tomu bylo v roce 2013.

Návrh nejvhodnějšího řešení

K dosažení cíle spočívajícího ve zvýšení průměrného účastnického příspěvku napomáhá zejména posun horní hranice příspěvku účastníka s nárokem na maximální státní podporu. Průměrný příspěvek účastníka však do jisté míry zvyšuje i posun dolní hranice příspěvku účastníka s nárokem na minimální státní podporu, neboť pouhé snížení absolutní částky státního příspěvku u účastnického příspěvku ve výši 300 Kč se nezdá být dostatečně účinným motivačním impulsem a pravděpodobně by vedlo k nižšímu rozsahu reakce. Varianta 2 s navýšením dolní i horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku se rovněž jeví jako nákladově efektivnější oproti variantě 1, v níž dochází pouze ke zvýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku. Hlavní nevýhoda varianty 2 spočívá v úplném odebrání státního příspěvku účastníkům s příspěvkem v intervalu 300–499 Kč, pokud tito účastníci nezvýší své příspěvky. Tato nevýhoda by však mohla být umenšena tím, že oproti roku 2013, kdy došlo k poslední změně nastavení poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři, na níž tehdy většina účastníků úspěšně reagovala, by odebrání příspěvku postihlo nyní méně účastníků a navíc potřebné navýšení příspěvku by mělo vzhledem k předešlému značnému nárůstu mezd představovat méně výrazný zásah do jejich rozpočtu.

Za vhodný způsob stanovení dolní a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku se považuje varianta 2 – navýšení dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku na 500 Kč a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 500 Kč.

¹³ Čistá minimální mzda, čistý medián a čistá průměrná mzda za předpokladu uplatnění pouze slevy na poplatníka bez využití dalších daňových slev či odpočtů od základu daně.

Shrnutí dopadů zvolené varianty 2

Přínosy/positiva	Náklady/negativa
+ účastníkům s nižšími příspěvky je vysílán silný impuls ke změně chování+ vyšší průměrný příspěvek	- úplné odebrání státního příspěvku účastníkům s příspěvkem v intervalu 300–499 Kč, pokud tyto účastníci nezvýší své příspěvky

2.3.3 Stanovení konkrétní výše či jiných parametrů podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka

Popis problému

Pevný procentní podíl výše státního příspěvku na výši příspěvku účastníka na úrovni 20 %, který byl stanoven u variant analyzovaných v předchozí subkapitole 2.3.2, byl pouze ilustrativní a nebyl primárně nastaven s cílem neutrálního dopadu přímé státní podpory ve III. penzijním pilíři na státní rozpočet ve srovnání s pokračováním současného nastavení. Dopad na rozpočet lze v případě vybrané varianty 2 regulovat zejména prostřednictvím změny procenta státní podpory (jako konstantního podílu vůči příspěvku účastníka), přičemž nižší procento představuje nižší rozpočtový výdaj.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 3 varianty řešení:

- varianta 0 – zachování současného nastavení poskytování státního příspěvku
- varianta 1 – podíl státního příspěvku na příspěvku účastníka ve výši 20 %
- varianta 2 – podíl státního příspěvku na příspěvku účastníka ve výši 19 %
- varianta 3 – podíl státního příspěvku na příspěvku účastníka ve výši 18 %

Varianta 0 – zachování současného nastavení poskytování státního příspěvku

V rámci varianty 0 by byl zachován současný stav, kdy se podíl státního příspěvku na účastnickém příspěvku s rostoucí výší účastnického příspěvku snižuje a relativně jsou zvýhodněni účastníci s nižším příspěvkem.

Varianta 1 – podíl státního příspěvku na příspěvku účastníka ve výši 20 %

Státní příspěvek ve variantě 1 by odpovídal 20 % příspěvku účastníka z intervalu 500 až 1 500 Kč, přičemž v případě vyššího příspěvku účastníka než 1 500 Kč by byl poskytován státní příspěvek ve výši maximálně 300 Kč, tj. o 70 Kč vyšší než při současném nastavení. Nejnižší výše státního příspěvku by činila 100 Kč při příspěvku účastníka ve výši 500 Kč, a jeho absolutní výše by tak převyšovala současnou nejvyšší výši státního příspěvku o 10 Kč.

Varianta 2 – podíl státního příspěvku na příspěvku účastníka ve výši 19 %

Státní příspěvek ve variantě 2 by odpovídal 19 % příspěvku účastníka z intervalu 500 až 1 500 Kč, přičemž v případě vyššího příspěvku účastníka než 1 500 Kč by byl poskytován státní příspěvek ve výši maximálně 285 Kč, tj. o 55 Kč vyšší než při současném nastavení. Nejnižší výše státního příspěvku by činila 95 Kč při příspěvku účastníka ve výši 500 Kč, a jeho absolutní výše by tak převyšovala současnou nejvyšší výši státního příspěvku o 5 Kč.

Varianta 3 – podíl státního příspěvku na příspěvku účastníka ve výši 18 %

Státní příspěvek ve variantě 3 by odpovídal 18 % příspěvku účastníka z intervalu 500 až 1 500 Kč, přičemž v případě vyššího příspěvku účastníka než 1 500 Kč by byl poskytován státní příspěvek ve výši maximálně 270 Kč, tj. o 40 Kč vyšší než při současném nastavení. Nejnižší výše státního příspěvku by činila 90 Kč při příspěvku účastníka ve výši 500 Kč a jeho absolutní výše by byla shodná se současnou nejvyšší výši státního příspěvku.

V případných dalších variantách s podílem státního příspěvku na příspěvku účastníka nižším než 18 % by již došlo ke snížení minimální výše státního příspěvku pod současnou úroveň 90 Kč, což by mohlo být účastníky vnímáno značně negativně, a mohlo by to tak snižovat jejich motivaci k navýšení příspěvků.

Tabulka 12: Porovnání absolutních změn státního příspěvku a přímé i daňové státní podpory vůči současnému stavu u variant stanovení konkrétní výše podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka

Měsíční příspěvek účastníka v Kč	Měsíční státní příspěvek v Kč a % z příspěvku účastníka														
	Současné nastavení 300–1 000 Kč			Varianta 1 500–1 500 Kč (20 %)			Varianta 2 500–1 500 Kč (19 %)			Varianta 3 500–1 500 Kč (18 %)					
300	90	30 %	90	0	0 %	-90	0	0 %	-90	0	0 %	-90			
400	110	28 %	110	0	0 %	-110	0	0 %	-110	0	0 %	-110			
500	130	26 %	130	100	20 %	-30	95	19 %	-35	90	18 %	-40			
600	150	25 %	150	120	20 %	-30	114	19 %	-36	108	18 %	-42			
700	170	24 %	170	140	20 %	-30	133	19 %	-37	126	18 %	-44			
800	190	24 %	190	160	20 %	-30	152	19 %	-38	144	18 %	-46			
900	210	23 %	210	180	20 %	-30	171	19 %	-39	162	18 %	-48			
1 000	230	23 %	230	200	20 %	-30	190	19 %	-40	180	18 %	-50			
1 100	230	21 %	245	220	20 %	-10	-25	209	19 %	-21	-36	198	18 %	-32	-47
1 200	230	19 %	260	240	20 %	+10	-20	228	19 %	-2	-32	216	18 %	-14	-44
1 300	230	18 %	275	260	20 %	+30	-15	247	19 %	+17	-28	234	18 %	+4	-41
1 400	230	16 %	290	280	20 %	+50	-10	266	19 %	+36	-24	252	18 %	+22	-38
1 500	230	15 %	305	300	20 %	+70	-5	285	19 %	+55	-20	270	18 %	+40	-35
1 600	230	14 %	320	300	19 %	+70	-5	285	18 %	+55	-20	270	17 %	+40	-35
1 700	230	14 %	335	300	18 %	+70	-5	285	17 %	+55	-20	270	16 %	+40	-35
1 800	230	13 %	350	300	17 %	+70	-5	285	16 %	+55	-20	270	15 %	+40	-35
1 900	230	12 %	365	300	16 %	+70	-5	285	15 %	+55	-20	270	14 %	+40	-35
2 000	230	12 %	380	300	15 %	+70	-5	285	14 %	+55	-20	270	14 %	+40	-35

Pozn.: **červeně** celková výše současné státní podpory (přímé i daňové) a **modře** absolutní změna státního příspěvku a **oranžově** absolutní změna státní podpory (přímé i daňové) vůči současnému stavu

Porovnání dopadů jednotlivých variant

Základními dopady jednotlivých variant nastavení konkrétní výše podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka je jejich vliv na výši průměrného příspěvku účastníka, úspory účastníků a rozpočtový výdaj spojený s výplatou státních příspěvků. Při porovnávání dopadů jednotlivých variant je využita stejná analýza citlivosti jako v předchozí subkapitole zabývající se stanovením dolní a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální a maximální výše státního příspěvku.

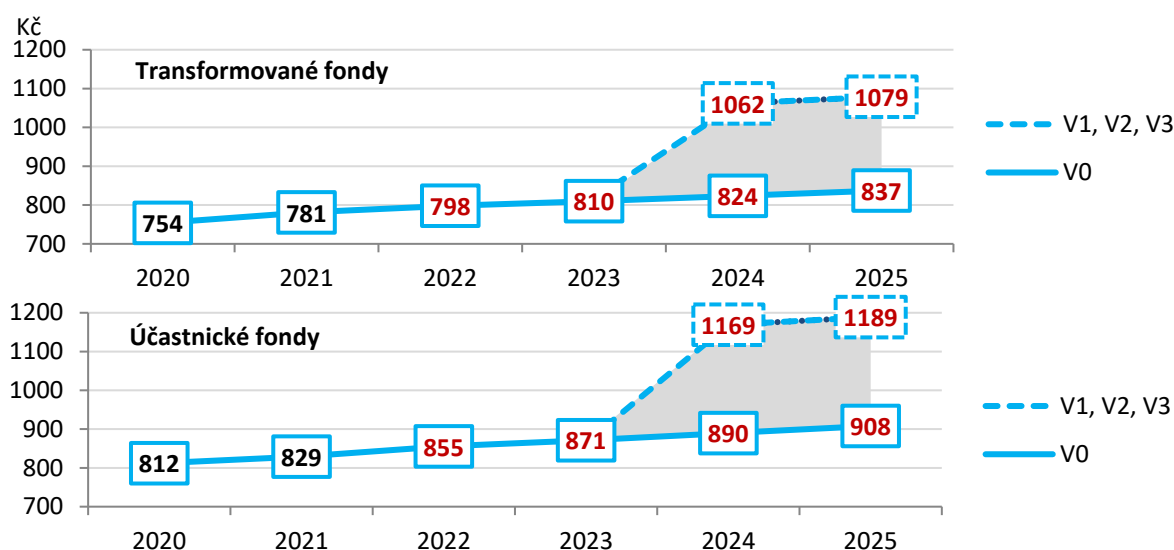
V analýze citlivosti je modelována výše průměrného příspěvku účastníka a výše výdajů ze státního rozpočtu v závislosti na reakci účastníků vyjádřené pomocí procentního podílu, a to konkrétně pro hodnoty 0 %, 25 %, 50 %, 75 % a 100 %. Dopady jsou modelovány již jen pro rok 2025, který představuje první rok, v němž se změna nastavení státního příspěvku plně projeví v rámci rozpočtového výdaje. Předpokládaný budoucí vývoj současného stavu, tj. varianty 0, je brán jako základní scénář a změna chování účastníků ve variantách 1 a 2 a 3 je potom vždy uvažována na pozadí tohoto základního scénáře. Reakce účastníků v hraničních intervalech je vyjádřena jako procentní podíl účastníků s určitým příspěvkem, kteří změní své chování, tedy navýší svůj příspěvek tak, aby nadále dostávali nejnižší nebo nejvyšší možný státní příspěvek.

U všech variant dochází u části účastníků ke snížení absolutní výše státního příspěvku oproti současnému stavu, pokud tito účastníci nezvýší své příspěvky, přičemž u varianty 1 je toto snížení méně významné než u varianty 2 a varianty 3, v níž dochází k největšímu snížení. Ve variantě 1 by došlo ke snížení absolutní výše státního příspěvku u účastníků s příspěvkem v intervalu 500 až 1 149 Kč, ve variantě 2 u účastníků s příspěvkem v intervalu 500 až 1 210 Kč a ve variantě 3 v případě účastníků s příspěvkem v intervalu 500 až 1 277 Kč. Obecně vyšší státní příspěvek by mohl více motivovat účastníky ke zvýšení jejich příspěvků. Nicméně rozdíly v absolutních výších státních příspěvků mezi jednotlivými uvažovanými variantami, které se maximálně pohybují na úrovni 30 Kč (rozdíl mezi variantou 1 a 3 v případě absolutní výše

státního příspěvku při příspěvku účastníka ve výši 1 500 Kč) nelze považovat z hlediska intenzity reakce za významné, a proto je rozsah reakce ve všech variantách uvažován ve stejné míře jako v případě varianty 2 v předchozí subkapitole, tj. reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč a reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem ve výši 1 000 až 1 099 Kč.

Za předpokladu pokračování současného nastavení (varianta 0) by průměrný příspěvek účastníka za rok 2025 činil v transformovaných fondech 837 Kč a v účastnických fondech 908 Kč. V případě reakce všech dotčených účastníků by v roce 2025 v případě všech třech uvažovaných variant dosáhl průměrný příspěvek v transformovaných fondech až 1 079 Kč a v účastnických fondech až 1 189 Kč.

Graf 2: Vývoj a predikce průměrného příspěvku účastníka v Kč

Dosažení horní hranice výše průměrných příspěvků je však spíše teoretická možnost, která je velmi málo pravděpodobná. V rámci předpokládané reakce účastníků (reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč a reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem ve výši 1 000 až 1 099 Kč) by se ve všech třech variantách průměrný příspěvek pohyboval v závislosti na intenzitě reakce účastníků v transformovaných fondech v intervalu 985 až 1 032 Kč a v účastnických fondech v intervalu 1 071 až 1 130 Kč.

Tabulka 13: Odhad výše průměrného příspěvku účastníka za rok 2025 v transformovaných (TF) a účastnických (ÚF, řádek s šedou výplní) fondech ve variantě 1, 2 a 3

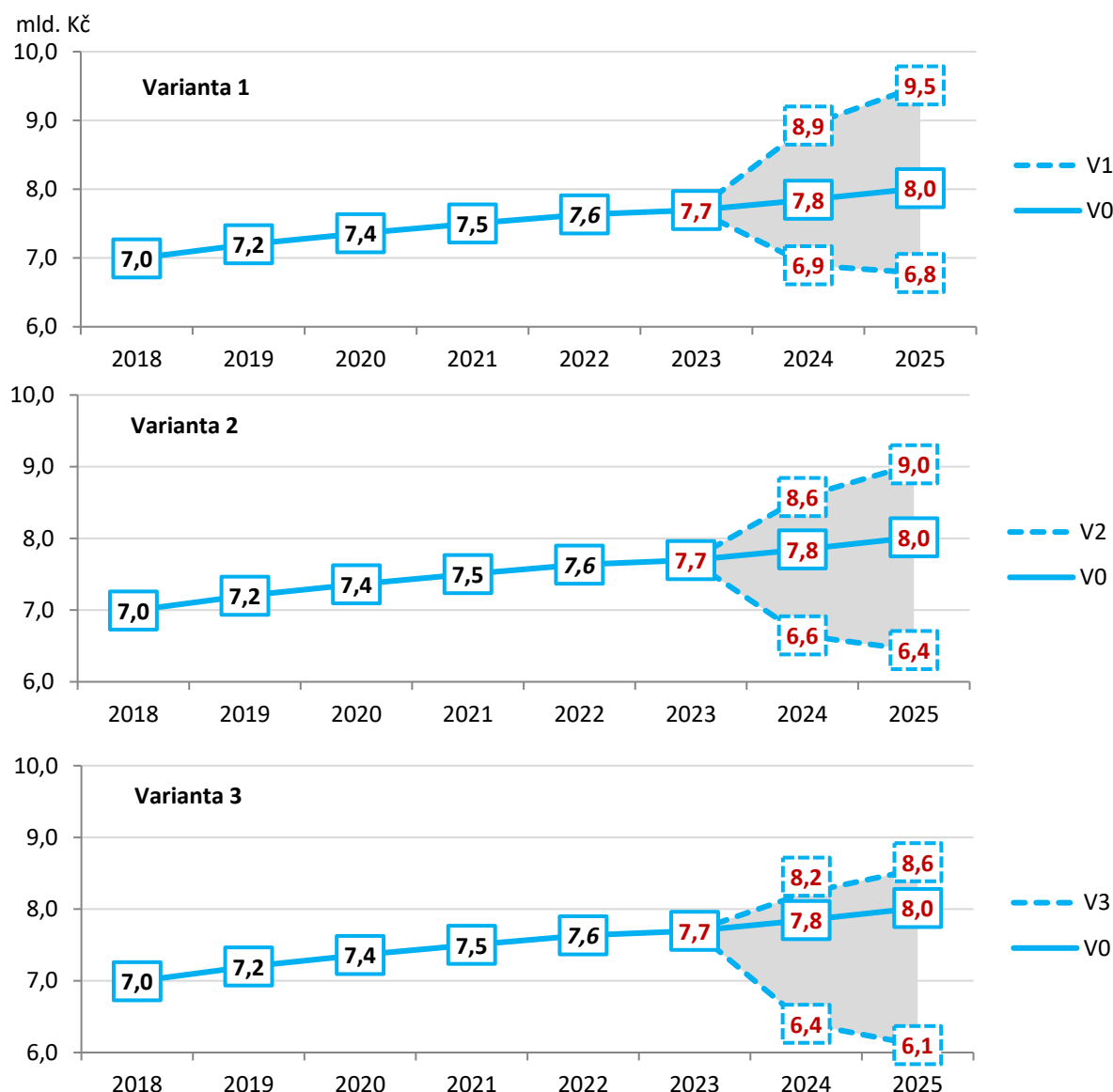
v Kč		Procentní podíl účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč, kteří změní své chování					
		0 %	25 %	50 %	75 %	100 %	
Procentní podíl účastníků s příspěvkem ve výši 1 000 až 1 099 Kč, kteří změní své chování	0 %	TF	891 ¹⁴	902	913	924	935
		ÚF	953 ¹⁰	963	974	985	996
	25 %	TF	928	938	949	960	971
		ÚF	1 001	1 012	1 022	1 033	1 044
	50 %	TF	964	974	985	996	1 007
		ÚF	1 049	1 038	1 071	1 082	1 092
	75 %	TF	1 000	1 011	1 021	1 032	1 043
		ÚF	1 097	1 108	1 119	1 130	1 141
	100 %	TF	1 036	1 047	1 057	1 068	1 079
		ÚF	1 145	1 156	1 167	1 178	1 189

¹⁴ Rozdíl mezi příspěvky ve variantě 0 a variantami 1 a 2 při nulové reakce účastníků s příspěvkem v intervalech 300 až 499 Kč a 1 000 až 1 099 Kč je zapříčiněn předpokladem, že účastníci využívající daňovou úlevu navýší ve variantách 1 a 2 svůj příspěvek za účelem zachování její současné výše.

Významným faktorem pro konečné nastavení státního příspěvku je dopad na státní rozpočet z titulu vyplacených státních příspěvků. Rozpočtové dopady daňové úlevy nejsou v rámci této analýzy uvažovány, neboť kvůli přijetí předpokladu, že účastníci, kteří dnes využívají daňovou úlevu, navýší svůj příspěvek za účelem zachování její současné výše, a ušlé příjmy státního rozpočtu se tak v této oblasti nezmění.

Roční rozpočtový výdaj týkající se vyplacených státních příspěvků ve III. penzijním pilíři se od roku 2016 mírně zvyšuje a v situaci pokračování současného nastavení (varianta 0) by se rozpočtový výdaj v roce 2025 mohl pohybovat kolem 8,0 mld. Kč. V závislosti na rozsahu reakce účastníků by byla vyplacena v roce 2025 na státní příspěvky částka ve variantě 1 v intervalu 6,8 až 9,5 mld. Kč, ve variantě 2 v intervalu 6,4 až 9,0 mld. Kč a ve variantě 3 v intervalu 6,1 až 8,6 mld. Kč.

Graf 3: Vývoj a predikce rozpočtového výdaje na státní příspěvky v mld. Kč

Dosažení horní hranice výše zmíněných intervalů objemu přímé státní podpory je však spíše teoretická možnost, která je velmi málo pravděpodobná. Pokud by se podíl účastníků s příspěvkem ve výši 300–499 Kč a 1 000–1 099 Kč, kteří v důsledku nového nastavení státních příspěvků změni své chování, nacházel mezi 50 až 75 %, výše rozpočtového výdaje by se pohybovala ve variantě 1 v rozmezí 8,1 až 8,8 mld. Kč.

Tabulka 14: Odhad výše rozpočtového výdaje za rok 2025 ve variantě 1 (20 %)

v mld. Kč		Procentní podíl účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč, kteří změní své chování				
		0 %	25 %	50 %	75 %	100 %
Procentní podíl účastníků s příspěvkem ve výši 1 000 až 1 099 Kč, kteří změní své chování	0 %	6,8	7,1	7,3	7,6	7,9
	25 %	7,2	7,5	7,7	8,0	8,3
	50 %	7,6	7,9	8,1	8,4	8,7
	75 %	8,0	8,3	8,6	8,8	9,1
	100 %	8,4	8,7	9,0	9,2	9,5

V rámci varianty 2 by v případě reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem ve výši 300–499 Kč a 1 000–1 099 Kč činil rozpočtový výdaj 7,7 až 8,4 mld. Kč.

Tabulka 15: Odhad výše rozpočtového výdaje za rok 2025 ve variantě 2 (19 %)

v mld. Kč		Procentní podíl účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč, kteří změní své chování				
		0 %	25 %	50 %	75 %	100 %
Procentní podíl účastníků s příspěvkem ve výši 1 000 až 1 099 Kč, kteří změní své chování	0 %	6,4	6,7	7,0	7,2	7,5
	25 %	6,8	7,1	7,4	7,6	7,9
	50 %	7,2	7,5	7,7	8,0	8,3
	75 %	7,6	7,9	8,1	8,4	8,6
	100 %	8,0	8,3	8,5	8,8	9,0

Ve variantě 3 by reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč a 1 000 až 1 099 Kč vedla k rozpočtovému výdaji 7,3 až 7,9 mld. Kč, tj. odhad výše rozpočtového výdaje by byl v celém intervalu předpokládané reakce vždy nižší než odhadovaný výdaj při zachování současného stavu nastavení státního příspěvku.

Tabulka 16: Odhad výše rozpočtového výdaje za rok 2025 ve variantě 3 (18 %)

v mld. Kč		Procentní podíl účastníků s příspěvkem ve výši 300 až 499 Kč, kteří změní své chování				
		0 %	25 %	50 %	75 %	100 %
Procentní podíl účastníků s příspěvkem ve výši 1 000 až 1 099 Kč, kteří změní své chování	0 %	6,1	6,4	6,6	6,8	7,1
	25 %	6,5	6,7	7,0	7,2	7,5
	50 %	6,8	7,1	7,3	7,6	7,8
	75 %	7,2	7,5	7,7	7,9	8,2
	100 %	7,6	7,8	8,1	8,3	8,6

Ze srovnání variant vyplývá, že varianta 3 vykazuje nejnižší rozpočtové náklady a přitom by mohla zajistit stejné zvýšení průměrného příspěvku účastníka v transformovaných i účastnických fondech jako varianty 1 a 2. Z pohledu nákladové efektivity se tedy jeví jako nejvhodnější varianta 3.

Stanovení nové dolní a horní hranice účastnického příspěvku pro přiznání státního příspěvku očekávaně přináší i přes snížení absolutní částky státního příspěvku určeného na základě konstantního podílu nárůst celkové naspořené částky. Ve variantě 1 by účastník při navýšení

příspěvku s cílem neztratit nárok na přiznání minimální výše státního příspěvku naspořil oproti současnému nastavení za 35 let o cca 127 tis. Kč více, v případě varianty 2 by úspory vzrostly o cca 124 tis. Kč a ve variantě 3 by došlo k nárůstu úspor o cca 121 tis. Kč. Naopak, pokud by účastník příspěvek nezvýšil, došlo by ve všech třech variantách ke snížení naspořené částky o přibližně 54 tis. Kč.

Tabulka 17: Výše naspořené částky¹⁵

Naspořená částka za 35 let v Kč	Při příspěvku účastníka s nárokem na minimální výši státního příspěvku	Při nejnižší možné výši příspěvku účastníka s nárokem na maximální výši státního příspěvku
Varianta 0	236 419	745 683
Varianta 1 (20 %)	363 760	1 091 279
Varianta 2 (19 %)	360 733	1 082 198
Varianta 3 (18 %)	357 705	1 073 116

Rozdíly naspořené částky ve variantách 2 a 3 oproti variantě 1 nejsou příliš významné. V případě varianty 2 by tento rozdíl činil 0,8 % naspořené částky, ve variantě 3 pak 1,7 % naspořené částky.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Varianta 3 vykazuje nižší rozpočtový výdaj spojený s výplatou státních příspěvků účastníkům ve III. penzijním pilíři nejen ve srovnání s jinými variantami úpravy poskytování státního příspěvku, ale i vůči pokračování současného stavu. Přitom by varianta 3 měla přinést stejné navýšení průměrné výše příspěvku účastníků jako ostatní uvažované změnové varianty. Ve variantě 3 sice dojde ke snížení absolutní výše státního příspěvku nejvyššímu počtu účastníků, pokud tito účastníci nezvýší své příspěvky, nicméně k výraznějšímu snížení naspořené částky oproti ostatním změnovým variantám nedochází. Dle údajů za 3. čtvrtletí 2022 by sice došlo ke snížení absolutní výše státního příspěvku u 75 % účastníků, nicméně změna stanovení státního příspěvku v roce 2013 znamenala rovněž faktické snížení absolutní částky státního příspěvku pro většinu tehdejších účastníků (cca 73 % účastníků ke 2. čtvrtletí 2012, v němž se již začaly projevat výraznější změny struktury účastníků dle výše příspěvku účastníka, které je možné připisovat reakci na tehdejší nové nastavení státní podpory). Přesto účastníci na tuto změnu ve velké míře reagovali navýšením svých příspěvků. Varianta 3 nadále zajišťuje minimální výši státního příspěvku na současné úrovni 90 Kč, a úprava poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři by tak v tomto ohledu neměla být účastníky vnímána zcela negativně.

Za vhodný způsob stanovení konkrétní výše či jiných parametrů podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka se považuje varianta 3 – podíl státního příspěvku na příspěvku účastníka ve výši 18 %.

Shrnutí dopadů zvolené varianty 3

Přínosy/positiva	Náklady/negativa
+ vyšší průměrný příspěvek + vyšší úspory účastníků + nižší rozpočtový výdaj	- snížení absolutní výše státního příspěvku pro stávající účastníky s příspěvkem v intervalu 500 až 1 277 Kč, pokud tito účastníci nezvýší své příspěvky

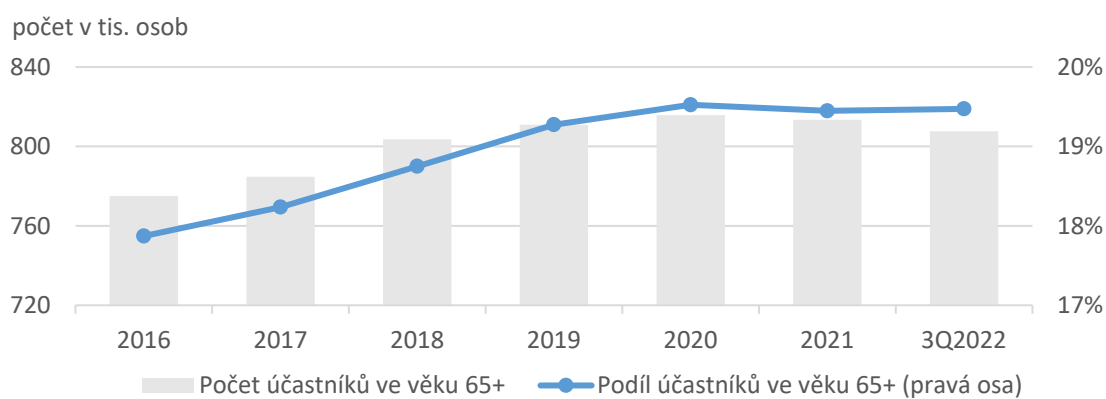
¹⁵ Při výpočtu naspořené částky se předpokládá neměnný měsíční účastnický i státní příspěvek a průměrné roční zhodnocení 2 % p.a.

2.3.4 Odebrání státního příspěvku ve III. penzijním pilíři u účastníků v důchodovém věku

Stávající stav a popis problému

V rámci poskytování státního příspěvku v III. penzijním pilíři se v současné době nijak nezohledňuje věk účastníka. V systémech penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření proto spoří i značný počet účastníků v důchodovém věku. Počet účastníků ve věku 65 a více let (65+)¹⁶ s evidovaným příspěvkem účastníka po růstu v letech 2017 až 2020 a poklesu v roce 2021 ve 3. čtvrtletí 2022 mírně poklesl, a to na téměř 808 tis. osob, což představovalo 19,5 % všech účastníků ve III. penzijním pilíři s evidovaným příspěvkem. Přibližně 60 % těchto účastníků spořilo více než 60 měsíců a mohli tak svou smlouvu kdykoliv ukončit, aniž by přišli o nárok na státní příspěvek.

Graf 4: Počet účastníků ve věku 65+ s evidovaným příspěvkem a jejich podíl na celkovém počtu účastníků ke konci příslušného období

Zdroj: MF

Účastníci III. penzijního pilíře ve věku 65+ let se vyznačují tím, že si měsíčně ukládají nadprůměrné příspěvky. Ve 3. čtvrtletí 2022 téměř 71 % těchto účastníků spořilo měsíčně částku rovnu, nebo vyšší než 1 000 Kč.

Tabulka 18: Rozdělení počtu účastníků ve věku 65+ dle výše měsíčního příspěvku ke konci 3. čtvrtletí 2022

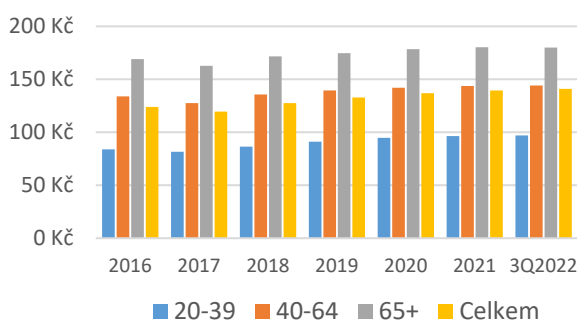
Kategorie dle výše příspěvku	Počet účastníků ve věku 65+	Podíl účastníků ve věku 65+	Podíl všech účastníků III. penzijního pilíře
0 Kč	38 683	4,8 %	7,5 %
1–299 Kč	8 637	1,1 %	5,0 %
300–399 Kč	51 459	6,4 %	21,0 %
400–499 Kč	5 676	0,7 %	1,7 %
500–599 Kč	102 207	12,7 %	15,5 %
600–999 Kč	31 109	3,9 %	5,1 %
1 000–1 099 Kč	456 767	56,6 %	30,2 %
1 100–1 499 Kč	6 909	0,9 %	1,4 %
1 500–1 599 Kč	34 063	4,2 %	3,5 %
více než 1 600 Kč	72 140	8,9 %	9,2 %
Celkem	807 650	100,0 %	100,0 %

Zdroj: MF

¹⁶ Vzhledem k datům, která má Ministerstvo financí k dispozici ohledně věkové struktury účastníků v III. penzijním pilíři, materiál pracuje s věkovou hranicí 65 let jako analogií důchodového věku, v němž je pobírán starobní důchod. Na konci roku 2021 pobíralo starobní důchod 97,6 % osob ve věku 65 a více let. V případě osob ve věku 60 až 64 let činil podíl starobních důchodců 42,9 %, zatímco ve věkové kategorii 65 až 69 let tento podíl již dosahoval 95,4 %.

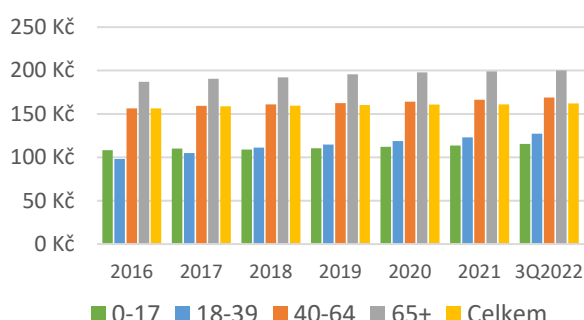
Vysokým účastnickým příspěvkům pak odpovídá průměrná výše měsíčního státního příspěvku vyplaceného účastníkům ve věku 65+, která v letech, 2016 až 2021 značně převyšovala v systému jak penzijního připojištění, tak i doplňkového penzijního spoření průměrné výše měsíčního státního příspěvku u mladších věkových kategorií účastníků. Průměrný měsíční státní příspěvek účastníka ve věku 65+ tvořil ve 3. čtvrtletí 2022 cca 128 % celkového průměrného příspěvku (postupný pokles z cca 136 % v roce 2016) v případě penzijního spoření a téměř 124 % celkového průměrného příspěvku (postupný nárůst z cca 120 % v roce 2016) v rámci doplňkového penzijního spoření.

Graf 5: Průměrná výše státního příspěvku v systému penzijního připojištění dle věkových kategorií

Zdroj: MF

Graf 6: Průměrná výše státního příspěvku v systému doplňkového pen. spoření dle věkových kategorií

Zdroj: MF

Systém doplňkového penzijního spoření nyní umožňuje účastníkům po splnění doby placení příspěvku v délce minimálně 5 let a současně dosažení věku 60 let vybrat své naspořené úspory. Účastníci ve věku nad 60 let si tedy mohou po výběru svých dosud naspořených prostředků v rámci III. penzijního pilíře založit novou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření a vzhledem k jejich věku vybrat nově spořené prostředky včetně státních příspěvků a úroků již po 5 letech, a využívat tak doplňkové penzijní spoření jako alternativu k jiným střednědobým investičním produktům, které ovšem nedisponují podporou státu.

Takovéto využívání doplňkového penzijního systému může být výnosově velmi atraktivní. Pokud si účastník měsíčně ukládá částku ve výši 1 000 Kč (tuto částku si ukládalo ke konci 3. čtvrtletí 2022 cca 57 % účastníků ve věku 65+), dosáhnou na konci 5 let jeho úspory včetně měsíčního státního příspěvku ve výši 230 Kč celkem 73 800 Kč v případě, že by v průběhu spoření nedošlo k žádnému kladnému ani zápornému zhodnocení těchto prostředků. Aby tento účastník dosáhl při ukládání shodné měsíční částky stejné výše úspor v rámci jiného spořicího či investičního produktu, musel by takový produkt nabízet úrokovou sazbu na úrovni 9,6 % p.a. (před zdaněním), nebo dosahovat výnosové míry 8,2 % p.a. v případě osvobození od daně z úroků (např. při splnění časového testu při investici do podílových fondů).¹⁷ Ani v současném prostředí vysokých úrokových sazeb žádný ze spořicího či termínovaných bankovních účtů takto vysoký výnos nenabízí (nejvyšší úrokové sazby se pohybují kolem 6 % p.a.) a při investici do podílových fondů by bylo třeba pro dosažení stejného zhodnocení podstoupit mnohem vyšší míru rizika, než je nutné v případě investice do penzijních fondů.

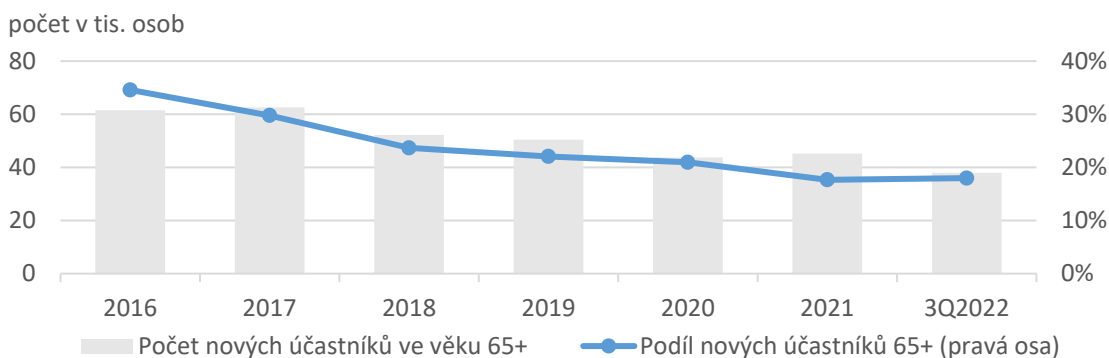
V případě navrhované úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři v předchozí subkapitole 2.3.3, která spočívá v navýšení dolní hranice příspěvku účastníka pro

¹⁷ V případě měsíční úločky ve výši 300 Kč, by alternativní spořicí nebo investiční produkt musel nabídnout úrokovou sazbu dokonce ve výši 12,2 % p.a., resp. 10,4 % p.a., neboť kvůli současnému degresivnímu nastavení určení výše státního příspěvku v závislosti na výši účastnického příspěvku se komparativní výhoda 5letého spoření v rámci III. penzijního pilíře se snižující se výši účastnického příspěvku prohlubuje.

priznání minimální výše státního příspěvku na 500 Kč a horní hranice příspěvku účastníka pro priznání maximální výše státního příspěvku na 1 500 Kč a zavedení konstantního podílu výše státního příspěvku ve vztahu k příspěvku účastníka ve výši 18 %, by sice došlo k určitému snížení zhodnocení – při měsíční úložce ve výši 500 až 1 500 Kč by alternativní spořicí nebo investiční produkt musel nabídnout úrokovou sazbu ve výši 7,7 % p.a., resp. 6,5 % p.a. – i tak by se však stále jednalo o vyšší výnos, než kterého lze v současnosti dosáhnout při spoření stejné měsíční částky na spořicích či termínovaných bankovních účtech.

Počet nově vstoupivších účastníků ve věku 65+ do systému doplňkového penzijního spoření mezi roky 2016 a 2020 klesal a v roce 2021 mírně vzrostl na 45 tis. osob, jejichž podíl na celkových nových účastnících za rok 2021 činil 17,7 %.

Graf 7: Počet nových účastníků ve věku 65+ a jejich podíl na celkovém počtu nových účastníků za příslušné období

Zdroj: MF

Na základě dostupných údajů nelze přesně stanovit počet nových účastníků, kteří doplňkové penzijní spoření využívají jako 5letý investiční produkt s podporou státu. Nicméně vývoj počtu účastníků ve věku 65+, kteří v minulosti již měli v rámci III. penzijního pilíře uzavřenu smlouvu, vykazuje v roce 2018 výrazný nárůst, který by mohl souviset s tím, že účastníci vstoupivší do systému doplňkového penzijního spoření v první rok jeho existence, tj. v roce 2013, právě po 5 letech vybrali své prostředky a založili si novou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření. V rámci počtu těchto účastníků však mohou být zahrnuti i jiní účastníci, a to například i ti, kteří převedli své prostředky z penzijního připojištění do doplňkového penzijního spoření. Takoví účastníci se pravděpodobně budou vyskytovat především ve skupině účastníků ve věku 60 až 64 let, a to z důvodu jejich přechodu do doplňkového penzijního spoření za účelem čerpání tzv. předdůchodu, které ve starším systému penzijního připojištění není umožněno. To, že noví účastníci ve věku 60 až 64 let, kteří již v minulosti měli v rámci III. penzijního pilíře uzavřenu smlouvu, nemusí nutně využívat doplňkové penzijní spoření jako 5letý investiční produkt s podporou státu, může naznačovat i to, že nejsou zdaleka tak početnou skupinou jako účastníci ve věku 65 až 69 let, kteří představují nejpočetnější věkovou kategorii (5letý interval) mezi novými účastníky nad 60 let.

Tabulka 19: Počet nových účastníků dle věku v daném roce, kteří v minulosti již měli v rámci III. penzijního pilíře uzavřenu smlouvu

Počet nových účastníků	2016	2017	2018	2019	2020	2021	3Q2022
Ve věku 60+	808	1 419	10 148	20 738	23 420	26 599	21 721
Ve věku 65+	313	593	8 541	18 368	20 733	23 372	18 881
Ve věku 70+	144	245	4 930	10 451	12 322	14 200	11 625
Ve věku 60 až 64 let	495	826	1 607	2 370	2 687	3 227	2 840
Ve věku 65 až 69 let	169	348	3 611	7 917	8 411	9 172	7 256
Ve věku 70 až 74 let	90	163	2 993	6 540	7 753	8 413	6 541

Zdroj: MF

Cílem III. penzijního pilíře je dlouhodobé odkládání spotřeby pro budoucí výplatu prostředků v období důchodového věku jako doplněk k důchodu z I. penzijního pilíře, jehož výše může kvůli stárnutí populace v budoucnosti klesat ve vztahu k příjmům dosahovaným v době před pobíráním starobního důchodu. Doplnkový státem podporovaný soukromý penzijní systém by neměl sloužit jako střednědobý (5letý) spořicí či investiční produkt s podporou státu a lze tedy uvažovat nad zákonnou úpravou, na jejímž základě by účastníci v důchodovém věku ztratili nárok na státní příspěvek v případě, že si založili po výběru svých dříve naspořených prostředků novou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření.

Z výše uvedených informací lze usuzovat, že většina účastníků ve věku 65+ let patří mezi obyvatele s vyššími příjmy či úsporami, kterým nečiní problém pokrýt své potřeby ze státního důchodu či dodatečných úspor a navíc ještě každý měsíc spořit určitou částku ve III. penzijním pilíři. Vzhledem k cíli III. penzijního pilíře, lze rovněž uvažovat nad tím, že státní podpora soukromého penzijního systému směřovaná nyní i účastníkům v důchodovém věku by byla všem účastníkům v důchodovém věku odejmuta a o tuto odejmutou sumu by se případně mohla navýšit státní podpora ostatním účastníkům, kteří si spoří na stáří, nebo by tato suma představovala úsporu na výdajové straně státního rozpočtu.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 3 varianty řešení:

- varianta 0 – zachování stávajícího stavu
- varianta 1 – odebrání státního příspěvku u nové smlouvy účastníka v důchodovém věku
- varianta 2 – odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku

Varianta 0 – zachování stávajícího stavu

V rámci varianty 0 je zachován stávající stav, který spočívá ve vyplácení státního všem účastníkům přispívajícím měsíčně částku nad stanovenou dolní hranicí, a to bez ohledu na věk účastníka.

Varianta 1 – odebrání státního příspěvku u nové smlouvy účastníka v důchodovém věku

Ve variantě 1 by účastník v důchodovém věku ztratil nárok na státní příspěvek, pokud poté, co již vybral své naspořené prostředky ve III. penzijním pilíři, založil novou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření.

Varianta 2 – odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku

Varianta 2 představuje plošnou ztrátu nároku na státní příspěvek u všech účastníků III. penzijního pilíře, kteří dosáhli důchodového věku.

Porovnání dopadů jednotlivých variant

Pokud jde o počet účastníků, kterých by se mohlo týkat odebrání státního příspěvku ve variantě 1, od roku 2018 do 3. čtvrtletí 2022 vstoupilo do systému penzijního doplňkového spoření celkem 89 895 účastníků ve věku 65+, kteří již v minulosti měli v rámci III. penzijního pilíře vedenu smlouvu. Jak již bylo zmíněno výše při popisu stávajícího stavu, ne všichni tito účastníci musí automaticky být těmi, kteří využívají doplňkové penzijní spoření jako 5letý investiční produkt s podporou státu. Pokud by tomu však tak bylo a tito účastníci si spořili měsíčně 1 000 Kč (tedy minimální úložku s nárokem na maximální výši státního příspěvku), celkový objem příspěvků poukázaný těmto účastníkům za rok by činil cca 248 mil. Kč. Tuto částku je možné považovat za horní hranici případné současné úspory prostředků státního rozpočtu, pokud by těmto účastníkům byl odňat nárok na státní příspěvek. Vzhledem k podstatné nejistotě, že ne všichni výše uvedení účastníci patří nutně mezi ty, kteří využívají

doplňkové penzijní spoření jako 5letý investiční produkt s podporou státu, a nemožnosti zjistit jaká výše státního příspěvku je těmto účastníkům vyplácena (průměrný měsíční státní příspěvek všech účastníků ve věku 65+ let v doplňkovém penzijním spoření je přibližně 200 Kč – viz Graf 6), by případná skutečná úspora byla velmi pravděpodobně nižší než zmíněná horní hranice.

Co se týče možné úspory státních prostředků ve variantě 2, celkový roční objem přímé státní podpory poukázané všem účastníkům ve věku 65+ postupně vzrostl na téměř 2 mld. Kč poukázané za rok 2021. Podíl přímé státní podpory poukázané účastníkům ve věku 65+ na celkovém objemu přímé státní podpory ve III. penzijním pilíři se mezi roky 2016 až 2021 pohyboval kolem 25,5 %.

Tabulka 20: Odhad celkové státní přímé podpory poukázané účastníkům ve věku 65+ za příslušné období

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	3Q2022
Státní příspěvky pro účastníky 65+ (v mld. Kč)	1,687	1,740	1,793	1,872	1,922	1,943	1,451
Státní příspěvky celkem (v mld. Kč)	6,829	6,901	7,035	7,254	7,390	7,550	5,725
Podíl státních příspěvků pro účastníky 65+ (v %)	24,7	25,2	25,5	25,8	26,0	25,7	25,4

Varianta 2 předpokládající odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku tedy přináší mnohem vyšší úsporu státních prostředků vynakládaných na přímou státní podporu ve III. penzijním pilíři. Uspořenou částku při zvolení varianty 2 by bylo možné použít plně, nebo z části na zvýšení státní podpory vyplácené účastníkům, kteří ještě nedosáhli důchodového věku, a motivovat je tak k intenzivnější reakci na změnu poskytování státního příspěvku v III. penzijním pilíři. Úspora ve variantě 1 by kvůli její značně nižší výši pravděpodobně nijak zásadně nepřispěla k vyšší motivaci účastníků reagovat na změnu poskytování státního příspěvku a kvůli nejistotě její konečné výše ji nelze jednoduše promítnout do případného nového rozpočtově neutrálního nastavení parametrů státního příspěvku (dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku, horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku a konstantní podíl výše státního příspěvku ve vztahu k příspěvku účastníka).

Odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku ve variantě 2 by se týkalo poměrně vysokého počtu osob (k 3. čtvrtletí 2022 téměř 808 tis. osob, tj. 19,5 % celkového počtu) a pokud by se značná část těchto účastníků rozhodla kvůli odejmutí nároku na státní příspěvek své naspořené prostředky vybrat ve formě jednorázového vyrovnání, mohlo by to na penzijní fondy klást značné nároky na zabezpečení potřebné likvidity, aby bylo možné prostředky účastníků vyplatit v řádné době (do 3 měsíců od doručení žádosti nebo do konce kalendářního čtvrtletí následujícího po měsíci, na který byl zaplacen poslední příspěvek účastníka). Nároky na zabezpečení likvidity by pak byly mnohem vyšší v systému penzijního připojištění, kde k 30. 9. 2022 mělo 88,6 % účastníků (cca 417 tisíc) ve věku 65+ nárok na výplatu svých úspor vzhledem k překročení doby spoření v délce 60 měsíců. V případě doplňkového penzijního spoření bylo takových účastníků 44,7 % (téměř 127 tisíc).

Nicméně jak transformované fondy, tak účastnické fondy mají dostatek likvidních aktiv, mezi něž lze počítat zejména vklady u úvěrových institucí a české státní dluhopisy. U transformovaných fondů činila k 30. 9. 2022 rychle likvidní aktiva 89,7 % celkových aktiv a v případě účastnických fondů činil tento podíl 63,1 %. Pokud by se všichni účastníci ve věku 65+ rozhodli k 30. 9. 2022 vybrat své prostředky, jejich výše by bez příspěvků placených zaměstnavatelem, výše tzv. předplatného a dosaženého zhodnocení¹⁸ dosahovala 78,9 mld. Kč v transformovaných fondech a 23,5 mld. Kč v účastnických fondech. Dle expertního odhadu by mohly příspěvky placené zaměstnavatelem a výnosy dosažené za celou dobu spoření

¹⁸ MF nemá detailní informace o celkovém objemu prostředků účastníků dle věku, ale pouze o prostředcích, u nichž vzniká nárok na státní příspěvek.

navyšovat výše uvedené objemy prostředků účastníků ve věku 65+ o 30 %, tedy na 102,5 mld. Kč v případě transformovaných fondů a 30,5 mld. Kč v rámci účastnických fondů. Transformované fondy by musely po vyčerpání vkladů u úvěrových institucí k výplatám jednorázových vyrovnání prodat při odhadovaném intervalu výše prostředků české státní dluhopisy v objemu 24,7 až 48,3 mld. Kč, což k 30. 9. 2022 představovalo 6,7 až 13,1 % jejich portfolia českých státních dluhopisů. V případě účastnických fondů by k pokrytí výplat účastníkům ve věku 65+ z hlediska horní meze odhadovaného intervalu výše jejich prostředků postačoval po vyčerpání vkladů těchto fondů u úvěrových institucí odprodej dluhopisů v objemu 3,0 mld. Kč, což k 30. 9. 2022 představovalo 6,9 % jejich portfolia českých státních dluhopisů.

V této souvislosti existuje riziko, že penzijní fondy, a to zejména transformované fondy budou nuceny během krátkého období prodat související objem českých státních dluhopisů. Pokud by transformované fondy byly nuceny odprodávat i dluhopisy v naběhlé hodnotě, v níž jsou dle účetního standardu IFRS 9 oceňovány dluhopisy penzijních fondů držených do splatnosti, mohly by vzhledem k nepřecenění (nesnížení) hodnoty těchto dluhopisů během nárůstu úrokových sazeb v letech 2021 a 2022 při jejich současném prodeji realizovat ztrátu. Dluhopisů v naběhlé hodnotě drží transformované fondy poměrně velké množství¹⁹, a případná ztráta by tak mohla z důvodu garance tzv. nezáporného zhodnocení vést až k potřebě poskytnutí kapitálové injekce ze strany penzijních společností, pokud by hodnota aktiv transformovaných fondů poklesla pod hodnotu jejich závazků. Samotný nucený prodej českých státních dluhopisů by také mohl přechodně snížit jejich cenu a tedy zvýšit jejich výnos.

Dle sdělení ČNB by byl na agregátní úrovni sektoru případný odchod všech účastníků ve věku 65+ likvidními prostředky penzijních fondů plně pokryt, nicméně výsledky jsou na úrovni jednotlivých společností heterogenní a u některých z nich by v podstatě došlo k úplnému vyčerpání likviditních rezerv. U jedné penzijní společnosti by pak došlo i k nucenému prodeji portfolia dluhopisů v naběhlé hodnotě.

Riziko nuceného prodeje českých státních dluhopisů a s tím spojené riziko realizace ztrát zejména transformovaných fondů a související riziko nárůstu výnosů dluhopisů tak bylo vyhodnoceno jako středně pravděpodobné, ovšem s nízkou intenzitou dopadu, přičemž záleží zejména na přístupech uplatněných penzijními společnostmi k odprodeji portfolia. Ve skutečnosti lze předpokládat, že vzhledem k účinnosti odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku od 1. 1. 2024 se penzijní fondy budou moci na vyšší objem výplat alespoň částečně dopředu připravit a adekvátně změnit skladbu držených aktiv. Potřebu odprodávat státní dluhopisy také může snižovat umístování veškerých očekávaných přítoků likvidity v průběhu zbývající části roku 2023 (u transformovaných fondů se jedná zejména o výnosy z bankovních vkladů, dluhopisové kupóny a splatné jistiny dluhopisů) do rychle likvidních aktiv. Současně 8 z 10 penzijních společností, které spravují 98,1 % všech prostředků v transformovaných fondech a 90,5 % v účastnických fondech, jsou součástí bankovních nebo pojišťovacích skupin a mohou tedy odprodat dluhopisy mateřským společnostem mimo samotný trh či řešit doplnění potřebné likvidity vnitroskupinovými výpůjčkami. Navíc penzijní společnosti mohou případně využít pro získání likviditních prostředků také dodávací repo operace ČNB, k jejichž zajištění mohou použít právě české státní dluhopisy.

Kvůli očekávané výplatě prostředků účastníků ve věku 65+ z důvodu odebrání státního příspěvku těmto účastníkům dojde k poklesu objemu spravovaných prostředků v penzijních fondech a tím ke snížení absolutní výše úplaty za obhospodařování majetku fondu, kterou fondy

¹⁹ Dle sdělení ČNB tvoří dluhopisy v naběhlé hodnotě přibližně 64 % celkových aktiv transformovaných fondů, tj. přibližně 82 % jimi držených českých státních dluhopisů.

platí penzijní společnosti. Snížení úplaty by bylo citelné ve variantě 2, která se týká výrazně většího počtu účastníků ve věku 65+ než varianta 1.

Úplata za obhospodařování majetku transformovaného fondu je vyjádřena v procentech (nejvýše 0,8 %) z průměrné roční hodnoty bilanční sumy v transformovaném fondu. V případě nahrazení nedostupných údajů o hodnotě aktiv transformovaných fondů souvisejících s účastníky 65+ údaji o objemu prostředků účastníků (tvořeném účastnickými a státními příspěvky s odhadovaným navýšením o 30 % zohledňujícím příspěvky placené zaměstnavatelem a dosaženého zhodnocení) by ve variantě 2 v roce 2021 činila úplata za obhospodařování majetku transformovaného fondu spojeného s účastníky ve věku 65+ přibližně 806 mil. Kč, tj. cca 20 % celkové úplaty za obhospodařování majetku, které transformované fondy zaplatily penzijním společností.

Výše úplaty za obhospodařování majetku jednotlivých účastnických fondů je uváděna v procentech z průměrné roční hodnoty fondového vlastního kapitálu v účastnickém fondu. V případě povinného konzervativního fondu se jedná nejvýše o 0,4 % z průměrné roční hodnoty vlastního kapitálu fondu, u dalších typů fondů jde nejvýše o 1,0 % průměrné hodnoty fondového kapitálu. Lze předpokládat, že účastníci ve věku 65+ mají své úspory uloženy převážně v povinných konzervativních fondech, z čehož by v roce 2021 vyplývala úplata za obhospodařování majetku ve výši přibližně 110 mil. Kč, tj. cca 16 % z celkové úplaty za obhospodařování majetku, kterou účastnické fondy zaplatily penzijním společností.

Celková výše úplaty za obhospodařování majetku penzijních fondů z titulu prostředků účastníků ve věku 65+ činila v roce 2021 přibližně 916 mil. Kč. Ke konci roku 2021 dosáhly penzijní společnosti provozních výnosů ve výši 5,5 mld. Kč, které by se tak v případě odlivu veškerých prostředků účastníků ve věku 65+ snížily o cca 17 %. Odebrání státního příspěvku všem účastníkům ve věku 65+ by tedy mohlo snížit výnosy penzijních společností zhruba o jednu šestinu, s následným dopadem na výši jejich zisku. Nicméně v delším horizontu lze očekávat, že tento pokles bude postupně kompenzován prostřednictvím zvýšení ročních přírůstků obhospodařovaných prostředků v důsledku navýšení zejména účastnických, ale i státních příspěvků v důsledku navrhované úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři.

V minulosti byly vzhledem k povaze produktu penzijního připojištění (garance tzv. nezáporného zhodnocení) transformovaným fondům poskytnuty ze strany penzijních společností kapitálové injekce (z důvodu nižší hodnoty aktiv než závazků těchto fondů), přičemž v některých případech došlo i k nucenému doplňování kapitálu do samotných penzijních společností. V tomto ohledu by mohlo být snížení počtu účastníků v transformovaných fondech vnímáno ze strany samotných penzijních společností neutrálně či dokonce pozitivně, neboť snižuje potenciální budoucí potřebnou výši kapitálové injekce poskytnuté transformovaným fondům v případě poklesu hodnoty jejich aktiv pod hodnotu jejich závazků.

U varianty 1 nejsou k dispozici údaje o výši prostředků účastníků, kteří již vybrali své naspořené prostředky ve III. penzijním pilíři a následně založili novou smlouvu o doplňkovém penzijním spoření. Nicméně případný odchod těchto účastníků z III. penzijního pilíře z důvodu odebrání státního příspěvku by měl vliv pouze na úplatu za obhospodařování majetku účastnických fondů a vzhledem k nižšímu počtu těchto účastníků a jejich kratší průměrné době spoření by pravděpodobně neměl významný dopad na výši výnosů penzijních společností.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku variantě 2 představuje oproti variantě 1 výraznou úsporu výdajů státního rozpočtu spojenou s možnou vyšší

dodatečnou podporou motivace těch účastníků, kteří ještě nedosáhli důchodového věku, k navýšení jejich příspěvků, než jakou by poskytovala rozpočtově neutrální úprava poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři při zachování nároku na státní příspěvek u všech věkových kategorií účastníků. Úspora ve variantě 1 by kvůli její značně nižší výši nijak zásadně nepřispěla k vyšší motivaci účastníků reagovat na změnu poskytování státního příspěvku a kvůli neprůkaznosti dostupných dat ji nelze jednoduše promítnout do případného nového nastavení parametrů státního příspěvku za předpokladu zachování neutrálního dopadu na rozpočet.

Varianta 2 zajišťuje ve větší míře soulad s cílem III. penzijního pilíře spočívajícím v dlouhodobém spoření prostředků jako doplňku ke starobnímu důchodu, kdy osoby v důchodovém věku by měly ze systému penzijního připojištění či doplňkového spoření spíše čerpat naspořené prostředky, než ho využívat k dalšímu spoření. Vyplácení státního příspěvku účastníkům v důchodovém věku nepovažuje za vhodné rovněž Úřad národní rozpočtové rady, který tuto skutečnost ve svém odborném materiálu považuje za jeden z problematických bodů, který ilustruje nefunkčnost českého systému penzijního pojištění.²⁰

Vzhledem k tomu, že odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku by se týkal přibližně 808 tis. účastníků s naspořenou částkou přesahující 100 mld. Kč, jejich případné hromadné vystoupení z III. penzijního pilíře by mohlo zvyšovat nároky na zabezpečení potřebné likvidity penzijních fondů, které by mohly být nuceny odprodávat svá aktiva zejména v podobě českých státních dluhopisů. Cena státních dluhopisů by tak mohla dočasně v případě tlaků na jejich prodej poklesnout, čímž by došlo ke zvýšení výnosů dluhopisů a s tím spojených úrokových výdajů na obsluhu státního dluhu ČR. Nicméně riziko poklesu ceny českých státních dluhopisů bylo vyhodnoceno jako mírné, neboť penzijní fondy se budou moci na vyšší objem výplat alespoň částečně dopředu připravit a případně mohou požádat o likviditní podporu od svých mateřských institucí, kterými jsou většinou velké banky nebo pojišťovny působící na českém trhu, nebo využít dodávacích repo operací ČNB. Výplata prostředků účastníků v důchodovém věku také ovlivní budoucí výnosy penzijních společností z titulu nižší výše úplaty za obhospodařování majetku penzijních fondů, ovšem v delším horizontu bude tento pokles úplaty postupně kompenzován prostřednictvím vyšších ročních přírůstků objemu obhospodařovaných účastnických i státních příspěvků v důsledku navrhované úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři.

V rámci úvah o odebrání státního příspěvku ve III. penzijním pilíři u účastníků v důchodovém věku se za nejvhodnější způsob řešení považuje varianta 2 – odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku.

²⁰ Úřad Národní rozpočtové rady. *Poplatky českých penzijních společností ve vztahu k jejich investiční strategii*. ÚNRR, Praha leden 2023, str. 6. Dostupné z: <https://www.rozpocetovarada.cz/publikace/poplatky-ceskych-penzijnich-spolecnosti-ve-vztahu-k-jejich-investicni-strategii/>.

Shrnutí dopadů zvolené varianty 2

Přínosy/pozitiva	Náklady/negativa
+ úspora výdajů státního rozpočtu spojená s možnou dodatečnou podporou motivace účastníků k navýšení jejich příspěvků+ soulad s cílem III. penzijního pilíře spočívajícím v dlouhodobém spoření prostředků jako doplňku ke starobnímu důchodu	- odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku- nízké riziko dočasného poklesu ceny českých státních dluhopisů- dočasné snížení výnosů penzijních společností

2.3.5 Možnost návazné úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři v případě odebrání státního příspěvku u všech účastníků v důchodovém věku

V subkapitolách 2.3.2 a 2.3.3 je navrhována úprava poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři, která spočívá v:

1. navýšení dolní hranice měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku z 300 Kč na 500 Kč a horní hranice měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku z 1 000 Kč na 1 500 Kč; a
2. zavedení konstantního podílu výše státního příspěvku ve vztahu k příspěvku účastníka, a to ve výši 18 %.

Cílem úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři je motivovat účastníky k navýšení jejich příspěvků, přičemž daná výše konstantního podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka byla stanovena s cílem zajistit neutrální dopad nového nastavení na státní rozpočet ve srovnání s pokračováním současného stavu.

V případě odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku dojde k úspoře na výdajové straně státního rozpočtu ve výši odejmutých příspěvků, nebo se tímto krokem otevírá možnost poskytnout ostatním účastníkům vyšší podporu, než je navrhováno v subkapitolách 2.3.2 a 2.3.3 prostřednictvím buď zvýšení navrhovaného podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka nad 18 %, nebo zvýšení navrhované horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku nad 1 500 Kč, či případného zvýšení obou těchto parametrů, a to až do výše, která zajistí rozpočtovou neutralitu provedené změny oproti situaci plynoucí z současného nastavení státního příspěvku.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 4 varianty řešení:

- varianta 1 – řešení zvolené v subkapitolách 2.3.2 a 2.3.3 (navýšení dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku na 500 Kč a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 500 Kč a podíl státního příspěvku na příspěvku účastníka ve výši 18 %)
- varianta 2 – zvýšení podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka nad 18 %
- varianta 3 – zvýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku nad 1 500 Kč
- varianta 4 – kombinace zvýšení podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku

Varianta 0 – zachování současného nastavení poskytování státního příspěvku

Varianta 0 v rámci této subkapitoly nepředstavuje vzhledem k jejímu odmítnutí v subkapitolách 2.3.2 a 2.3.3 reálnou alternativu k ostatním navrhovaným variantám. Slouží pouze jako báze, vůči níž se posuzují dopady ostatních variant řešení na státní rozpočet, aby mohla být zajištěna případná rozpočtová neutralita navrhovaných řešení.

Ve variantě 0 je zachována současná dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku na úrovni 300 Kč a ponechána současná horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 000 Kč. Zároveň je zachován současný způsob určení příspěvku, kdy se podíl státního příspěvku na účastnickém příspěvku s rostoucí výší účastnického příspěvku snižuje z 30 % na 23 %, čímž jsou relativně zvýhodněni účastníci s nižším příspěvkem. Ve variantě 0 mají nárok na státní příspěvek všichni účastníci, včetně těch v důchodovém věku.

Varianta 1 – řešení zvolené v subkapitolách 2.3.2 a 2.3.3

Varianta 1 spočívá v zachování úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři navržené v subkapitolách 2.3.2 a 2.3.3 i po odebrání státního příspěvku u všech účastníků v důchodovém věku, a to přestože při nastavení parametrů státního příspěvku nebylo odebrání státního příspěvku u všech účastníků v důchodovém věku zohledněno. Dolní hranice měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku by tedy byla navýšena z 300 Kč na 500 Kč, horní hranice měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku by se zvýšila z 1 000 Kč na 1 500 Kč a výše státního příspěvku by činila 18 % z příspěvku účastníka, přičemž maximální výše měsíčního státního příspěvku by dosahovala 270 Kč.

Varianta 2 – zvýšení podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka nad 18 %

Ve variantě 2 by došlo k navýšení podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka nad 18 %, a to nejvýše na úroveň zajišťující neutrální dopad na rozpočet při zohlednění odebrání státního příspěvku u všech účastníků v důchodovém věku.

Varianta 3 – zvýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku nad 1 500 Kč

Ve variantě 3 by byla zvýšena horní hranice měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku z 1 500 Kč na úroveň nižší či rovnu takové horní hranici, která zajišťuje neutrální dopad na rozpočet při zohlednění odebrání státního příspěvku u všech účastníků v důchodovém věku.

Varianta 4 – kombinace zvýšení podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku

Varianta 4 je kombinací variant 2 a 3, kdy by došlo k navýšení jak podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka nad 18 %, tak horní hranice měsíčního příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku nad 1 500 Kč. Zvýšení obou parametrů by opět muselo zajistit neutrální dopad na státní rozpočet ve srovnání s variantou 0 (tj. pokračováním současného stavu) a v tomto ohledu tedy lze předpokládat nižší případný nárůst podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka než u varianty 2 a rovněž nižší případné zvýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku než v případě varianty 3.

Porovnání dopadů jednotlivých variant

Při předpokládané reakci účastníků na úpravu poskytování státního příspěvku (reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem 300 až 499 Kč a 1 000 Kč) by bylo možné ve variantě 2 navýšit navrhovanou procentní sazbu státního příspěvku z 18 % až na 23–24 % (varianty 2a a 2b), a zvýšit tím tak motivaci účastníků k navýšení jejich úložek.

Tabulka 21: Rozpočtové dopady varianty 2 při očekávané reakci účastníků

Rozpočtový výdaj v daném roce (mld. Kč)	Varianta 0 (300–1 000 Kč)	Varianta 2a (500–1 500 Kč; 23 %)	Varianta 2b (500–1 500 Kč; 24 %)
2024	7,8	7,1 – 7,5	7,3 – 7,8
2025	8,0	7,1 – 7,7	7,4 – 8,1

Tabulka 22: Porovnání absolutních změn státního příspěvku a přímé i daňové podpory varianty 2

Měsíční příspěvek účastníka v Kč	Měsíční státní příspěvek v Kč a % z příspěvku účastníka														
	Varianta 0 (300–1 000 Kč)			Varianta 1 (500–1 500 Kč; 18 %)			Varianta 2a (500–1 500 Kč; 23 %)			Varianta 2b (500–1 500 Kč; 24 %)					
300	90	30 %	90	0	0 %	-90	0	0 %	-90	0	0 %	-90			
400	110	28 %	110	0	0 %	-110	0	0 %	-110	0	0 %	-110			
500	130	26 %	130	90	18 %	-40	115	23 %	-15	120	24 %	-10			
600	150	25 %	150	108	18 %	-42	138	23 %	-12	144	24 %	-6			
700	170	24 %	170	126	18 %	-44	161	23 %	-9	168	24 %	-2			
800	190	24 %	190	144	18 %	-46	184	23 %	-6	192	24 %	+2			
900	210	23 %	210	162	18 %	-48	207	23 %	-3	216	24 %	+6			
1 000	230	23 %	230	180	18 %	-50	230	23 %	0	240	24 %	+10			
1 100	230	21 %	245	198	18 %	-32	-47	253	23 %	+23	+8	264	24 %	+34	+19
1 200	230	19 %	260	216	18 %	-14	-44	276	23 %	+46	+16	288	24 %	+58	+28
1 300	230	18 %	275	234	18 %	+4	-41	299	23 %	+69	+24	312	24 %	+82	+37
1 400	230	16 %	290	252	18 %	+22	-38	322	23 %	+92	+32	336	24 %	+106	+46
1 500	230	15 %	305	270	18 %	+40	-35	345	23 %	+115	+40	360	24 %	+130	+55
1 600	230	14 %	320	270	17 %	+40	-35	345	22 %	+115	+40	360	23 %	+130	+55
1 700	230	14 %	335	270	16 %	+40	-35	345	20 %	+115	+40	360	21 %	+130	+55
1 800	230	13 %	350	270	15 %	+40	-35	345	19 %	+115	+40	360	20 %	+130	+55
1 900	230	12 %	365	270	14 %	+40	-35	345	18 %	+115	+40	360	19 %	+130	+55
2 000	230	12 %	380	270	14 %	+40	-35	345	17 %	+115	+40	360	18 %	+130	+55

Pozn.: **červeně** celková výše současně státní podpory (přímé i daňové) a **modře** absolutní změna státního příspěvku a **oranžově** absolutní změna státní podpory (přímé i daňové) vůči současnému stavu

V případě nastavení nižší sazby státního příspěvku než výše uvedených 23 či 24 % by pak došlo k významnějšímu snížení rozpočtového výdaje souvisejícího s přímou státní podporou ve III. penzijním pilíři (varianty 2c a 2d).

Tabulka 23: Rozpočtový výdaj a úspory pro státní rozpočet varianty 1 a varianty 2 při různých nastaveních sazby státního příspěvku při očekávané reakci účastníků

Rozpočtový výdaj v daném roce (mld. Kč)	Varianta 0 (300–1 000 Kč)	Varianta 1 (500–1 500 Kč; 18 %)	Varianta 2c (500–1 500 Kč; 20 %)	Varianta 2d (500–1 500 Kč; 22 %)
2024	7,8	6,0 – 6,3 (úspora 1,5 – 1,8)	6,4 – 6,8 (úspora 1,0 – 1,4)	6,9 – 7,3 (úspora 0,5 – 0,9)
2025	8,0	5,6 – 6,0 (úspora 2,0 – 2,4)	6,2 – 6,7 (úspora 1,3 – 1,8)	6,8 – 7,4 (úspora 0,6 – 1,2)

Při předpokládané reakci účastníků na úpravu poskytování státního příspěvku (reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem 300 až 499 Kč a 1 000 Kč) by bylo možné variantě 3 zvýšit horní hranici příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku až nad 2 000 Kč, neboť případné zvýšení této horní hranice na 2 000 Kč by představovalo rozpočtový náklad ve výši 6,7 až 7,3 mld. Kč v roce 2024 a 6,7 až 7,4 mld. Kč v roce 2025, tj. méně než v případě zachování současného nastavení, tj. variantě 0 (7,8, resp. 8,0 mld. Kč).

Zvýšení horní hranice nad 2 000 Kč se však již nezdá být doporučené vzhledem k předpokládanému nárůstu průměrné mzdy oproti roku 2013 (v roce 2023 o 73 %), kdy došlo k poslední úpravě poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři. Proto v případě záměru dosažení neutrálního dopadu nového nastavení poskytování státního příspěvku je vhodnější uvažovat nad kombinací navýšení jak navrhovaného podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka, tak navrhované horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku. Variantu 3 se sazbou státního příspěvku ve výši 18 % s horní hranicí příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na úrovni 2 000 Kč by však bylo možné považovat za úspornou variantu, v níž dochází v roce 2025 ke snížení

rozpočtového výdaje souvisejícího s přímou státní podporou ve III. penzijním pilíři o cca 0,6 až 1,3 mld. Kč.

Možná kombinace zvýšení navrhovaného podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka a navrhované horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku v rámci varianty 4 je níže demonstrována na variantě s 20% sazbou státního příspěvku, přičemž neutrální dopad na rozpočet by při předpokládané reakci účastníků na úpravu poskytování státního příspěvku (reakce 50 až 75 % účastníků s příspěvkem 300 až 499 Kč a 1 000 Kč) zajišťovalo zvýšení horní hranice na 1 900 Kč (varianta 4a).

Tabulka 24: Rozpočtové dopady varianty 4 při nastavení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 900 Kč a 2 000 Kč a sazby státního příspěvku na 20 % při očekávané reakci účastníků

Rozpočtový výdaj v daném roce (mld. Kč)	Varianta 0 (300–1 000 Kč)	Varianta 4a (500–1 900 Kč; 20 %)	Varianta 4b (500–2 000 Kč; 20 %)
2024	7,8	7,1 – 7,7	7,3 – 7,9
2025	8,0	7,1 – 7,9	7,4 – 8,2

Tabulka 25: Porovnání absolutních změn státního příspěvku a přímé i daňové podpory varianty 4 při nastavení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 900 Kč a 2 000 Kč a sazby státního příspěvku na 20 %

Měsíční příspěvek účastníka v Kč	Měsíční státní příspěvek v Kč a % z příspěvku účastníka														
	Varianta 0 (300–1 000 Kč)			Varianta 1 (500–1 500 Kč; 18 %)			Varianta 4a (500–1 900 Kč; 20 %)			Varianta 4b (500–2 000 Kč; 20 %)					
300	90	30 %	90	0	0 %	-90	0	0 %	-90	0	0 %	-90			
400	110	28 %	110	0	0 %	-110	0	0 %	-110	0	0 %	-110			
500	130	26 %	130	90	18 %	-40	100	20 %	-30	100	20 %	-30			
600	150	25 %	150	108	18 %	-42	120	20 %	-30	120	20 %	-30			
700	170	24 %	170	126	18 %	-44	140	20 %	-30	140	20 %	-30			
800	190	24 %	190	144	18 %	-46	160	20 %	-30	160	20 %	-30			
900	210	23 %	210	162	18 %	-48	180	20 %	-30	180	20 %	-30			
1 000	230	23 %	230	180	18 %	-50	200	20 %	-30	200	20 %	-30			
1 100	230	21 %	245	198	18 %	-32	-47	220	20 %	-10	-25	220	20 %	-10	-25
1 200	230	19 %	260	216	18 %	-14	-44	240	20 %	+10	-20	240	20 %	+10	-20
1 300	230	18 %	275	234	18 %	+4	-41	260	20 %	+30	-15	260	20 %	+30	-15
1 400	230	16 %	290	252	18 %	+22	-38	280	20 %	+50	-10	280	20 %	+50	-10
1 500	230	15 %	305	270	18 %	+40	-35	300	20 %	+70	-5	300	20 %	+70	-5
1 600	230	14 %	320	270	17 %	+40	-35	320	20 %	+90	0	320	20 %	+90	0
1 700	230	14 %	335	270	16 %	+40	-35	340	20 %	+110	+5	340	20 %	+110	+5
1 800	230	13 %	350	270	15 %	+40	-35	360	20 %	+130	+10	360	20 %	+130	+10
1 900	230	12 %	365	270	14 %	+40	-35	380	20 %	+150	+15	380	20 %	+150	+15
2 000	230	12 %	380	270	14 %	+40	-35	380	19 %	+150	+15	400	20 %	+170	+20

Pozn.: **červeně** celková výše současné státní podpory (přímé i daňové) a **modře** absolutní změna státního příspěvku a **oranžově** absolutní změna státní podpory (přímé i daňové) vůči současnému stavu

Dalšími možnými kombinacemi výše procentní sazby státního příspěvku a horní hranice, které představují při předpokládané reakci účastníků na úpravu poskytování státního příspěvku neutrální dopad této úpravy na rozpočet, jsou kromě sazby 20 % a horní hranice 1 900 Kč:

- sazba 22 % a horní hranice 1 600 nebo 1 700 Kč;
- sazba 21 % a horní hranice 1 800 Kč; a
- sazba 19 % a horní hranice 2 000 Kč.

Pokud by při stejné výše uvedené procentní sazbě státního příspěvku ve variantě 4 byla horní hranice nižší, nebo by naopak při stejné výše uvedené horní hranici byla procentní sazba

státního příspěvku nižší, došlo by ke snížení rozpočtového výdaje souvisejícího s přímou státní podporou ve III. penzijním pilíři.

Při zvýšení dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku z 300 Kč na 500 Kč navrženém v subkapitolách 2.3.2 a 2.3.3 je uvažován predikovaný růst průměrné mzdy v roce 2023 oproti roku 2013 ve výši 73 % jako rozhodující parametr pro míru zvýšení této dolní hranice. Zvýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku odpovídá zvýšení dosavadní hranice o 500 Kč stejně jako při změně poskytování státní podpory v roce 2013. Vyšší zvýšení horní hranice v případě ponechání státních příspěvků účastníkům v důchodovém věku by vzhledem k nutnému snížení konstantní procentní sazby státního příspěvku pod 18 % za účelem zajištění neutrálního dopadu nového nastavení na státní rozpočet, mohlo mít již nepřiměřený dopad na účastníky s nižšími příspěvky, neboť reakce účastníků s příspěvkem ve výši 300 Kč (stávající dolní hranice) spočívající v navýšení příspěvku na 500 Kč (navrhovanou dolní hranici) by jim nezajistila stejnou absolutní výši příspěvku, jakou dostávají v současné době (90 Kč).

Odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku však umožňuje z hlediska neutrálního rozpočtového dopadu zvýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku, aniž by muselo dojít k nepříznivému efektu na účastníky s nižšími příspěvky. Stejně jako v případě dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku by však nemuselo být vhodné nastavit horní hranici výše než predikovaný růst průměrné mzdy, a to vzhledem i k tomu, že z distribuce hrubých měsíčních mezd zaměstnanců od roku 2013 je patrné, že čím vyšší mzda, tím pomalejším tempem rostla. Mzdy v nejvyšších kvantilech se zvýšily oproti roku 2013 nejméně (v roce 2021 v případě 95. percentilu o 51 %, oproti tomu v případě 5. percentilu o 74 %). Zvýšení horní hranice výše než na 1 700 Kč by tak již nemuselo pro účastníky z hlediska růstu jejich příjmů v průměru přinést vyšší dodatečnou motivaci k navýšení příspěvků.

Pokud jde o nastavení procentní sazby státního příspěvku, dodatečnou motivaci pro účastníky s příspěvkem, jejichž současná výše se nachází pod nově navrhovanou dolní hranicí 500 Kč, k navýšení jejich příspěvků by mohlo přinést navýšení absolutní částky státního příspěvku, na kterou by nově po reakci dosáhli. Současně by však procentní sazba státního příspěvku neměla být zvýšena natolik, aby nesnižovala motivaci k navýšení příspěvků pro účastníky s vyššími příspěvky. Z tohoto pohledu se jeví jako maximální vhodná sazba 22 %, která zajišťuje zvýšení absolutní výše státního příspěvku na úrovni dolní hranice pro účastníky se současným příspěvkem 300 Kč, případně její ponechání pro účastníky se současným příspěvkem 400 Kč stejně jako v případě úpravy poskytování státního příspěvku účinné od roku 2013. Zároveň 22% sazba mírně snižuje absolutní výši státního příspěvku účastníkům se současným příspěvkem 1 000 Kč, a tím je motivuje reagovat navýšením příspěvku, pokud nechtějí takové snížení akceptovat.

Tabulka 26: Měsíční výše státního příspěvku v závislosti na měsíčním příspěvku účastníka v intervalu 100 až 1 000 Kč

Příspěvek účastníka (Kč/měsíc)	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1 000
Státní příspěvek do 31. 12. 2012	50	90	120	140	150	150	150	150	150	150
– v % z příspěvku účastníka	50 %	45 %	40 %	35 %	30 %	25 %	21 %	19 %	17 %	15 %
Státní příspěvek od 1. 1. 2013	0	0	90	110	130	150	170	190	210	230
– v % z příspěvku účastníka	0 %	0 %	30 %	28 %	26 %	25 %	24 %	24 %	23 %	23 %
Státní příspěvek od 1. 1. 2024 (18 %)	0	0	0	0	90	108	126	144	162	180
Státní příspěvek od 1. 1. 2024 (20 %)	0	0	0	0	100	120	140	160	180	200
Státní příspěvek od 1. 1. 2024 (22 %)	0	0	0	0	110	132	154	176	198	220

Z pohledu růstu průměrné mzdy a motivace účastníků se tak zda být nejvhodnější nastavení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku v intervalu 1 500 až 1 700 Kč a nastavení sazby státního příspěvku v rozpětí 20 až 22 %. V tomto ohledu jsou tedy dále jako vhodné řešení porovnávány následující způsoby nastavení varianty 2 a varianty 4:

- Varianta 2c – sazba 20 %, dolní hranice: 500 Kč, horní hranice: 1 500 Kč;
- Varianta 2d – sazba 22 %, dolní hranice: 500 Kč, horní hranice: 1 500 Kč;
- Varianta 4c – sazba 20 %, dolní hranice: 500 Kč, horní hranice: 1 700 Kč; a
- Varianta 4d – sazba 22 %, dolní hranice: 500 Kč, horní hranice: 1 700 Kč.

Tabulka 27: Porovnání absolutních změn státního příspěvku a přímé i daňové podpory varianty 2 a 4 při různých nastaveních sazby státního příspěvku a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku

Měsíční příspěvek účastníka v Kč	Měsíční státní příspěvek v Kč a % z příspěvku účastníka														
	Varianta 0 300–1 000 Kč			Varianta 1 500–1 500 Kč 18 %			Varianta 2c (4c) 500–1 500 (1 700) Kč 20 %			Varianta 2d (4d) 500–1 500 (1 700) Kč 22 %					
300	90	30 %	90	0	0 %	-90	0	0 %	-90	0	0 %	-90			
400	110	28 %	110	0	0 %	-110	0	0 %	-110	0	0 %	-110			
500	130	26 %	130	90	18 %	-40	100	20 %	-30	110	22 %	-20			
600	150	25 %	150	108	18 %	-42	120	20 %	-30	132	22 %	-18			
700	170	24 %	170	126	18 %	-44	140	20 %	-30	154	22 %	-16			
800	190	24 %	190	144	18 %	-46	160	20 %	-30	176	22 %	-14			
900	210	23 %	210	162	18 %	-48	180	20 %	-30	198	22 %	-12			
1 000	230	23 %	230	180	18 %	-50	200	20 %	-30	220	22 %	-10			
1 100	230	21 %	245	198	18 %	-32	-47	220	20 %	-10	-25	242	22 %	+12	-3
1 200	230	19 %	260	216	18 %	-14	-44	240	20 %	+10	-20	264	22 %	+34	+4
1 300	230	18 %	275	234	18 %	+4	-41	260	20 %	+30	-15	286	22 %	+56	+11
1 400	230	16 %	290	252	18 %	+22	-38	280	20 %	+50	-10	308	22 %	+78	+18
1 500	230	15 %	305	270	18 %	+40	-35	300	20 %	+70	-5	330	22 %	+100	+25
1 600	230	14 %	320	270	17 %	+40	-35	300 (320)	19 % (20 %)	+70 (+90)	-5 (0)	330 (352)	21 % (22 %)	+100 (+122)	+25 (+32)
1 700	230	14 %	335	270	16 %	+40	-35	300 (340)	18 % (20 %)	+70 (+110)	-5 (+5)	330 (374)	19 % (22 %)	+100 (+144)	+25 (+39)
1 800	230	13 %	350	270	15 %	+40	-35	300 (340)	17 % (19 %)	+70 (+110)	-5 (+5)	330 (374)	18 % (21 %)	+100 (+144)	+25 (+39)
1 900	230	12 %	365	270	14 %	+40	-35	300 (340)	16 % (18 %)	+70 (+110)	-5 (+5)	330 (374)	17 % (20 %)	+100 (+144)	+25 (+39)
2 000	230	12 %	380	270	14 %	+40	-35	300 (340)	15 % (17 %)	+70 (+110)	-5 (+5)	330 (374)	17 % (19 %)	+100 (+144)	+25 (+39)

Pozn.: **červeně** celková výše současné státní podpory (přímé i daňové) a **modře** absolutní změna státního příspěvku a **oranžově** absolutní změna státní podpory (přímé i daňové) vůči současnému stavu

Varianta 4d spočívající ve zvýšení horní hranice na 1 700 Kč a současného nastavení sazby státního příspěvku na 22 % by oproti současnému stavu byla rozpočtově neutrální. Ostatní možné vhodné varianty, tj. varianty 2c, 2d a 4c, by v závislosti na reakci účastníků přinášely z titulu přímé státní podpory ve III. penzijním pilíři příslušnou úsporu pro státní rozpočet.

Tabulka 28: Rozpočtový výdaj a úspory pro státní rozpočet varianty 2 a 4 při různých nastaveních sazby státního příspěvku a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku

Rozpočtový výdaj v daném roce (mlrd. Kč)	Varianta 0 300–1 000 Kč	Varianta 2c 500–1 500 Kč 20 %	Varianta 4c 500–1 700 Kč 20 %	Varianta 2d 500–1 500 Kč 22 %	Varianta 4d 500–1 700 Kč 22 %
2024	7,8	6,4 – 6,8 (úspora 1,0 – 1,4)	6,8 – 7,2 (úspora 0,6 – 1,0)	6,9 – 7,3 (úspora 0,5 – 0,9)	7,2 – 7,8 (úspora 0 – 0,6)
2025	8,0	6,2 – 6,7 (úspora 1,3 – 1,8)	6,7 – 7,3 (úspora 0,7 – 1,3)	6,8 – 7,4 (úspora 0,6 – 1,2)	7,3 – 8,0 (úspora 0 – 0,7)

Návrh nejvhodnějšího řešení

Z porovnání dopadů jednotlivých variant vychází při současném zohlednění růstu průměrné mzdy, účinné motivace účastníků a rozpočtové neutralitě jako nejvhodnější varianty, jejichž horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku se pohybuje v intervalu 1 500 až 1 700 Kč a konstantní sazba státního příspěvku vůči výši příspěvku účastníka je stanovena v rozpětí 20 až 22 %. Možné kombinace nastavení poskytování státního příspěvku respektující tyto uvedené intervaly se pak liší zejména ve výši úspory výdajů státního rozpočtu, kterou přináší, a míře motivace účastníků zvýšit své příspěvky související s výši poskytovaného státního příspěvku. Na základě těchto dvou kritérií je v tabulce 29 stanoveno pořadí těchto vhodných variant spolu s variantou 1 (zachování parametrického nastavení navrženého v subkapitolách 2.3.2 a 2.3.3 při odebrání státního příspěvku u všech účastníků v důchodovém věku) s tím, že vyšší úspora výdajů státního rozpočtu je dosažena vždy za určité ztráty případné dodatečné míry motivace účastníků zvýšit své příspěvky a naopak stanovení vyššího státního příspěvku motivujícího k případné intenzivnější reakci účastníků je vždy spojené s nižší dosaženou úsporou výdajů státního rozpočtu.

Tabulka 29: Pořadí variant dle rozhodovacích kritérií

Pořadí variant	Rozhodovací kritéria	
	Vyšší úspora výdajů státního rozpočtu	Vyšší státní příspěvek a motivace účastníků
1.	Varianta 1 (500–1 500 Kč; 18 %)	Varianta 4d (500–1 700 Kč; 22 %)
2.	Varianta 2c (500–1 500 Kč; 20 %)	Varianta 2d (500–1 500 Kč; 22 %)
3.	Varianta 4c (500–1 700 Kč; 20 %)	Varianta 4c (500–1 700 Kč; 20 %)
4.	Varianta 2d (500–1 500 Kč; 22 %)	Varianta 2c (500–1 500 Kč; 20 %)
5.	Varianta 4d (500–1 700 Kč; 22 %)	Varianta 1 (500–1 500 Kč; 18 %)

Jaké kritérium má při stanovení vhodné varianty převážít je věcí politického rozhodnutí. Na základě politického rozhodnutí byla shledána obě kritéria za rovnocenná a jako vhodné řešení zvolena varianta 4c.

V rámci úvah o případné návazné úpravě poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři vzhledem k odebrání státního příspěvku u všech účastníků v důchodovém věku bylo na základě politického rozhodnutí zvoleno implementovat variantu 4c – kombinace zvýšení podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka na 20 % a zvýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 700 Kč.

Shrnutí dopadů zvolené varianty 4c

Přínosy/positiva	Náklady/negativa
+ středně velké úspory státního rozpočtu + středně silná motivace účastníků ke zvýšení jejich příspěvků	- snížení absolutní výše státního příspěvku v případě účastníků s příspěvkem v intervalu 500 až 1 149 Kč, pokud tito účastníci nezvýší své příspěvky

Celkový návrh nejvhodnější řešení úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři

Za vhodný způsob úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři se považuje přiznání státního příspěvku účastníkům, kteří nedosáhli důchodového věku a přispívají měsíčně alespoň 500 Kč s tím, že je-li výše měsíčního příspěvku účastníka:

- a) 500 až 1699 Kč, činí výše měsíčního státního příspěvku 20 % z částky měsíčního příspěvku účastníka,
- b) 1 700 a více Kč, činí výše měsíčního státního příspěvku částku 340 Kč.

Možnost odpočtu od základu daně z příjmů fyzických osob se vztahuje pouze na měsíční příspěvky účastníka převyšující částku 1 700 Kč.

Shrnutí dopadů zvolené varianty

Přínosy/pozitiva	Náklady/negativa
+ účastníkům je vyslán silný impuls ke změně chování se středně silnou motivací ke zvýšení jejich příspěvků+ vyšší průměrný příspěvek+ vyšší úspory účastníků+ středně velké úspory státního rozpočtu+ rovné zacházení+ jednoduše komunikovatelný a srozumitelný přístup ke stanovení státního příspěvku+ soulad s cílem III. penzijního pilíře spočívajícím v dlouhodobém spoření prostředků jako doplňku ke starobnímu důchodu+ soulad s doporučením OECD ohledně snížení motivace k nižším příspěvkům	- odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku- úplné odebrání státního příspěvku účastníkům s příspěvkem v intervalu 300–499 Kč, pokud tito účastníci nezvýší své příspěvky- snížení absolutní výše státního příspěvku v případě účastníků s příspěvkem v intervalu 500 až 1 149 Kč, pokud tito účastníci nezvýší své příspěvky- nízké riziko dočasného poklesu ceny českých státních dluhopisů- dočasné snížení výnosů penzijních společností

2.4 Zavedení povinného XML formátu pro ostatní subjekty finančního trhu

Stávající stav a platná právní úprava

V průběhu exekučního řízení, respektive v momentě, kdy soud vydá usnesení o nařízení exekuce, začne soudní exekutor hledat majetek dlužníka, který lze postihnout. Za tímto účelem zjišťuje majetkové poměry dlužníka (např. u pojišťovny, investiční společnosti, investičního fondu, centrálního depozitáře a jiných osob oprávněných k vedení evidence investičních nástrojů, u bank atd.) a následně se rozhoduje, jakými způsoby bude exekuci provádět. Dotčené instituce jsou povinny sdělit exekutorovi na jeho písemnou žádost údaje o majetku povinného, které jim jsou známy z jejich úřední a obdobné činnosti (viz § 33 a násl. EŘ).

Při poskytování součinnosti ze strany subjektů finančního trhu soudním exekutorům dochází v praxi k nadbytečným nákladům. Bankovní sektor (peněžní ústav dle EŘ) má svou speciální úpravu v § 34 odst. 3 EŘ, kterou dále konkretizuje příloha č. 1 vyhlášky č. 418/2001 Sb. Tato úprava stanovuje, že o součinnost musí být povinně žádáno a následně má být součinnost povinně poskytována elektronickým datovým souborem v XML formátu s konkrétními parametry, které obsahuje vyhláška. Podle této vyhlášky automatizace součinnosti probíhá pomocí výměny strukturovaných datových souborů ve formátu XML doručovaných prostřednictvím Informačního systému datových schránek (ISDS), případně jiným způsobem na základě dohody soudního exekutora s bankou. Datová zpráva s žádostí o součinnost od soudního exekutora má specifický předmět („XMLEXE SOUC“), podle kterého jí lze rozpoznat. Odesílatelé mohou být pouze exekutoři se svým zvláštním typem datové schránky. Základním identifikátorem povinné osoby je RČ nebo IČO. Každá datová zpráva s žádostí o součinnost může obsahovat více jednotlivých dotazů na povinné osoby.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 4 varianty řešení:

- varianta 0 – zachovat stávající stav
- varianta 1 – vztáhnout úpravu v § 34 odst. 3 EŘ i na ostatní subjekty finančního trhu, pro které EŘ používá zkratku finanční instituce (pojišťovny, investiční společnosti a investiční fondy, obchodníci s cennými papíry, penzijní společnosti, penzijní fondy podle zvláštního právního předpisu, Garanční systém finančního trhu). Zároveň takovou úpravu doplnit tak, že příslušné ministerstvo stanoví vyhláškou strojově čitelný formát.
- varianta 2 – nová úprava § 34 odst. 2 EŘ, která by zakotvila povinnost soudního exekutora žádat o součinnost pouze v elektronické podobě.
- varianta 3 – povinné používání existujícího systému ISB poskytovaného Centrálním depozitářem cenných papírů, který je využíván ve vztahu k cenným papírům vedeným v evidenci Centrálního depozitáře a v navazujících evidencích.

Varianta 0 - zachování stávajícího stavu

Při poskytování součinnosti ze strany subjektů finančního trhu soudním exekutorům dochází v praxi k nadbytečným nákladům. Například někteří soudní exekutoři, rozesílají dotazy ohledně jediného dlužníka všem finančním institucím na trhu bez nějakého předchozího předvýběru např. postupem podle § 33d EŘ. Byly zaznamenány i tvrzení finančních institucí²¹, že musí vyřizovat přes jeden milion žádostí o součinnost ročně, což má za následek milionové náklady. Dále na základě veřejné konzultace se tato varianta jeví jako nehorší možná.

²¹ Nález Ústavního soudu sp.zn. II. ÚS 543/11.

Varianta 1 – vztáhnout úpravu v § 34 odst. 3 EŘ i na ostatní subjekty finančního trhu, pro které exekuční řád používá zkratku finanční instituce (pojišťovny, investiční společnosti a investiční fondy, obchodníci s cennými papíry, penzijní společnosti, penzijní fondy podle zvláštního právního předpisu, Garanční systém finančního trhu). Zároveň takovou úpravu doplnit tak, že příslušné ministerstvo stanoví vyhláškou strojově čitelný formát.

Bankovní sektor (peněžní ústav dle EŘ) má svou speciální úpravu v § 34 odst. 3 EŘ, kterou dále konkretizuje příloha č. 1 vyhlášky č. 418/2001 Sb. Tato úprava stanovuje, že o součinnost musí být povinně žádáno a následně má být součinnost povinně poskytována elektronickým datovým souborem v XML formátu s konkrétními parametry, které obsahuje vyhláška. Podle této vyhlášky automatizace součinnosti probíhá pomocí výměny strukturovaných datových souborů ve formátu XML doručovaných prostřednictvím Informačního systému datových schránek (ISDS), případně jiným způsobem na základě dohody soudního exekutora s bankou. Datová zpráva s žádostí o součinnost od soudního exekutora má specifický předmět („XMLEXE SOUC“), podle kterého jí lze rozpoznat. Odesílatelé mohou být pouze exekutoři se svým zvláštním typem datové schránky. Základním identifikátorem povinné osoby je RČ nebo IČO. Každá datová zpráva s žádostí o součinnost může obsahovat více jednotlivých dotazů na povinné osoby.

Samotné zpracování žádostí o součinnost ze strany banky může být automatizované, poloautomatizované či manuální. Zpracování žádostí o součinnost v automatizovaném či poloautomatizovaném systému spočívá pak zejména ve stažení všech datových zpráv z datové schránky, rozpoznání datových zpráv s žádostí o součinnost a jejich vyfiltrování, zpracování datového souboru XML, vytvoření náhledu na datový soubor v grafické podobě, která je srozumitelná pro uživatele, zjištění odpovědí na dotazy, připravení odpovědi, odeslání odpovědi datovou zprávou do datové schránky odesílatele.

Pokud by tedy nebankovní subjekty finančního trhu měly zavádět automatizovaný systém na zpracování žádostí o součinnost obdobný automatizovanému systému u bank, pak by náklady byly kolem jednoho milionu korun a pokud daný subjekt již vlastní automatizovaný systém pro součinnost bank, pořídí si rozšiřující modul v hodnotě statisíců korun. Podle společnosti Aura s.r.o., která provozuje „Informační systém soudní exekutor“, který používá více než polovina všech soudních exekutorů by náklady na rozšíření automatizovaného systému pro součinnost bank byly minimální, pravděpodobně dokonce nulové.

Potřeba explicitně stanovit strojově čitelný formát se ukázala být nadbytečná vzhledem k tomu, že XML formát je sám o sobě strojově čitelný.

Tato možnost přispěje i k ochraně drobných investorů, protože se zpřesní nakládání s jejich osobními údaji a vyloučí se některé způsoby nakládání, které doposud byly možné.

Varianta 2 – nová úprava § 34 odst. 2 EŘ, která by zakotvila povinnost soudního exekutora žádat o součinnost pouze v elektronické podobě.

Tato varianta se jeví jako kompromisní mezi variantou číslo 0 a variantou číslo 1. Nebude tedy výhradně stanoven XML formát. Tato možnost přispěje i k ochraně drobných investorů, protože se zpřesní nakládání s jejich osobními údaji a vyloučí se některé způsoby nakládání, které doposud byly možné. Zároveň je velká pravděpodobnost, že bude stále existovat chaos v důsledku možnosti zasilání informací prostřednictvím více formátů. Oproti variantě číslo 1 bude více způsobů nakládání s osobními údaji. Každopádně i v rámci této varianty dojde k ušetření nákladů subjektů kapitálového trhu.

Varianta 3 – povinné používání existujícího systému ISB poskytovaného Centrálním depozitářem cenných papírů, který je využíván ve vztahu k cenným papírům vedeným v evidenci Centrálního depozitáře a v navazujících evidencích.

Dalším možným řešením, které navrhla Česká bankovní asociace v rámci připomínek při přípravě Koncepce rozvoje kapitálového trhu v ČR 2019–2023 by bylo povinné používání existujícího systému ISB poskytovaného Centrálním depozitářem cenných papírů, který je využíván ve vztahu k cenným papírům vedeným v evidenci Centrálního depozitáře a v navazujících evidencích. Tento systém používající XML formát, ovšem nepokrývá cenné papíry v samostatných evidencích cenných papírů, a tudíž by se musel upravit a rozšířit i pro účely soudní exekuce. Povinné používání jednoho informačního systému by zároveň bylo pravděpodobně v rozporu s ochranou hospodářské soutěže. Což majitel systému, Centrální depozitář cenných papírů, nerozporoval.

Tato možnost přispěje i k ochraně drobných investorů, protože se zpřesní nakládání s jejich osobními údaji a vyloučí se některé způsoby nakládání, které doposud byly možné.

Tato možnost ušetří náklady, které jsou spojené s variantou 0.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Ministerstvo financí i na základě uskutečněné konzultace považuje za nejvhodnější přijmout legislativní změnu a upravit zákonem variantu číslo 1, která se zdá být řešením nejvhodnějším vzhledem k hledisku nákladovosti a funkčnosti tohoto systému v rámci bankovníctví. Toto řešení naplňuje opatření koncepce rozvoje kapitálového trhu v ČR 2019–2023 č. 17 – Podpora využití formátu XML při vyžadování informací od finančních institucí v rámci exekucí. Tato varianta bude mít za následek změnu jak EŘ, tak na něj navazující vyhlášky. Tyto změny v právních předpisech by ovšem neměly být významné. Varianta číslo 0 by přinášela velké množství nákladů, varianta číslo 2 by nestanovovala konkrétní formát, a tudíž by se neekonomicky zasílaly různé elektronické formáty. Varianta číslo 3 by byla patrně v rozporu s hospodářskou soutěží a vyslovil se pro ni ve veřejné konzultaci pouze jeden subjekt, poskytovatel výpočetního systému, který nevyvrátil pochybnosti ohledně hospodářské soutěže.

Shrnutí dopadů zvolené varianty 1

Přínosy/pozitiva	Náklady/negativa
+ naplnění opatření a plánu Koncepce (Podpora využití formátu XML při vyžadování informací od finančních institucí v rámci exekucí)+ rozvoj kapitálového trhu – elektronizace+ ušetření nákladů finančním institucím+ ochrana osobních údajů investorů+ ušetření nákladů exekutorům	- nutnost změnit právní předpisy- diskontinuita právní úpravy- počáteční náklady na straně nebankovních finančních institucí na elektronizaci – volitelné, mohou XML vyplňovat manuálně

2.5 Podpora obchodování s korporátními dluhopisy a zvýšení ochrany investorů do dluhopisů

Stávající stav a platná právní úprava

K rozvoji trhu s korporátními dluhopisy došlo od srpna 2012 z důvodu novely ZDl, kdy bylo zrušeno schvalování emisních podmínek ČNB, což zlevnilo emise a učinilo je více přístupnými pro emitenty. Hledání alternativních způsobů zhodnocení peněz v čase, ne příliš velké úročení vkladů, výše zmíněné skutečnosti a další faktory dostaly v poslední době korporátní dluhopisy do popředí zájmu jak na straně investorů, tak emitentů. To s sebou však také přináší riziko nesplacení v případě otřesů ekonomiky či větší výskyt emitentů, kteří dluhopisy již od začátku neplánují splatit. Drobní investoři, kteří s podobnými investicemi nemají větší zkušenosti, nejsou schopni taková rizika vyhodnotit a ve snaze o lepší výnos z investice se mohou špatně rozhodnout a o své peníze přijít.

Zároveň je ale nutné zmínit, že od ledna 2018 nemohou investiční zprostředkovatelé nabízet dluhopisy bez prospektu schváleného ČNB. Navíc téma dluhopisů bez prospektu (emise do 25 mil. Kč) bylo součástí veřejné konzultace Ministerstva financí ve stejném měsíci. V návaznosti na to byl připraven návrh zákona, který v Poslanecké sněmovně prošel dne 27. listopadu 2019 třetím čtením a nyní míří do Senátu (sněmovní tisk 398). Předmětem návrhu je povinnost mít i pro listinné dluhopisy přidělený ISIN (z důvodu snazší dohledatelnosti emisí) a emisní podmínky musí obsahovat varování, že ani schválení prospektu ze strany ČNB není zárukou nízkého rizika, protože ČNB neposuzuje schopnost emitenta splácet dluhopisy ani pravdivost informací uvedených v prospektu.

Je rovněž potřeba brát v potaz Dohledový *benchmark* č. 2/2019, který ČNB publikovala dne 14. března 2019 na svých internetových stránkách. Ten ale v zásadě zakazuje nabízet drobným nezkušeným investorům korporátní dluhopisy, které nejsou přijaty k obchodování na regulovaném trhu.

Nicméně zde stále vnímáme prostor pro optimalizaci stavu na trhu, kdy by bylo retailovým investorům poskytováno větší množství informací, a tím by byla rozšířena jejich ochrana.

Návrh variant řešení

Jsou zvažovány 3 varianty řešení:

- varianta 0 – zachování stávající stavu
- varianta 1 – rozšíření náležitostí emisních podmínek
- varianta 2 – zakotvení tzv. miniprospektu

Varianta 0 – zachování stávajícího stavu

V současnosti jsou požadavky na emisní podmínky vymezeny v § 9 ZDl. Současný právní stav se omezuje na náležitosti, které musí emisní podmínky obsahovat, aniž by stávající právní úprava byla detailní v tom smyslu, že by stanovila také povinně zakotvit v emisních podmínkách ty náležitosti, které by byly pro investory návodné s ohledem na vhodný výběr investice. Tato varianta s ohledem na náklady představuje *status quo*. Zachování této varianty s ohledem na přínosy představuje snížení, neboť stávající situace na dluhopisovém trhu představuje nedostatečnou ochranu investorů.

Varianta 1 – rozšíření náležitostí emisních podmínek

Ve variantě 1 je navrhováno, v případě, že není vyhotoven a uveřejněn prospekt, rozšířit emisní podmínky o informace, které mohou investorovi pomoci k lepšímu posouzení emise a emitenta. Takovými informacemi jsou např. popis účelu emise, plánovaný poměr cizích zdrojů

k vlastnímu kapitálu, výroční zprávy a účetní závěrky emitenta za poslední dvě účetní období, informaci o tom, čím je splacení dlužné částky zajištěno, nebo informaci, že splacení dlužné částky není nijak zajištěno atp. Tato varianta představuje zvýšení nákladů pro emitenty a zároveň zvýšení přínosů ve vztahu k ochraně drobných investorů a potažmo ve vztahu k rozvoji kapitálového trhu, který může být rozvinut i s ohledem na zlepšení reputace trhu s podlimitními dluhopisy (tedy emisemi dluhopisů do 1 mil. €). Tato varianta rovněž představuje na druhou stranu snížení administrativy ve vztahu k odstranění duplicit v emisních podmínkách a prospektu.

Varianta 2 – zakotvení tzv. miniprojektu

Zavedení tzv. miniprojektu by představovalo doplnění emisních podmínek v rámci dokumentace, kterou je emitent povinen vypracovat a poskytnout investorům při emisi dluhopisů. Miniprojekt by měl umožnit investorům snadné srovnání emisí na základě porovnání klíčových ukazatelů. Miniprojekt by měl obsahovat soubor podstatných informací v přehledné formě v rozsahu dvou listů ve formátu A4. Vzor miniprojektu by stanovila vláda nařízením. Tato varianta by byla spojena se zvýšením nákladů, které by souvisely s nutností vydání podzákoného předpisu. Rovněž by znamenala určité zvýšení nákladů pro emitenty, avšak za cenu zvýšení ochrany investorů do dluhopisů.

Návrh nejvhodnějšího řešení

Jako nejvhodnější řešení se jeví rozšíření náležitostí emisních podmínek, tedy zvolení varianty 1. Tato varianta je ve srovnání s variantou 2 ekonomičtější a méně administrativně náročná, protože nepředstavuje zavedení nového institutu a potřebu vydání prováděcího předpisu, ale pouze rozšíření stávajícího institutu emisních podmínek ve stávajícím ZDl, přičemž obsahově bude obsahovat i podstatné informace o emitentovi a emisi, které budou součástí emisních podmínek. Ochrana investorů bude zvýšena díky rozšíření údajů nutných pro objektivní posouzení emise. Tato varianta představuje také zvýšení transparentnosti činnosti a záměru emitenta.

Shrnutí dopadů zvolené varianty 1

Přínosy/pozitiva	Náklady/negativa
+ ochrana investorů do dluhopisů+ transparentnost emise a emitenta+ odstranění duplicit mezi prospektem a emisními podmínkami a v té souvislosti snížení administrativní zátěže+ zlepšení reputace trhu s podlimitními dluhopisy (resp. státu) díky regulaci	- administrativní náklady spojené s nutností přizpůsobit se nové úpravě- robustnost emisních podmínek

3. VÝBĚR NEJVHODNĚJŠÍHO ŘEŠENÍ

Níže je uvedeno shrnutí všech řešení, které Ministerstvo financí navrhuje uplatnit v předkládaném návrhu zákona.

Popis problematiky	Vybraná varianta
Dlouhodobý investiční produkt	Varianta 1 – rozšířit nabídku produktů určených na spoření na stáří o produkt typu „osobní spořicí účet“ – dlouhodobý investiční produkt
Alternativní účastnický fond	Varianta 1 – rozšířit nabídku o nový typ alternativního účastnického fondu, resp. poskytnout takovému typu fondu obdobnou státní podporu jako transformovaným či účastnickým fondům
Úpravy poskytování státního příspěvku ve III. penzijním pilíři	a) Varianta 2 – zavedení konstantního podílu výše státního příspěvku ve vztahu k příspěvku účastníka b) Varianta 2 – navýšení dolní hranice příspěvku účastníka pro přiznání minimální výše státního příspěvku na 500 Kč a horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 500 Kč c) Varianta 3 – podíl státního příspěvku na příspěvku účastníka ve výši 18 % d) Varianta 2 – odebrání státního příspěvku všem účastníkům v důchodovém věku e) Varianta 4c – kombinace zvýšení podílu státního příspěvku na příspěvku účastníka na 20 % a zvýšení horní hranice příspěvku účastníka pro přiznání maximální výše státního příspěvku na 1 700 Kč
Povinný XML formátu pro ostatní subjekty finančního trhu	Varianta 1 – aplikace § 34 odst. 3 EŘ i na ostatní subjekty finančního trhu, pro které exekuční řád používá zkratku finanční instituce
Podpora obchodování s korporátními dluhopisy	Varianta 1 – rozšíření náležitostí emisních podmínek

4. IMPLEMENTACE DOPORUČENÉ VARIANTY A VYNUCOVÁNÍ

Začlenění doporučených variant do českého právního řádu bude provedeno změnou dotčených ustanovení dotčených zákonů. Dohled nad plněním povinností v oblasti finančního trhu vykonává ČNB, která může provinění trestat jako přestupky a přijímat opatření k nápravě nebo jiná opatření. Pokud bude spáchán trestný čin (například podvod nebo zpronevěra), nastoupí orgány činné v trestním řízení.

5. PŘEZKUM ÚČINNOSTI REGULACE

Ministerstvo financí provede přezkum účinnosti nově zavedené regulace po 3 letech od doby nabytí účinnosti návrhu zákona. Ministerstvo financí bude i nadále pokračovat v pravidelné konzultaci s účastníky trhu a orgánem dohledu (ČNB), případně i s dalšími zájemci z řad odborné veřejnosti (např. zástupci akademické sféry). Součástí těchto konzultací bude i analýza dopadů nové regulace a diskuse o její případné kalibraci další novelou.

Vizí koncepce rozvoje kapitálového trhu v ČR je dosáhnout u následujících ukazatelů průměru Evropské unie:

- Zvýšení tržní kapitalizace Burzy cenných papírů Praha (s ohledem na nové kotace a vyřazení titulů z obchodování)
- Zvýšení objemu obchodů na Burze cenných papírů Praha
- Změna financování českých podniků ve prospěch nebankovního financování (zejména navýšení objemu emisí korporátních dluhopisů)
- Změna složení úspor domácností od ukládání na bankovní účty ve prospěch kapitálového trhu

6. KONZULTACE A ZDROJE DAT

Ministerstvo financí uveřejnilo veřejnou konzultaci k návrhu Koncepce rozvoje kapitálového trhu v ČR 2019–2023 dne 7. 12. 2018, s termínem k vyjádření do 9. 1. 2019. V této souvislosti vyzvalo účastníky kapitálového trhu a odbornou veřejnost k zaslání případných konkrétních návrhů i s odůvodněním navrhované změny, které by mohly být při přípravě novely zohledněny. Po zapracování došlých připomínek a finalizaci textu předložilo Ministerstvo financí koncepci vládě ČR, která tento dokument schválila dne 4. 3. 2019 (usnesení č. 156).

Následně byl dne 8. srpna 2019 k veřejné konzultaci publikován dokument s názvem Plánovaná legislativní opatření plynoucí z Koncepce rozvoje kapitálového trhu v ČR 2019–2023²². V této souvislosti Ministerstvo financí rovněž vyzvalo účastníky kapitálového trhu a odbornou veřejnost k zaslání případných konkrétních návrhů i s odůvodněním navrhované změny, které by mohly být při přípravě novely zohledněny. Na výzvu zareagovaly: jeden orgán dohledu, jedno ministerstvo, 6 tržních asociací, jedna mezinárodní tržní asociace, jeden zástupce odborů, jedna vzdělávací instituce, 5 tržních subjektů a 5 soukromých osob.

Při analýze jednotlivých problémů byly zkoumány veškeré dostupné zdroje dat, zejména data dostupná přes internet, jako jsou například seznamy vedené ČNB, zahraniční právní úpravy, odborná literatura, včetně zahraniční a další údaje poskytnuté účastníky diskusí a konzultací.

Z důvodu transparentnosti předkladatel uveřejnil výsledky těchto konzultací u některých jednotlivých variant, ke kterým zpětnou vazbu získal. Předkladatel obdržel rovněž mnoho připomínek ústně, které vzešly z četných jednání. Předkladatel si je vědom potřeby reakce právních předpisů na potřeby praktického fungování a změny, které se na kapitálovém trhu dějí. Při výběru nejvhodnějšího řešení předkladatel ctil soukromoprávní oblasti práva související s problematikou kapitálového trhu, která má být upravena pokud možno volně, rovněž ale nezapomněl na nutnost ochrany zejména retailových investorů a rovněž se inspiroval právní úpravou zahraničních států západní Evropy.

²² <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/kapitalovy-trh/podnikani-na-kapitalovem-trhu/2019/verejna-konzultace-planovana-legislativn-35843>

PŘÍLOHA: Výsledky veřejné konzultace

Konzultace:

Otázka	1) Souhlasíte se spojením limitů na daňového poplatníka a rozšířením jejich aplikace i na účet dlouhodobých investic? 2) Souhlasíte s rozšířením aplikace daňového odpisu ve vztahu k příspěvkům zaměstnavatele i na účet dlouhodobých investic? 3) Souhlasíte s aplikací pravidla 60+60 i na účet dlouhodobých investic? 4) Považujete za potřebné pravidlo 60+60 revidovat? 5) Souhlasíte s názvem tohoto nového zastřešujícího produktu „účet dlouhodobých investic“? 6) Souhlasíte s vymezením okruhu osob, které budou moci vést účet dlouhodobých investic? 7) Souhlasíte s vymezením majetku, který bude moci být evidován na účtu dlouhodobých investic? 8) Souhlasíte s navrženým zacházením s výnosy z majetku na účtu dlouhodobých investic? 10) Souhlasíte s navrženým řešením otázky distribuce účtu dlouhodobých investic? 11) Domníváte se, že je potřeba zabývat se ještě nějakými dalšími otázkami ve vztahu k účtu dlouhodobých investic? Ideálně ve vztahu k těmto otázkám navrhněte i Vámi preferované řešení. 12) Domníváte se, že by měly být do budoucna zváženy ještě jiné možnosti, jakými by měla ČR podporovat spoření občanů na stáří? Pokud ano, uveďte hlavní znaky a případnou zahraniční inspiraci (přitom přihlédněte i k tomu, jaký by mělo zvolené řešení dopad na státní rozpočet).

Výsledky konzultace

Obecně:

Orgán dohledu

Rozhodnutí o zavedení tohoto nového produktu a jeho případné daňové podpoře je politická otázka, která přísluší MF a vládě ČR, a proto k případnému vytvoření režimu „Účtu dlouhodobých investic“ zaujímáme neutrální postoj. Upozorňujeme však na skutečnosti, které je vhodné vzít v úvahu před tímto rozhodnutím.

Shrneme-li dosavadní přístup, tak v ČR existuje čtyřstupňová daňová podpora penzijních produktů:

1. stupeň - státní příspěvky na penzijní produkty:

- v roce 2018 MF poukázalo státní příspěvky na penzijní připojištění (transformované fondy) a doplňkové penzijní spoření (účastnické fondy) ve výši 7,035 mld. Kč. Není známo, že by v některém státě (s výjimkou ČR) tyto příspěvky existovaly.*

2. stupeň - daňové úlevy pro účastníka:

- osvobození od daně z příjmů fyzických osob některých plnění z penzijních fondů, soukromého životního pojištění a penzijního pojištění,
- odpočet od základu daně z příjmů fyzických osob v případě příspěvku do penzijních fondů a na penzijní pojištění, a to do výše 24 000 Kč ročně,
- odpočet od základu daně z příjmů fyzických osob v případě příspěvku na soukromé životní pojištění, a to do výše 24 000 Kč ročně,
- příspěvek zaměstnavatele do penzijních fondů, na soukromé životní pojištění a na penzijní pojištění do výše 50 000 Kč ročně je osvobozen od daně z příjmu fyzických osob a nepodléhá odvodům zaměstnance na sociální ani zdravotní pojištění u zaměstnance.

3. stupeň - daňové úlevy pro zaměstnavatele:

- příspěvek zaměstnavatele do penzijních fondů, na soukromé životní pojištění a na penzijní pojištění do výše 50 000 Kč ročně na zaměstnance nepodléhá sociálnímu ani zdravotnímu pojištění u zaměstnavatele.

4. stupeň - snížená sazba daně z příjmů penzijních fondů

- sazba daně z příjmů penzijních fondů je 0 % místo 19 %.

K návrhu na uplatnění daňových výhod též na nově zavedený „účet dlouhodobých investic“ uvádíme následující:

Pravidlo „60+60“ je relevantní jen pro účely odpočtu od základu daně poplatníka daně z příjmu fyzických osob, nikoliv pro vypovězení produktu (dosavadní penzijní produkty obsahují možnost odbytného). Pokud účastník uplatňoval daňový odpočet a následně ukončí smlouvu s vyplacením odbytného, musí vzhledem k pravidlu „60+60“ dodat prostředky, o které si v uplynulých letech snížil daňový základ.

Lze vzít v úvahu existenci evropské varianty „úctu dlouhodobých investic“, kterou je „panevropský osobní penzijní produkt“ (PEPP) podle Nařízení (EU) 2019/1238. Regulační rámec pro PEPP stanovuje mj. požadavky na distribuci i informační povinnosti a umožňuje výrazně rozšířit škálu dosavadních penzijních produktů.

Britský „osobní spořicí účet“ (individual savings account, ISA) ani slovenské „dlhodobé investičné sporenie“ nejsou penzijním produktem. Občané vkládají na své účty již zdaněné peníze, tj. neexistuje výše uvedený 1., 2., ani 3. stupeň daňové podpory uplatňované v ČR.

Výše uvedené body samozřejmě nijak nebrání tomu, aby v ČR byl účet dlouhodobých investic předmětem daňové podpory. Jelikož se jedná o politickou otázku, zaujímá ČNB neutrální pozici.

Tržní subjekt č. 1

Podle názoru našich institucí je jediným způsobem, jak se zvýší zájem investorů o kapitálový trh, finanční motivace, peníze, a to ve formě daňových pobídek či úlev, toto je nejefektivnější způsob, jak zajistit větší zapojení investorů.

Rozvoj a dobré fungování kapitálového trhu je zásadní pro efektivní fungování ekonomiky. Existuje na to mnoho studií, které jsou MF k dispozici a které podporují tyto závěry. K rozvoji českého kapitálového trhu nedojde díky technické obratnosti legislativců či vysoké odbornosti specialistů připravující Koncepci rozvoje. Nic nového geniálního se vymyslet nedá. K rozvoji českého kapitálového trhu nedojde ani díky novým technologiím. Stávající technologie jsou dostatečně efektivní a bezpečné a levné. K podpoře rozvoje kapitálového trhu dojde pouze v případě POLITICKÉ shody politických představitelů státu (vlády a parlamentu), jejichž výstupem bude prostředí motivující investory k dlouhodobému investování do nástrojů kapitálového trhu a na druhé straně zájem emitentů využívat kapitálový trh pro vlastní financování.

Z předkládaných oblastí se jako nejšťastnější jeví využít možností bodu 2) a 10). ISA a rozšíření podpory penzijních fondů, ALE JEN TĚCH, které mají v portfoliu většinu v nástrojích kapitálového trhu. Měly by se upravit takové podmínky pro každou fyzickou osobu, kdy by její rozrůstající portfolio bylo evidováno na virtuálním individuálním spořicím (a i zvláštním

penzijním) účtu. Investování skrz takový účet by bylo hodnoceno do celkové roční částky jako jednotné a bylo by nějak finančně/daňově/peněžně motivováno, např. rozšířeným daňovým časovým testem, zvýšeným státním příspěvkem v jeho penzijní části, daňovými odpisy v případě ztrát, atd. variant je hodně a čím větší budou úlevy či příspěvky či širší daňový časový test, tím větší bude motivace pro investory investovat. Např. v Anglii je pro investiční účet ISA roční limit investování cca 20 tisíc liber, veškeré zisky z těchto investic nepodléhají žádné další dani. Je třeba, aby celková roční částka nebyla zbytečně malá a aby byl tento produkt zajímavý a plnil úlohu i pro vyšší příjmové skupiny, např. při spoření/investování částky 50 tis. měsíčně, 600 tis. ročně jako v Anglii. Srovnajte pobídky pro investování retailu ve Francii, Švédsku a dalších zemích EU. Investiční účet ISA by neměl mít stejné produktové parametry 60/60 jako penzijní účet, ale měl by se právě odlišovat (časovým limitem, daňově, investiční částkou), tak aby to byl doplněk k penzijnímu spoření (např. 0/0 + roční limit) a investoři si mohli vytvořit vhodné dlouhodobé flexibilní investiční portfolio – tím budou mít větší motivaci využívat všech druhů investičních/spořicíh nástrojů.

Tržní asociace č. 1

Úvodem bychom rádi uvedli, že za zcela správné považujeme hned úvodní vymezení zavedení účtu dlouhodobých investic jako absolutní priority, včetně časového rámce. Je zcela nezbytné, aby byl Vládě ČR předložen návrh novely dotčených zákonů do konce roku 2019 tak, aby tento návrh mohl být uveden v život co nejdříve. Jedná se o otázku, která je předmětem množství diskuzí již několik let, a proto si zaslouhuje přijetí v co nejkratším čase. “

Ministerstvo č. 1

MPSV vítá a podporuje rozvoj aktivit a programů, které zvýší motivaci občanů k tomu, aby si v průběhu svého ekonomicky aktivního života vytvořili dodatečné finanční zajištění na dobu postproduktivní, kdy budou pobírat státní starobní důchod dle I. pilíře, tak, aby u těchto občanů, pokud možno nedošlo k výraznému snížení životní úrovně v důsledku nedostatečného finančního zajištění ve stáří. Chtěli bychom v souladu se závěry Komise pro spravedlivé důchody upozornit, že pro MPSV je rovněž velmi důležité zabývat se efektivitou systému a zlepšením fáze výplatní, tj. zajištění toho, aby vyplácené finanční prostředky nebyly čerpány takřka výhradně jednorázově a byly využívány právě k účelu, k jakému byly tvořeny, tj. zabezpečení pravidelného příjmu ve stáří, a umožnily zabezpečení v průběhu celého nebo velké části postproduktivního života.

Návrh obdobného instrumentu se z pohledu MPSV nejeví pro ČR jako vhodný, minimálně z pohledu vývojové fáze systémů zajištění na stáří. MPSV se domnívá, že před diskuzí o případném rozšíření finančních institucí spravujících podporované formy vytváření úspor je nutné nejdříve vyřešit efektivitu současného 3. pilíře z pohledu nedostatečných výnosů i regulace nákladů, což se týká zejména transformovaných fondů, ve kterých spoří cca 75 % lidí spořicíh si na důchod u penzijních společnostech. Vzhledem k velkému počtu zapojených občanů nelze očekávat pravděpodobně zvýšení počtu osob, které začnou spořit na stáří, spíše lze očekávat při vytvoření výhodnějších podmínek pro nové instituce přesun klientů stávajících. Z pohledu MPSV by mohlo zavedení dalších státem podporovaných účtů dlouhodobých investic pro spoření na stáří vést k roztržiténosti systému spoření na stáří a dalšímu oslabení již nyní nízké efektivity. MPSV jako nejbližší priority preferuje proto konsolidaci systému, například založením státního penzijního fondu, přechodem klientů ze stávajících penzijních fondů do státního penzijního fondu a do vhodnějších profilů účastnických fondů. Jedná se o témata, která jsou mimo jiné předmětem diskuzí Komise pro spravedlivé důchody.

Z těchto i dalších důvodů MPSV nepodporuje návrh zavedení účtu dlouhodobých investic. Tento záměr Ministerstva financí přitom považujeme za tak zásadní zásah do důchodového systému ČR, že je shoda mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstvem financí velmi žádoucí. Stejně tak považujeme za vhodné v případě shody obou ministerstev diskutovat tento

záměr v rámci Komise pro spravedlivé důchody, která se dle programového prohlášení vlády musí formám individuálního zajištění na stáří taktéž věnovat.

Tržní asociace č. 3

V Konzultačním materiálu nejsou z našeho pohledu ani zdaleka řešeny všechny podstatné aspekty takového návrhu.

Tržní asociace č. 5

Zavedení účtu dlouhodobých investic podporujeme a je dle našeho názoru také v zájmu klientů. Dojde tak k narovnání podpory/zvýhodnění u všech substitučních produktů (investice, penzijní spoření, investiční životní pojištění). Samotný název účtu by měl reflektovat nejen dlouhodobost, ale i smysl, kterým je spoření prostředků na „důchod“.

Ad 1:

Zástupce odborů

Ano, ale jen za současného zvýšení celkového limitu, např. na 60 tis. Kč ročně.

Tržní asociace č. 1

Dle našeho názoru by větší smysl dávalo zvýšení stávajících limitů na poplatníka, aby se zvýšila motivace k dalšímu spoření na stáří. Toto by více motivovalo i osoby, které již nyní využívají stávající produkty spoření na stáří, aby začaly využívat i účty dlouhodobých investic. Nicméně preferujeme, aby zůstal samostatný limit pro penzijní fondy, a dále pak samostatný limit pro IŽP a účet dlouhodobých investic.

Tržní subjekt č. 1

Principiálně souhlasíme se záměrem zřídit jeden účet na investice a jeden účet na spoření na penzi, přes které by měl investor fyzická osoba možnost investovat do mnoha dalších nástrojů/fondů. Jak už uvedeno výše pod bodem 1), variant motivace je možno si představit mnoho. Není vhodné kombinovat penzijní spoření a investiční účty do jednoho produktu. Především je vhodné odlišovat individuální účet investiční a individuální účet penzijní. Oba dva mají jiný režim a většinou slouží k jinému účelu. Pozn. v UK je ale celkem běžné, že úspory v osobním investičním účtu ISA také slouží jako část příjmu investorů v jejich penzijním věku. Je běžnou praxí, že výběry (ať už jednorázové nebo pravidelné) z účtu ISA doplňují penzijní příjem. Důvodem je většinou kombinace různých daňových struktur, generační plánování, investiční strategie apod. Nicméně, ISA poskytuje investorům velkou flexibilitu, tím, že výběr z toho účtu mohou učinit kdykoliv.

U investičního účtu je třeba počítat i s jednorázovými vklady a vysokými výběry i před dosažením důchodového věku (např. prodám nemovitost a novou si koupím až za 5 let, mezitím chci investovat do různých např. 5ti fondů, skrz ISA). Tento jednoduchý investiční účet by měl být doplňkem k penzijnímu účtu. Měl by nabídnout jiné daňové výhody, tak aby se investorům nabídla větší flexibilita a měli motivaci využívat, jak penzijní, tak i investiční účet. Pravidlo 60/60 by pro oba druhy účtů bylo nešťastné, jelikož již nyní má spousta obyvatel obavu z toho, že mají přístup k penzijním účtům až v den svých 60. narozenin, a že jim může stát privátní penzi kdykoliv zestátnit. Jak již bylo uvedeno, alternativou penzijního účtu by mohl být osobní investiční účet, který by např. nenabídl daňovou podporu při úvodní investici, ale umožnil výběr bez jakéhokoliv daňového a časového zatížení, nicméně byl by zde určen roční limit vkladu pro každého držitele investičního účtu. Takto funguje britský osobní investiční účet ISA a je v UK velmi populární. Tento účet mohou zřídit jen instituce, které získají od finančního úřadu povolení a jejich povinností je hlídat stanovené limity u investorů. ISA nezatěžuje

administrativně ani investora ani finanční úřad, jelikož zisky/výběry se nemusejí vyplňovat v ročním zúčtování daně.

Penzijní účet by měl být primárně určen na spoření dlouhodobé, do vybraného penzijního věku (v UK má privátní penzijní spoření penzijní věk o 10 let níž než státní, tj. nyní je státní penzijní věk 65 a privátní penzijní věk je 55) a menšími, zato ale pravidelnými splátkami a jeho postupné vybírání, ne jednorázové, po ukončení pracovní části života. I penzijní část by ale měla být nastavena na vyšší příjmové skupiny.

Orgán dohledu

Státní podpora III. pilíře vč. případných změn je v současné době diskutována na platformě Komise pro spravedlivé důchody. K případnému rozšiřování daňových úlev na příspěvky občanů na „účet dlouhodobých investic“ a souvisejícím změnám legislativy zaujímá ČNB neutrální stanovisko. Upozorňujeme ovšem, že by bylo vhodné – nezávisle na tom, zda k rozšíření dojde, či nikoli – vést důkladnou diskusi o efektivitě III. pilíře v souvislosti s jeho daňovou podporou.

Jak již bylo výše uvedeno, je třeba rovněž vzít v úvahu existenci panevropského osobního penzijního produktu (PEPP), který umožňuje výrazně rozšířit škálu dosavadních penzijních produktů a zároveň mj. stanovuje požadavky na distribuci i informační povinnosti vůči účastníkům, jakkoli tento produkt nikterak nebrání legislativnímu zakotvení a daňové podpoře účtu dlouhodobých investic coby dalšího typu penzijního produktu.

Tržní asociace č. 2

Ne, protože u osob, které již nyní využívají produkty spoření na stáří, tato změna nepředstavuje žádnou motivaci k dalšímu spoření na stáří (ani u osob, které nevyužívají stávající produkty spoření na stáří, uvedená změna nepředstavuje žádnou novou motivaci). Místo toho navrhuje, aby se v souvislosti se zavedením účtů dlouhodobých investic zvýšil limit na daňového poplatníka. To by motivovalo osoby, které již nyní využívají stávající produkty spoření na stáří, aby začaly využívat i účty dlouhodobých investic.

Tržní asociace č. 4

„Zavedení dalšího produktu se státní podporou, navíc na stejný účel, jaký už je podporován, z hlediska motivačního nedává velký smysl a jen zvýší nepřehlednost trhu a nepředvídatelnost přístupu státu k dobrovolnému spoření na důchod pro občany. Záměr dlouhodobě kritizujeme, zejména proto, že nevnímáme poptávku veřejnosti. Penzijní úspory, aby byly efektivní, by měly být, podle naší zkušenosti, koncentrovány v jednoduchém, srozumitelném a bezpečném produktu, aby umožnily výpočet penze, nikoliv rozměňovány po částech mezi nejrůznější, obtížně srovnatelné produkty, zvláště má-li jim být poskytována shodná státní podpora (daňové zvýhodnění) nebo obdobné podmínky (např. příspěvky zaměstnavatele). Tzv. penzijní úspory, na které je poskytována státní podpora, by měly být logicky evidovány u jednoho správce. Požadavek na pravidlo 60+60 nepovažujeme za dostatečné, neboť stávající penzijní produkty i jejich poskytovatelé jsou podstatněji regulovány i v dalších směrech (např. investiční, poplatkové i provizní limity). Případné rozšíření možnosti čerpání státní podpory na další finanční produkty by mělo zabezpečit srovnatelné podmínky v oblasti regulace takových produktů a tím i konkurenceschopnosti na trhu. Měla by předcházet analýza dopadu na důchodový systém, zda široká státní podpora spoření na účtech u bank nebo v podílových fondech skutečně přispěje ke zvýšení objemu úspor účelově určených k zabezpečení na stáří, povede k výplatě takto naspořených prostředků ve formě penzí i skutečného dopadu, který bude takové rozšíření státní podpory znamenat pro státní rozpočet.

Tržní asociace č. 3

Se spojením limitů lze souhlasit, navrhuje však tyto limity zvýšit a dále navrhuje umožnit příspěvky do účtu i nad stanovené limity.

Ad 2:

Orgán dohledu

Rozšíření aplikace dosavadních daňových úlev pro zaměstnance ve vztahu k příspěvkům zaměstnavatele na penzijní produkty i na příspěvky zaměstnavatele na „účet dlouhodobých investic“ je v gesci MF a ČNB k němu zaujímá neutrální stanovisko. V této souvislosti pouze upozorňujeme, že pro tento účel nelze pokládat za inspirační vzory „osobní spořicí účet“ (individual savings account) ve Velké Británii ani „osobní penzijní účet“ (individual retirement account) v USA ani „dlhodobé investičné sporenie“ na Slovensku, kde výše uvedený typ podpory neexistuje. Otázka daňových úlev pro zaměstnance týkajících se příspěvků zaměstnavatele na „účet dlouhodobých investic“ by měla být rovněž obecně diskutována v souvislosti s hodnocením efektivity III. pilíře.

Soukromá osoba č. 1

Z popisu není zcela zřejmé, jak by toto mělo fungovat. Pokud by šlo o zrušení daňového odpočtu pro zaměstnavatele a jeho nahrazením zvýšením limitu pro poplatníka, pak nesouhlas. Zaměstnavatel by měl být i nadále motivován k přispívání na spoření svým zaměstnancům.

Vzdělávací instituce

Ano. Podporujeme zavedení účtu dlouhodobých investic jako formy zajištění na stáří zcela běžné v rozvinutých zemích v Západní Evropě.

Tržní asociace č. 4

Příspěvky zaměstnavatele by neměly být směřovány do více stejně účelových produktů, zejména, pokud by nebyly ostatní finanční produkty ošetřeny z pohledu možnosti ovlivnění zaměstnance při výběru poskytující společnosti ze strany zaměstnavatele, stejně jako je ošetřeno doplňkové penzijní spoření.

Tržní asociace č. 3

Je ale otázka, zda by nebylo vhodnější soustředit se pouze na osvobození výnosů na daném účtu, tedy umožnit zhodnocování spořených prostředků bez zdanění, a naopak umožnit zvýšení limitu.

Ad 3:

Tržní subjekt č. 1

Ne, viz výše. Investiční účet by neměl mít časové omezení.

Soukromá osoba č. 2

Ve vztahu k možnosti rozšíření majetku (akcie, obligace, atd.) by byla vhodná revize pravidla 60+60, minimálně ve vztahu k tomuto "jinému" majetku - např. v podobě vytvoření jiného pravidla aplikovatelného na tento druh majetku např. v podobě dlouhodobosti investice jako využívá Slovensko.

Tržní asociace č. 4

Toto jediné pravidlo považujeme za nedostatečné. Dále by, podle našeho názoru, bylo minimálně nezbytné, aby účet dlouhodobých investic umožňoval nejen jednorázový výběr, ale i pravidelnou výplatu v podobě penze na dobu určitou či doživotních anuit, jinak nebude plnit plnohodnotnou roli zajištění na stáří. Jednou z umožněných forem výplaty by měl být i převod

prostředků z takového účtu do doplňkového penzijního spoření, např. z důvodu výplaty předdůchodu.

Ad 4:

Tržní subjekt č. 1

Nezdá se nutné pro penzijní účet. Pro investiční účet je nevhodné.

Zástupce odborů

Vzhledem k důchodovému účelu by bylo zapotřebí prodloužit investiční fázi např. nejméně na 120 měsíců a zvážit věkový posun na 65 let v souladu se zákonem stanoveným důchodovým věkem v ČR.

Ad 5:

Tržní subjekt č. 1

Více by bylo vhodné zřídit dva nové účty – osobní investiční účet (let's call it ISA) a osobní penzijní účet (let's call it SIPP), tak aby bylo jasné, co spadá a nespadá pod penzijní legislativu.

Zástupce odborů

NE, navrhujeme název „účet penzijních investic“.

Soukromá osoba č. 3

Ne. Domnívám se, že by název měl reflektovat fakt, že účet slouží k zajištění na důchod. Rovněž zkratka „ÚDI“ mi přijde poněkud nešťastná. Navrhoval bych např. Penzijní účet dlouhodobých investic.

Tržní asociace č. 1

Vzhledem k aplikaci pravidla 60+60 považujeme za vhodnější využití názvu osobní penzijní účet.

Soukromá osoba č. 4

Spíše “osobní účet dlouhodobých investic” nebo “osobní spořicí účet”.

Ad 6:

Zástupce odborů

ANO, nelze připustit nabízení a vedení účtu osobami bez požadavků na jejich odbornost.

Tržní asociace č. 1

Ano. Zde považujeme za zásadní, aby se jednalo výhradně o licencované, regulované a dohlížené subjekty.

Tržní asociace č. 6

Navrhujeme rozšíření okruhu osob o družstevní záložny.

Tržní asociace č. 3

Není nám jasné, jaké služby bude osoba vedoucí účet poskytovat. Pokud by se jednalo pouze o administrativní vedení účtu, nevidíme důvod, proč by měl být okruh osob omezen. Pokud se budou poskytovat i investiční služby jako např. správa portfolia, je omezení na místě.

Ad 7:

Tržní asociace č. 1

Předpokládáme, že vymezení majetku bude předmětem konkrétního návrhu, avšak očekáváme, že se bude jednat pouze o instrumenty, které jsou regulované.

Soukromá osoba č. 2

Vhodné by bylo zvážit omezení na veřejně obchodovatelný majetek (akcie, dluhopisy, atd.). V opačném případě by mohlo docházet k nákupům podílů v "pochybných" společnostech (např. prázdné SPVs).

Tržní asociace č. 3

Majetek, který lze umístit na účet dlouhodobých investic, je v Konzultačním materiálu vymezen velice nejasně. Doporučovali bychom však omezení co nejvíce minimalizovat. Nevidíme důvod, proč omezovat investiční instrumenty na účtu jinak než v rámci poskytované investiční služby.

Ad 8:

Zástupce odborů

Materiál žádné neobsahuje, jen zahraniční vzory.

Soukromá osoba č. 3

V článku není specifikované zacházení s výnosy. Otázka 2.9. je smazaná, nedošlo omylem ke smazání nesprávné otázky? Obecně bych podporoval, aby výnosy z prostředků na ÚDI (dividendy, úroky) bylo možné reinvestovat i (bez sankčně) průběžně vybírat. Situace, kdy by klient měl možnost pravidelně „sáhnout“ na výnosy již v průběhu spořicí fáze, by působila motivačně k dalšímu spoření.

Soukromá osoba č. 2

Ano, příjem z prodeje majetku z tohoto účtu, jehož prostředky by byly následně použity pro opětovnou investici splňující kritéria účtu by neměl podléhat zdanění. Pokud by byl z vhodného majetku účtů vyloučeny bankovní vklady (běžné účty) bylo by vhodné definovat délku období, kdy dané prostředky musí být znovu z "peněžní podoby" přeměněny do správných aktiv v podobě akcií, obligací, atd.

Tržní asociace č. 3

S těmito body souhlasíme, ale při zohlednění komentáře k bodu 2.3.

Dále by se mělo umožnit transformovat majetek, který v současné době již podléhá režimu 60 + 60, na majetek na dlouhodobém investičním účtu bez zdanění.

Ad 10:

Zástupce odborů

ANO, nelze připustit nabízení a vedení účtu osobami bez požadavků na jejich odbornost.

Tržní asociace č. 1

Ano. Považujeme za nezbytné, aby tento účet mohly nabízet pouze regulované subjekty.

Případný produkt by měli distribuovat pouze osob oprávněných jej vést pouze investiční zprostředkovatelé.

Soukromá osoba č. 1

Případný produkt by měli distribuovat pouze osob oprávněných jej vést pouze investiční zprostředkovatelé.

Soukromá osoba č. 2

Ano, rozumím že nákup investice by probíhal z nezdaněných příjmů a případný výběr prostředků z účtu před splněním podmínek (60+60 nebo např. dlouhodobost investice) by podléhal zdanění. Nutno v této souvislosti vymežit:

- v jakém režimu by bylo zdanění při exitu provedeno – jako vhodné se jeví zdanění jako ostatní příjem dle § 10

- dále zvážit možnost max. zdanění do minulosti poskytnutých příspěvků - např. 10 let, jak je tomu v případě porušení podmínek u životního a penzijního pojištění v současnosti.

- zvážit daňový režim prostředků, které budou investovány navíc - tj. nad rámec osvobozených zákonných limitů, tj. budou investovány již jednou zdaněné) - daňový režim takových výnosů při exitu by pak měl zachytit pouze realizovaný zisk. Pokud však v zákoně o daních z příjmů již existuje možnost osvobození (např. držba cenných papírů po určité době (3 roky) nebo osvobození příjmu z obchodování do částky 100 tis., poté by možnost tohoto osvobození měla být aplikována i na výběr prostředků z účtu.

- obdobně pokud z akcií či bankovních vkladů na tomto účtu poplynou další užítky v podobě např. dividend či úroků bude vhodné ošetřit daňový režim těchto užitků. Standardně tyto příjmy podléhají 15% srážkové dani při jejich výplatě fyzickým osobám. Bylo by vhodné tyto zvážit zavést možnost nezdanění takových příjmů, pokud plynou na účet.

- v případě porušení podmínek a provedení předčasného výběru (prodeje aktiv) by bylo vhodné nastavit daňový režim tak aby byl zdaňován pouze realizovaný výběr prostředků - např. vložené nezdaněné prostředky 100 a z důvodu ztráty hodnoty akcií realizován příjem pouze 80 a nikoliv dodatečně zdanění 100. Dále by bylo vhodné při porušení podmínek mít možnost aplikovat současná osvobození od zdanění v podobě časového testu či výše příjmů (viz výše).

Tržní asociace č. 4

Distribuce účtu dlouhodobých investic, který má plnit roli penzijního produktu, by měla podléhat obdobné regulaci, jako je tomu u doplňkového penzijního spoření.

Ad 11:

Tržní subjekt č. 1

Nemixovat investiční účet a penzijní účet do jednoho produktu. Viz výše.

Soukromá osoba č. 3

Ano: - Zvláště dividendy z akcií držených na ÚDI, stejně jako úroky z dluhopisů, by měly být osvobozené od daně (v případě dodržení 60+60).

- Měla by být umožněna i přímá aktivní správa aktiv v ÚDI jeho majitelem (obdoba Self Managed Superannuation Funds v Austrálii)

Soukromá osoba č. 1

Promyslet přeshraniční aspekty, tedy zda by účet mohli či nemohli vést pobočky zahraničních bank či OCP či dokonce zahraniční banky a OCP přeshraničně bez pobočky.

Tržní asociace č. 4

Již výše uvedená potřeba sjednocení podmínek regulace.

Tržní subjekt č. 3

V otázkách ke konzultaci mi na prvním místě chybí otázka, zda vůbec má smysl vytvářet další produkt se státní podporou- tzv. "účet dlouhodobých investic". Již v úvodu se píše, že

i stávajících produktů, kde stát podporuje formou příspěvku nebo daňové podpory, občané tyto produkty ani plně nevyužívají. Např. nízké měsíční příspěvky u penzijních fondů. Je tedy otázkou, zda zavádění dalšího podobného produktu je řešením, které skutečně plošně zvýší zájem o dlouhodobé spoření/investování občanů? Kdo z občanů se bude v té záplavě různých "státem podporovaných" produktů skutečně orientovat a zvolí nakonec správně? Jaké budou náklady na státní rozpočet, a to nejen z titulu státní podpory/daňové úlevy, ale i kontroly těchto příspěvků apod.?

Tržní asociace č. 3

Návrh se jeví tak, že by účet dlouhodobých investic byl individuálně spravovaným účtem, ale zároveň by to měl být účet dostupný široké veřejnosti. Tento koncept jde proti současné praxi, kde spoření je navázáno na konkrétní produkt: penzijní spoření, investiční životní pojištění, stavební spoření, investiční fondy. Proto lze očekávat velký odpor institucí, které tyto produkty v současnosti obhospodařují. Jako velký problém vidíme také poplatkovou strukturu, protože správa takového účtu bude jistě celkem náročná a bude vyžadovat další poplatky.

Tržní asociace č. 5

V rámci materiálu je navrhováno, aby při transformaci majetku na účet dlouhodobých investic zůstalo zachováno pravidlo 60 + 60 a nebylo tedy nutné dodanit dříve uplatněné daňové odpočty. Rádi bychom se ujistili, že stejně tak nedojde při transformaci investic k danění výnosů v případě, že předchozí investiční nástroje nebyly drženy alespoň 3 roky (daňový test).

Považujeme za vhodné sjednotit zdanění na výstupu, kdy např. příspěvek zaměstnavatele má dnes jiný režim u investičního životního pojištění, u doplňkového penzijního spoření vypláčeného jednorázově a u doplňkového penzijního spoření vypláčeného pravidelně.

V rámci maximálního přiblížení podmínek produktu zahrnutých do účtu dlouhodobých investic by bylo vhodné zvážit možnost určení obmyšlené osoby, která by dostávala plnění bez ohledu na výsledek dědického řízení.

Ad 12:

Tržní subjekt č. 1

Kombinace různých investičních účtů, které nabízejí různé features, tak aby investoři měli více možností, jak investovat a vybírat (v UK např. existují ještě life assurance bonds, které nabízejí výběr 5% pa z vloženého kapitálu s odloženou daňovou povinností).

Daňové zvýhodnění do více rizikových investic = SMEs (např. akcie na trhu START nebo přímo start-up firmy). Parametry by měli být přesně definované. Např. v UK je 30% tax relief z počáteční investice do Enterprise Investment Schemes (EISs) a Venture Capital Trusts (VCTs). Akcie na trhu AIM (obdoba trhu START v ČR) mohou být součástí EIS.

Tržní asociace č. 1

Viz odpověď k otázce 2.1. - Dle našeho názoru by větší smysl dávalo zvýšení stávajících limitů na poplatníka, aby se zvýšila motivace k dalšímu spoření na stáří. Toto by více motivovalo i osoby, které již nyní využívají stávající produkty spoření na stáří, aby začaly využívat i účty dlouhodobých investic. Nicméně preferujeme, aby zůstal samostatný limit pro penzijní fondy, a dále pak samostatný limit pro IŽP a účet dlouhodobých investic.

Soukromá osoba č. 1

Zvýšit výnosy současných penzijních fondů (viz níže).

Soukromá osoba č. 4

Nevidím tam možnosti-výhody v případě zřízení účtu nezletilcům, ale také rodičům (babička, dědeček) - daňové výhody pro rodiče v DP až do doby, kdy dítě nastoupí do práce (26 let). A také možnost posílat peníze na účet rodičů, čímž se zvýší jejich důchod a přitom opět možnost uplatnit daňový odpočet plátce stejně jako u nezletilých, možná pak zvýšit 48 000 třeba až na 60 000!? A hlavně zachovat možnost kdykoli si peníze vybrat – byť s nějakou finanční ztrátou, ale je třeba tuto možnost vzhledem k dlouhodobé vázanosti finančních prostředků zachovat, Ale nemělo by se nic krátit u předčasněho výběru z důvodu úmrtí či invalidity.

Tržní asociace č. 4

Hlavními změnami v individuálním spoření na penzi by mohl být povinný příspěvek od zaměstnavatelů a automatický vstup do systému pro mladé s možností výstupu (viz např. doporučení OECD, návrh reformy v Polsku apod.).

Tržní subjekt č. 3

Ne. Domnívám se, že státní rozpočet bude mít jiné starosti/priority. Navíc, je vůbec otázkou, zda podporovat spoření občanů na stáří finančně? Není vhodnější cestou zvyšování finanční gramotnosti? Není tento neutěšený stav mimo jiné např. i důsledkem rezignace na povinnou maturitní zkoušku z matematiky.

Konzultace:

Otázka	1) Považujete návrh, aby stát podporoval nový alternativní (více dynamický) typ účastnického fondu za vhodné řešení?
	2) V jaké výši byste doporučili zákonem upravit poplatky nového alternativního fondu?
	3) Domníváte se, že o alternativní fond bude u veřejnosti zájem?

Výsledky konzultace

Obecně:

Orgán dohledu

Investice do alternativních aktiv typu private equity fondů nebo dlouhodobých infrastrukturních projektů a společností (železnice, dálnice, elektrárny, vodovody aj.) může být z našeho pohledu zajímavá alternativa pro účastníky fondu, kteří hledají vyšší procentuální zhodnocení svých vložených prostředků a jsou ochotni podstoupit vyšší riziko ve srovnání se současnou nabídkou investičních strategií účastnických fondů.

Zároveň však spatřujeme zvýšené riziko v nakupování rizikovějších titulů do portfolia fondu, které by penzijní společnost za normálních okolností ve svém portfoliu nedržela, vzhledem k jejím přísnějším kritériím např. na likviditu. Penzijní společnosti by na takovou situaci měly reagovat zlepšením svého systému řízení rizik, vzhledem k tomu, že nyní investují převážně do státních dluhopisů.

V této souvislosti však upozorňujeme na stávající úpravu § 114 odst. 1 zákona o doplňkovém penzijním spoření, na základě které je penzijní společnost povinna převést prostředky účastníka do povinného konzervativního fondu, a to nejpozději 5 let před dosažením věku účastníka, který je potřebný pro vznik nároku na starobní důchod. Po tomto převodu jsou příspěvky účastníka, příspěvky zaměstnavatele a státní příspěvky umísťovány pouze do povinného konzervativního fondu.

Ad 1:

Orgán dohledu

Nejsme v zásadě proti vytvoření nového typu alternativního účastnického fondu, pokud bude investice do tohoto fondu vycházet z informované volby účastníka.

Nový alternativní typ účastnického fondu může být vhodným řešením pro určitý segment klientů, kterým nevyhovuje výnosově-rizikový profil současné nabídky účastnických fondů. Státní podpora tomuto typu fondu dává smysl z hlediska stimulace objemu prostředků využívaných ke spoření na penzi. Lze očekávat nejen přesun prostředků ze stávajících účastnických fondů, ale i příchod nových klientů, kteří doposud při spoření dávali přednost jiným finančním produktům.

Soukromá osoba č. 1

Ano, takovýto typ účastnického fondu by měl existovat.

Tržní subjekt č. 1

Principiálně souhlasíme s tím, aby mohly běžné investiční fondy či penzijní fondy určené pro kolektivní investování investovat velice malou část svého portfolia do private equity fondů. Tato velmi malá část rámcově ve výši 1 procenta by měla být prozkoumána v ostatních zemích a limitována ve výši nějakého běžného průměru na rozvinutých trzích.

V UK existuje self-invested personal pension (SIPP), která umožňuje alternativní investice i nákup komerčních nemovitostí. V průběhu krátkého času se ale začaly objevovat obrovské problémy z praxe, kdy nebylo možné PE investici nebo komerční nemovitost prodat ve chvíli, kdy to bylo nutné (např. dosažení důchodového věku a převod na annuity, příp. výplata tax free cash nebo při dělení penze v případě rozvodu nebo při úmrtí). Problémem byla likvidita a nemožnost tyto investice zpeněžit a kritické to bylo v případě, kdy tento druh investice představoval velkou část penzijního účtu. V této chvíli je v UK jen velmi málo SIPP providers, kteří umožní takový typ investice, a pokud jej umožní, tak investor musí podepsat různé deklarace a rozhodně musí spadat do kategorie self-cert. SI a HNW. Tento fakt, ale nepomůže v případě smrti, jelikož ten kdo ten SIPP zdědí, se může dostat do velmi komplikované situace a může nastat situace, kdy k těm 'penězům' nebude mít přístup a může dokonce platit i pokuty, jelikož nebude schopen dostat penzijní legislativy. V současné době je situace v UK jednodušší, ale je nutné si uvědomit, že jejich penzijní legislativa byla nedávno uvolněna a SIPPs se můžou předávat do nekonečna z generace na generaci. Není zde povinnost koupit 'annuity'.

Samotný alternativní fond není velmi vhodný, nicméně by bylo vhodné prozkoumat a vyhodnotit celkovou strukturu SIPPs, jelikož tento druh penzijního účtu v ČR chybí. Je to otevřená struktura, kde si investor může sám vybírat do jakých fondů/akcií/dluhopisů chce investovat (nemusí to být jen PE fondy), a tím si sám nastaví svůj investiční profil/riziko (s poradcem nebo bez něj). SIPP může mít stejné portfolio investic jako ISA.

Bylo by vhodnější používat termín penzijní účet než penzijní fond.

Soukromá osoba č. 5

Ano, nicméně nesmí to být na úkor účastníků. Pokládám možnost jednorázové změny poplatků ze strany fondu, jak to proběhlo de facto při zvýšení poplatků z 0,8% na 1% za nepřipustné. Uživatelům účastnických fondů byl zvýšen poplatek ze strany státu a následně ze strany fondů, aniž by měli reálnou možnost pokračovat za původních uzavřených podmínek nebo za původních podmínek předčasně ukončit (bez ztráty státních příspěvků, daňových odpočtů). Snižuje to důvěryhodnost a ochotu vstupovat do 3. pilíře, když stát a fondy společně mění pravidla hry bez obvyklé možnosti, tedy ukončit produkt. Možnost ukončit produkt bez státních příspěvků a daňových odpočtů za tuto možnost nepovažují.

Zástupce odborů

ANO, ale jen pokud pro poplatky bude zvolen model typu „all in-one“ ve výši stejné jako u transformovaných fondů. Pokud jde o nástroje penzijního spoření obecně, je podle názoru ČMKOS třeba jednoznačně preferovat princip jistoty před rizikem údajně přinášejícím vysoké zhodnocení. Opět zkušenosti z finanční krize ukázaly, že právě klienti těchto různých „vysoce výnosných“ penzijních fondů“ o své penze přišli.

Ad 2:

Orgán dohledu

S ohledem na skutečnost, že se má jednat o fond se státním příspěvkem, máme za to, že by výše poplatku měla být regulována (obdobně jako u stávajících účastnických fondů). Výše poplatku by měla být omezena na obvyklou hodnotu tak, aby jeho vytvoření dávalo ekonomický smysl i penzijní společnosti. Lze tedy souhlasit např. s poplatkem za obhospodařování u private equity fondů v obvyklé výši, jak je uvedeno v konzultačním materiálu.

Soukromá osoba č. 1

Měla by být preference poplatků ze zhodnocení před poplatky z objemu investic, tak by zde byla motivace správce fondů k co nejvyššímu výnosu.

Tržní subjekt č. 1

Cenový limit by mohl být stanoven pro admin. poplatek pro SIPP provider, ale neměl by být stanoven limit pro jednotlivé fondy/investice, které budou vybrány v rámci účtu.

Soukromá osoba č. 3

Nedává smysl, abych uváděl konkrétní hodnoty, nicméně penzijní fondy by měly být v případě equity fondů motivovány především dle výkonnosti, tedy přísnější limit u poplatku z objemu a volnější u poplatků z výkonnosti. Ovšem obecně nemohou být legislativně požadované poplatky příliš nízké, vzhledem k tomu, že o fond bude zájem jen mezi dynamickými investory, kterých není mnoho. Pro finanční instituce by tak byl příliš „sešněrovaný“ produkt pro pár klientů nerentabilní.

Soukromá osoba č. 5

a) Nijak upravovat, neomezovat. Ať mají možnost si zvolit libovolně velké poplatky dle závislosti nákladů aktiv, do kterých budou investovat. Současně ať mají možnost zamknout investici (nemožnost vybrat) nebo alespoň nastavit libovolný systém vstupního a především výstupního poplatku. Nejedná se totiž jen o private equity investice, ale o další investice. Zatím postrádám např. nemovitostní fond jako účastnický fond.

b) Nijak neupravovat, nechat být. V rámci ISA budou lepší a volnější možnosti.

Ad 3:

Orgán dohledu

Poptávku veřejnosti po investování do nového alternativního fondu nelze na základě dostupných dat odhadnout. Nicméně pokud je možné posuzovat zájem o nový alternativní fond současným zájmem o investice do dynamických fondů, je z dostupných zdrojů nepochybné, že účastníci nyní preferují spíše konzervativnější způsob investování (bilanční suma dynamických fondů činí 18 % z celkové bilanční sumy všech účastnických fondů).

Soukromá osoba č. 1

Ano, o takovýto fond by mohl být zájem.

Tržní subjekt č. 1

Pokud se nabídne otevřená struktura, tak jak je to v UK u SIPPů, tak se domníváme, že ano. Poplatkovou strukturu si může víceméně řídit vlastník penzijního účtu sám.

Soukromá osoba č. 3

Ne, zájem bude nízký, v ČR jsou občané ve vztahu k investicím velmi konzervativní. Přesto mi dává podpora agresivnějšího typu fondu smysl – i konzervativní investor bude ochotnější investovat např. do vyváženého fondu místo čistě dluhopisového, pokud uvidí, že existuje ještě několik „riskantnějších“ možností. Obecně by to tedy mělo pozitivní sideefekt i v případě nižšího zájmu o samotný fond.

Soukromá osoba č. 5

Nejsem si jist. Více informovaní investoři a obvykle bohatší investoři o produkt DPS jako takových nemají zájem z jiných příčin (především riziko změny podmínek ze strany státu bez možnosti ukončit produkt předčasně se zachováním dosud přiznaných výhod, riziko znárodnění) a raději investují v zahraničí. Méně informovaným investorům vysvětlují základy investování, dlouhodobého horizontu a tyhle „detaily“ nechávají na správci.

Konzultace:

Otázka	1) Popište prosím, jak velký je pro Vás problém ohledně žádostí o součinnost v rámci soudní exekuce? 2) Pokládáte za vhodné řešení možnost rozšíření stávající úpravy součinnosti prostřednictvím XML formátů pro bankovní sektor i na ostatní subjekty finančního trhu? Nebo dáváte přednost variantě, která by zakotvila povinnost soudního exekutora žádat o součinnost pouze v elektronické podobě? Popřípadě jaké jiné řešení by bylo podle Vás vhodnější? 3) Je právní úprava XML formátů, která se týká peněžních ústavů (bank) vhodnou úpravou i pro jiné subjekty finančního trhu? Pokud ano, jaké údaje by měl XML formát obsahovat pro ostatní subjekty finančního trhu? 4) Měla by nová úprava dopadat pouze na subjekty, pro které exekuční řád používá zkratku finanční instituce? (pojišťovny, investiční společnosti a investiční fondy, obchodníci s cennými papíry, penzijní společnosti, penzijní fondy podle zvláštního právního předpisu, Garanční systém finančního trhu). 5) Je povinné používání existujícího systému ISB poskytovaného Centrálním deponitářem cenných papírů vhodným řešením pro součinnost v rámci soudní exekuce? 6) Existují podle Vás problémy žádostí o součinnost i v případech, které se netýkají soudní exekuce (např. součinnost v rámci soudního řízení)? 7) Existují podle Vás související problémy?

Výsledky konzultace

Obecně:

Orgán dohledu

Česká národní banka podporuje standardizaci, která povede k efektivnějším procesům při zpracování žádostí o spolupráci ze strany státních úřadů. Nicméně jak MF ve svém konzultačním materiálu uvádí, je nezbytná konzultace s dotčenými státními úřady. Z pohledu dohledu nad subjekty finančního trhu nemáme k návrhu žádné připomínky.

Ad 1:

Tržní asociace č. 4

Uvedené žádosti významně zvyšují administrativní agendu penzijních společností a zatěžují jejich náklady. Ročně v sektoru zpracováváme cca 230 tisíc výzev, zpravidla ručně ve 4 krocích: roztrídění, zavidování, zpracování podkladu a odeslání odpovědi.

Tržní asociace č. 6

Větší družstevní záložny již nyní komunikaci v .xml formátu využívají. Naši menší členové však k dnešnímu dni .xml formát implementován nemají (jeden z našich členů nyní na plné implementaci pracuje, další ji nyní zvažuje).

Tržní asociace č. 2

Pokud je exekutorem v souladu se Zákonem použit XML formát, nemají banky žádné problémy. Přes existenci právní úpravy však bohužel někteří exekutoři stále používají pouhý scan písemného dokumentu (formát PDF), a to přináší v bankách zvýšenou pracnost. Z diskuzí v rámci pracovních struktur ČBA rovněž vyplývá, že v případě více souběžných exekucí způsobují v bankách složité situace výplaty životního minima. S ohledem na vyjádření Nejvyššího soudu musí totiž banka umožnit výplatu na žádost klienta všemi kanály, které banky nabízí. Tyto situace řeší jednotlivé banky odlišně v závislosti na technických možnostech.

Orgán dohledu

Z pohledu činnosti ČNB jako „peněžního ústavu“ a finanční instituce (provozovatel centrálního depozitáře SKD) nepředstavují žádosti o součinnost v rámci soudní exekuce zásadní problém. ČNB vyřizuje cca 100 až 150 XML žádostí o součinnost denně. Interní informační systém zajišťuje automatizované zpracování jak ve vztahu k peněžním účtům, tak i účtům v rámci SKD.

Tržní subjekt č. 1

CDCP má propracovaný systém poskytování informací pro orgány veřejné moci (OVM), včetně exekutorů. Požadavky jsou vyřizovány prostřednictvím systému ISB. Do tohoto systému mají přístup všechny OVM, které s CDCP podepsaly smlouvu o využívání tohoto systému. 25. 1. 2012 proběhlo jednání se zástupci exekutorské komory (EK) o možnosti využití ISB ze strany exekutorů, kde byl mimo jiné projednán další postup, a to zjistit možnosti propojení ISB s databází registru nařízených exekucí pro ověření oprávněnosti přístupu exekutora do databáze CDCP s tím, že aktivita vzejde ze strany IT pracovníků EK. I přes toto ujednání nedošlo ze strany EK k žádné další aktivitě. Exekutoři tedy využívají písemnou formu, případně elektronické vyplnění formulářů pro jednotlivé požadavky. Tento způsob není uživatelsky vhodný pro žádného ze zúčastněných, protože zbytečně časově zaneprazdňuje jak pracovníky exekutorských kanceláří, tak i pracovníky oddělení informací OMV.

Ad 2:

Tržní asociace č. 1

Ani elektronické podoba není pro subjekty poskytující součinnost zcela bez nákladů, naopak náklady na vývoj a update SW jsou značné. Navrhujeme proto následující úpravu § 34 odst. 1 exekučního řádu takto (změna zvýrazněna):

„(1) Exekutor může pro účely exekučního řízení požádat o součinnost třetí osoby podle § 33 a ty jsou povinny ji bezplatně poskytnout. Osoby uvedené v § 33 odst. 4 až 9 a komoditní burzy, organizátor regulovaného trhu, centrální depozitář a jiné osoby oprávněné k vedení evidence investičních nástrojů mají při poskytování údajů právo na úhradu účelně vynaložených hotových výdajů, nestanoví-li zvláštní právní předpis³³⁾ jejich právo na úhradu vynaložených nákladů.

³³⁾ § 115 odst. 5 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.“

Tržní asociace č. 4

Řešení prostřednictvím XML formátu rozhodně podporujeme, stejně jako rozšíření stávající právní úpravy týkající se peněžních institucí i na ostatní finanční instituce.

Tržní asociace č. 6

Domníváme se, že využití XML formátů i v rámci družstevních záložen je vhodné. Při jeho povinném zakotvení by však v současné době mohly vzniknout na straně malých DZ poměrně

vysoké náklady na jeho implementaci. Do budoucna však lze očekávat, že implementován bude. Nyní tedy možná spíše varianta povinné elektronické formy komunikace.

Tržní asociace č. 2

Banky jednoznačně preferují povinnost exekutora žádat o součinnost pouze v elektronické podobě. Návrh se týká ostatních finančních institucí odlišných od bank v tom smyslu, že by se mohl rozšířit již nyní povinně používaný automatizovaný systém pro součinnost bank i na ostatní finanční instituce. ČBA této snaze rozumí, podporuje ji, zároveň však apeluje na to, aby se stávající rozhraní v této souvislosti nijak neměnilo a nebyly tak vyvolány dodatečné náklady na straně bank. V materiálu je zmíněna kalkulace nákladů za zpracování odpovědí, navíc v zákoně se hovoří o náhradě bezprostředně vynaložených nákladů, nicméně reálnou skutečností je, že banky odpovídají na masivní počet dotazů zcela zdarma (existuje snad jediná instituce, které se daří vymáhat poplatky a tou je CDCP).

Orgán dohledu

Preferujeme rozšíření stávající úpravy součinnosti prostřednictvím XML formátů pro bankovní sektor i na ostatní subjekty finančního trhu. Domníváme se, že standardizace tímto směrem je trendem, který probíhá i např. u finančního či dalšího reportingu, zejména podle evropských předpisů.

Tržní subjekt č. 1

Žádosti exekutorů o údaje z evidencí CDCP jsou v současné době v poměru k ostatním žadatelům z řad OVM minimální, cca do dvou set dotazů ročně. I přes tuto skutečnost by CDCP preferovalo v jejich případě zapojení do systému ISB, což by přineslo ekonomickou výhodu i pro CDCP.

Ad 3:

Tržní asociace č. 4

Ano, je vhodnou úpravou. V rámci sektoru penzijních společností existuje od roku 2016 návrh detailního popisu elektronické komunikace, který popisuje návrh rozšíření zasílaných dokumentů penzijním společností exekutory o popisný XML soubor, který byl vypracován společně s útvarem externí projektové podpory Exekutorské komory. Chybí k němu však dosud závěrečné vyjádření Exekutorské komory, ani se zatím nepodařilo jeho dobrovolné zavedení do praxe.

Tržní asociace č. 6

Domníváme se, že využití XML formátů i v rámci družstevních záložen je vhodné. Při jeho povinném zakotvení by však v současné době mohly vzniknout na straně malých DZ poměrně vysoké náklady na jeho implementaci. Do budoucna však lze očekávat, že implementován bude. Nyní tedy možná spíše varianta povinné elektronické formy komunikace.

Tržní asociace č. 2

Při souběhu existence papírové (formát PDF) a elektronické (formát XML) verze příslušných dokumentů (výzva k součinnosti, exekuční příkaz apod.) je třeba právně zakotvit zodpovědnost toho, kdo dokument vystavuje, že obsah obou typů dokumentů k jednomu případu je zcela shodný (v praxi se vyskytly případy, kdy verze v PDF formátu obsahovala jiné údaje než verze ve formátu XML). ČBA vydala pro své členy standard, který vedle existující vyhlášky Ministerstva spravedlnosti obsahuje i některé další údaje. Poslední úpravy se týkají i možnosti rozšíření výměny dat ve stávajícím XML formátu s dalšími úřady (výstavci).

Orgán dohledu

Právní úpravu XML formátů, která se týká peněžních ústavů, považujeme za vhodnou úpravu i pro jiné subjekty finančního trhu. Konkrétní formát by měl být diskutován zejména s dotčenými subjekty.

Tržní subjekt č. 1

Činnost subjektů finančního trhu je různorodá a široká. Z tohoto důvodu se domníváme, že by muselo být vytvořeno několik různých vstupních vět v XML formátu, podle specifik a náplně práce těchto subjektů. Vzhledem k specifikace činnosti CDCP je v oblasti centrální evidence a navazujících evidencí zaknihovaných cenných papírů plně dostačující systém ISB. V případě, pokud by bylo rozhodnuto o vytvoření jednotného XML formátu, pak by tento musel obsahovat veškeré údaje, které v současné době obsahuje vstupní věta pro zadávání požadavků na údaje z evidence zaknihovaných cenných papírů prostřednictvím ISB.

Ad 4:

Tržní asociace č. 4

Bylo by účelné rozšířit takovou úpravu i na další subjekty jako jsou např. finanční úřady, ČSSZ, městské úřady, celní úřady, které také rozesílají velké množství výzev k součinnosti.

Tržní asociace č. 6

Pokud upravovat povinně, pak zřejmě s tímto vymezením subjektů (tedy včetně DZ).

Tržní asociace č. 2

Připomínáme, že v současné době existují kromě exekutorů i mnozí další výstavci výzev k součinnosti – orgány veřejné správy (například správa sociálního zabezpečení, zdravotní pojišťovny, policie, soudy), které komunikují s bankami velice intenzivně, nicméně nejsou doposud schopny použít XML struktury dotazů. Mělo se proto logicky uvažovat o komplexnějším automatizovaném systému zpracování výzev k součinnosti a přistoupit k jeho úpravě a rozšíření s cílem žádoucího snížení nákladů a zvýšení efektivity na obou stranách.

Orgán dohledu

Ano, domníváme se, že nová úprava by se měla vztahovat právě na finanční instituce ve smyslu exekučního řádu. Máme za to, že co se množství žádostí týče, je toto typický okruh subjektů, kde dává standardizace smysl.

Tržní subjekt č. 1

CDCP nespadá podle § 33 odst. 4 exekučního řádu mezi tzv. peněžní ústavy ani finanční instituce, přesto se domnívá, že by měl být vytvořen systém, který umožní elektronickou cestou podávat a vyřizovat žádosti nejen exekutorů, ale i ostatních OVM. CDCP má svůj systém ISB, který je plně funkční a je schopen pokrýt veškeré požadavky na zjišťování údajů z evidence CDCP. Určitou nevýhodou systému ISB, která je ale odstranitelná, je to, že v současné době tento systém neumožňuje dávkové zpracování žádostí, které by bylo v případě velkého objemu dožadovaných subjektů žádoucí. Není vyloučeno, že některé další subjekty, které by byly touto právní úpravou dotčeny, používají vlastní systémy pro vyřizování požadavků OVM. Pokud by došlo k rozhodnutí o jednotném XML formátu, pak je reálný předpoklad, že by mohly být vytvořeny interface, který by umožnily propojení na ISB a další individuálně používané systémy.

Ad 5:

Tržní asociace č. 4

Systém ISB v rámci správních řízení nevyužíváme.

Tržní asociace č. 6

Ne.

Orgán dohledu

Používání existujícího systému ISB poskytovaného Centrálním depozitářem cenných papírů nepovažujeme za vhodné řešení. Právní úprava by měla stanovit technologicky neutrální řešení a standardizovat pouze formáty, či způsoby zaslání, nikoliv určit konkrétní subjekt, jehož prostřednictvím by se zajišťovala právní povinnost.

Tržní subjekt č. 1

Systém ISB tak jak je ze strany CDCP využíván, je připraven pro potřeby vedení evidence zaknihovaných cenných papírů. Jedná se však o flexibilní platformu, kterou lze upravit i pro další subjekty, podle druhu jejich činnosti a této diskuse se nebráníme.

Ad 6:

Tržní asociace č. 4

Ano, většinou v rámci soudního řízení, soud požaduje širší informace oproti soudním exekucím a ve velké míře je požadováno zaslání kopií dokumentů k příslušné smlouvě klienta.

Tržní asociace č. 6

Ano. Problém existuje u finančních úřadů, které ne vždy využívají možnosti získání informací z CEÚ. Dalším problematickým subjektem je Česká správa sociálního zabezpečení, která formát XML nevyužívá.

Tržní subjekt č. 1

CDCP se při poskytování údajů OVM setkává s problémy pouze administrativního charakteru, kdy ze strany žadatele je například chybně vyplněn formulář (překlepy apod.). Nejedná se tedy o problémy systémového charakteru.

Ad 7:

Tržní asociace č. 4

Související implementace do interních informačních systémů.

Tržní asociace č. 6

Viz předchozí odpověď.

Orgán dohledu

Souvisejících problémů si nejsme vědomi.

Tržní subjekt č. 1

Jako největší problém je podle názoru CDCP potřeba řešit způsob prověření oprávněnosti dotazu ze strany exekutorů, například verifikací požadavku konkrétního exekutora proti registru nařízených exekucí. Je nezbytné vyřešit i následné problémy, jak se bude například postupovat v případech, kdy dožadující subjekt zašle chybně zpracovanou vstupní větu například v dávkovém režimu, zda se nezpracuje celá dávka nebo jen konkrétní chybná vstupní věta, jak postupovat v případech kdy verifikace oprávněnosti žadatele o údaje neprokáže jeho oprávnění k získávání údajů ke konkrétnímu subjektu a řada dalších praktických otázek. Dalším problémem je to, že u některých dožadujících subjektů není reálná představa o výše nákladů, které jsou spojeny s poskytováním informací elektronickou cestou. Jejich nahlížení na hotové výdaje či věcné náklady vychází z dob minulých, kdy za tyto byly uznávány jen poštovné,

cestovné atd. V době IT technologií se však s tímto názorem nelze ztotožnit. Vytvoření vhodného SW, jeho rozvoj s měnící se legislativou, údržba systémů, nákup HW zařízení přináší pro uživatele nemalé náklady a i proto v tomto materiálu uváděné náklady pro poskytovatele služeb ve výši 10,- Kč jsou naprosto neredné.

Konzultace:

Otázka	1) Souhlasíte s návrhem na rozšíření náležitostí emisních podmínek? 2) Souhlasili byste se zavedením sdělení klíčových informací (ve formě tzv. MiniProspektu nebo obdobného dokumentu) pro všechny nabízené emise? 3) Jaké parametry by mělo podle Vás sdělení klíčových informací obsahovat? Je například vhodné se inspirovat ve Scorecardu korporátních dluhopisů?

Výsledky konzultace

Obecně:

Orgán dohledu

S rozšířením emisních podmínek podle návrhu MF souhlasíme. Některé ukazatele uvedené jako příklad pro doplnění emisních podmínek považujeme za vhodné doplňující vodítko pro rozhodování investora. Máme však pochybnosti o potřebě zavedení dokumentu popsáno jako miniprospekt. Jednak nevidíme přidanou hodnotu v tvorbě dalšího dokumentu při emisi dluhopisů, jednak se obáváme záměny se skutečným prospektem schváleným Českou národní bankou podle nařízení EU o prospektu. Nesouhlasíme však s konstatováním MF ohledně dohledového benchmarku č. 2/2019, který Česká národní banka publikovala dne 14. března 2019. Dle aktuálních poznatků dohledu ČNB existují retailoví zákazníci, kteří v případě korporátních dluhopisů neprojdou testem přiměřenosti, tedy neprokáží, že mají dostatečné znalosti a zkušenosti, aby pochopili rizika související s investicí do nelikvidních korporátních dluhopisů, a současně se nacházejí buď mimo cílový trh, nebo dokonce v rámci negativního cílového trhu. Neztotožňujeme se proto s názorem, že by drobným investorům mělo být bez dalšího umožněno investovat 10 % jejich finančního majetku do vysoce rizikových investičních nástrojů, jejichž rizikům nerozumí.

Tržní subjekt č. 5

Lze pouze souhlasit s popisem významnosti korporátních dluhopisů v rámci standardní tržní ekonomiky. V podkladovém materiálu chybí jeden z důležitých aspektů celé této problematiky – nedostatečná likvidita na trhu s korporátními dluhopisy a tím velice omezené cenotvorné informace. Scorecard je jistě vhodným nástrojem pro prvotní analýzu emitenta, nicméně chybějící porovnání s trhem omezuje vypovídací schopnost takového nástroje. Dovolíme si také navrhnout drobné doplnění do MiniProspektu. U MiniProspektů bychom například doporučili: Doplnění MinoProspektu o přehled kovenantů z plnohodnotného prospektu, Pravidelně aktualizované prohlášení statutárních orgánů emitenta o plnění kovenantů. Návrh postupu: Jen velice omezeně je možné motivovat obchodníky s dluhopisy k vyšší aktivitě. Přesto je možné využít platformu webového rozcestníku i k prezentaci všech dostupných informací od jednotlivých účastníků trhu. Jednotlivé banky vydávají reporty o aktivitě na trhu dluhopisů, a přestože se mnohdy jedná o pouze parciální část (emise realizované jen danou bankovní skupinou) je možné seskládat obsažnější obrázek o podmínkách na trhu s dluhopisy.

Soukromá osoba č. 4

Zbytečné.

Ad 1:

Orgán dohledu

Souhlasíme s návrhem na rozšíření emisních podmínek upravených v § 9 zákona o dluhopisech o některé ukazatele navrhované v konzultačním materiálu. Konkrétně by se mělo jednat o informace o účelu emise, finančních výkazech emitenta a jejich ověření auditorem, včetně uvedení vybraných ekonomických ukazatelů (např. EBITDA) a struktury konsolidačního celku, do kterého emitent náleží. V této souvislosti dále upozorňujeme na Obecné pokyny ESMA k alternativním výkonnostním ukazatelům (ESMA/2015/1415cs). Deklarovaným účelem obecných pokynů při zveřejňování prospektů a tzv. regulovaných informací je zajistit, aby předkládané informace byly srozumitelné a umožňovaly snadnou analýzu. Alternativní výkonnostní ukazatele tedy mají být definovány, opatřeny smysluplným označením a sesouhlaseny s účetní závěrkou a měl by být vysvětlen jejich význam a spolehlivost. Ačkoliv je účinnost obecných pokynů omezena na prospekty a tzv. regulované informace podle směrnice EU o transparentci, uvedený účel jistě platí i pro emise mimo režim prospektu (s ohledem na předpokládaný retailový charakter a nižší odbornost investorů do malých emisí dluhopisů možná tím spíše). Naopak požadavek na uvádění ukazatelů za tři účetní období považujeme za příliš extenzivní, i v případě standardního prospektu dluhopisů postačuje uvedení údajů za dvě účetní období. Dále je otázkou, zda by pro ochranu retailových investorů nebylo přínosnější rozšířit obsah emisních podmínek o samotné účetní závěrky emitenta za poslední dvě účetní období, ať již jejich uvedením přímo v emisních podmínkách či formou odkazu (podobně jako v případě dokumentů zahrnutých odkazem do prospektu). Pouhá informace o tom, zda jsou účetní závěrky uloženy ve Sbírce listin, jak je uvedeno v návrhu MF, se nám jeví jako nedostačující.

Tržní asociace č. 1

Bez odpovědi. Ano.

Tržní subjekt č. 1

Především je třeba zvýšit povědomí veřejnosti o tom, že nekotované dluhopisy nejsou určeny pro individuální retailové investory. Tak, jako stát nereguluje poskytování zápůjček peněz mezi firmami a občany, tak by neměl regulovat nakupování nekotovaných dluhopisů, což není nic jiného než sekuritizovaná zápůjčka peněz. Předstíraná regulace jen dodá legitimitu a zmatek retailovým investorům. Kotaci korporátních dluhopisů zásadně podporujeme. Bude přínosem pro všechny portfolio manažery nejen ve fondovém businessu. Stát by měl podporovat nejen státní či polostátní firmy při poptávání kapitálu formou veřejné nabídky korporátních dluhopisů.

Tržní asociace č. 5

K tomuto kroku nevidíme důvod, protože pro většinu retailových emisí jsou příslušné informace dostupné z prospektu, který má být uveřejněn při jejich veřejné nabídce či jejich kotaci na regulovaném trhu. Prospekt je navíc schvalován ČNB, která osvědčuje, že informace v něm uvedené jsou dostatečné k tomu, aby investor mohl učinit informované rozhodnutí. Navíc, s přihlédnutím ke skutečnosti, že v českých podmínkách se prospekt sestavuje zpravidla formou jediného dokumentu, tj. v jediném dokumentu jsou obsaženy současně emisní podmínky a ostatní informace uveřejňované dle nařízení o prospektu, mohlo by zvažovaným opatřením dojít ke stanovení duplicitní povinnosti na zveřejnění příslušných informací. Tato skutečnost by pak mohla být v přímém rozporu s nařízením o prospektu.

Tržní asociace č. 2

Ano.

Tržní subjekt č. 2

Ano. Jak jsme psali již v předcházejícím připomínkování, nemáme s takovým postupem problém. Naopak ho vítáme. Emisní podmínky emitentů, kterým je umožněno inzerovat své emise u nás na portále, jsou díky našim požadavkům stále obsáhlejší. Ne vždy však chtějí emitenti sdělovat veškeré důležité údaje. Pokud vznikne norma, kterou bude muset dodržet každý emitent, pak se nám práce na kultivaci trhu výrazně ulehčí.

Tržní subjekt č. 3

Ne.

Soukromá osoba č. 1

Ne, výše tyto informace by měly být uvedeny v dokumentu níže.

Soukromá osoba č. 3

Ano.

Ad 2:

Orgán dohledu

Obecně by se zavedení uvedené povinnosti mohlo stát vhodným nástrojem pro odrazení těch emitentů, kteří se plácením emise ani do budoucna neuvažovali. Máme však výhrady proti koncepci tzv. miniprospektu. Jednak nevidíme přidanou hodnotu vytvářet další dokument vedle emisních podmínek (preferovali bychom jejich rozšíření), jednak nesouhlasíme s jeho označením. „Miniprospekt“, které může investor zaměnit se standardizovaným prospektem podle nařízení EU o prospektu (může vyvolat dojem, že byl schválen ČNB). O dohled nad „podlimitními“ dluhopisy dle nařízení EU o prospektu ČNB neusiluje, není pro ni významný z hlediska finanční stability, ochrany investorů jako celku či rozvoje kapitálového trhu.

Tržní asociace č. 1

Ano, ale návrh uvedený v Příloze č. 2 se jeví stále poněkud nesrozumitelný pro běžného spotřebitele.

Tržní asociace č. 5

Ne. Miniprospekt či obdobný dokument vnímáme jako zbytečnou administrativní zátěž. Pro většinou retailových emisí existuje dle nařízení o prospektu povinnost vyhotovit shrnutí, které z pohledů investorů plní (resp. má plnit) obdobnou funkci, jako zvažované opatření. Nevidíme proto rovněž důvod vyhotovovat miniprospekt (či obdobný dokument), který by zase jenom představoval zdvojení (ve vztahu ke shrnutí) ne-li až ztrojení (ve vztahu ke shrnutí ve spojení s informacemi uváděnými v prospektu též mimo shrnutí) povinně uveřejňovaných informací.

Tržní asociace č. 2

Ano, ale návrh uvedený v Příloze č. 2 se jeví stále poněkud nesrozumitelný pro běžného spotřebitele.

Tržní subjekt č. 2

Je potřeba další dokument? Nestačí, aby se rozšířil obsah informací v Emisních podmínkách, nebo Prospektu? Je možné nastavit, aby se určité informace vždy objevily např. na 3. až 8. stránce dokumentu, ale další dokument bychom nepřidávali. Pouze to přidá emitentům na administrativě. Máme zkušenost z pojišťovacího a bankovního sektoru, kde se takto postupuje na základě evropských požadavků a norem. Klienty to však v praxi nijak nezajímá. Dostanou 3 dokumenty, ve kterých je úplně to samé (jen v každém jinak obsáhlé). Přečtou si jeden a další

přehlížejí. Což by bylo u dluhopisů rizikové. Zde naopak potřebujeme, aby se investoři naučili číst důkladně předložené dokumenty.

Mezinárodní tržní asociace

There is an ongoing concern that the EU's PRIIPs KID regime has significantly reduced the availability of bonds to retail investors in the EEA (most recently resulting in an exchange of letters between the ESAs and the European Commission on the product scope of the PRIIPs regime). 3. This has been partly put down to specific content requirements for the PRIIPs KID. 4. However, the articulation of the PRIIPs KID concept itself has been a significant challenge: a clear purpose for short-form disclosure should be as a quick first point of information and not as the basis for an informed investment decision. However, the vague position under the PRIIPs regime has raised civil liability risk to the point of undermining a borrower's certainty of funding (i.e. confidence that the borrowed amount can be used for the whole bond term) – certainly for investment grade benchmark-funding borrowers in the international markets (which consequently prefer to avoid retail investors unless they are clearly outside the product scope of PRIIPs). See more detailed reasoning set out in paragraphs 13-15 of ICMA's 28 September 2018 response³ to the UK FCA's Call for Input: PRIIPs Regulation – initial experiences with the new requirements. 5. If the proposed Czech KID is anything like the current PRIIPs KID, notably in terms of any possibility of its purpose being to inform the investment decision (which the "MiniProspectus" title seems to suggest), then it seems likely to replicate the reduced EEA availability at the Czech national level – but for all bonds (not just packaged) and to all Czech-based investors (institutional as well as retail). 6. The introduction of the proposed Czech KID therefore seems likely to be severely detrimental to the existing debt capital markets in the Czech Republic, let alone their future development. 7. It also unclear what additional investor protection benefit would arise from such introduction, which however seems to diverge from the stated key aims of the EU Capital Markets Union initiative by imposing a regulatory burden over and above the current regulatory framework. 8. As relatively minor technical point, it seems PRIIPs made available to retail investors in the Czech would need to duplicatively produce both a PRIIPs KID as well as the proposed Czech KID.

Tržní subjekt č. 3

Ne.

Soukromá osoba č. 1

Ano, takovýto krok by mohl pro investory trh zpřehlednit.

Soukromá osoba č. 3

Ano.

Ad 3:

Orgán dohledu

Viz odpověď na předchozí otázku.

Tržní asociace č. 1

Bez odpovědi.

Tržní asociace č. 5

Snahu Ministerstva financí zmírnit bezprecedenční a nepřiměřeně přísné závěry dohledového benchmarku ČNB č. 2/2019 však vnímáme vesměs pozitivně. Na jedné straně chápeme (a souhlasíme s) ideovým záměrem řešit dnešní (nikoliv ideální) stav na primárním trhu

s dluhopisy (emitent vs. klient), a určitou formu regulace pravidel jejich umístování uvítáme. Příslušná pravidla by však neměla překračovat imperativ přiměřenosti. Má-li být jedním ze zvažovaných nástrojů zařazení určitých „upozornění“, resp. „varování“ pro investory, s takovým postupem se lze ztotožnit.

Tržní asociace č. 2

Bez odpovědi.

Tržní subjekt č. 2

Doplňujeme předložený návrh z přílohy: Účel emise – neomezovali bychom na takto málo znaků. Je potřeba, aby byl účel co nejvíce specifikován a investoři věděli, kam jdou jejich finance. Jedině tak je možné emisi v průběhu sledovat a vyhodnocovat, jestli emitent svým jednáním plní podmínky emise. Případně musí být odkázáno na článek, kde se toto investor dozví (pak lze například navázat na zesplatnění v případě porušení atd. Viz ochrana investorů, např. pomocí Agenta pro zajištění, nebo Společného zástupce). Dostupnost dokumentů – stále bojujeme se zveřejňováním dokumentů. Vzhledem k tomu, jak je v ČR toto zneužíváno ke konkurenčnímu boji, tak je otázkou, jestli k tomu emitenty tlačit. Důležité je, aby měl tyto podklady k dispozici investor, který se rozhoduje o investici to bezpochyby – nikoliv konkurent, nebo novinář...Doplnili bychom Business plán, Zajištění – musí být relevantní. Nejde jen o majetek, ale také o způsob zajišťovacího prostředku - např. Agent pro zajištění. Vlastnická struktura – mělo by se týkat Emitenta i všech jeho statutárů, případně klíčových osob. Aby bylo jasné, jak a kde tito podnikají a jaké mají výsledky. Přidali bychom – Kovenanty, Konkrétní přehled zadlužení (jaké závazky již emitent má – ideálně s možností ověření si úvěrové historie).

Tržní subjekt č. 3

Ne.

Soukromá osoba č. 1

Ano, tímto návrhem je možné se inspirovat.

Soukromá osoba č. 3

Ano.

Soukromá osoba č. 4

Scorecarda by byla zajímavá.